

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Resocializace vojáků Armády České republiky po návratu ze zahraničních misí

Diplomová práce

2025

Bc. Kateřina Šturmová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina Šturmová**
Osobní číslo: **H23287**
Studijní program: **N0111P190001 Resocializační pedagogika**
Téma práce: **Resocializace vojáků Armády České republiky po návratu ze zahraničních misí.**
Téma práce anglicky: **Resocialization of soldiers of the Army of the Czech Republic after returning from foreign missions.**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Diplomová práce je zaměřena na problematiku resocializace vojáků Armády České republiky, kteří se vrátili ze zahraničních misí. Teoretická část diplomové práce charakterizuje Armádu České republiky, vojáka, zabývá se zahraničními misemi Armády České republiky a vymezuje termín resocializace. Praktická část diplomové práce bude realizována pomocí kvalitativního výzkumu s využitím polostrukturovaného rozhovoru, který bude veden s vojáky Armády České republiky, kteří se účastnili alespoň jedné zahraniční mise. Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem dochází k znovuzačlenění vojáků Armády České republiky do společnosti po návratu ze zahraničních misí.

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Armáda České republiky: symbol demokracie a státní suverenity: 1993-2012. 2., dopl. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR, odbor komunikace a propagace (OKP MO), 2013. ISBN 978-80-7278-614-5.

Česká republika a její armáda = The Czech Republic and its Armed Forces. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2001. 111 s. ISBN 80-7278-135-9.

DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie.* Vyd. 1. Praha: Triton, 2009. 544 s. Psyché. ISBN 978-80-7387-156-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KENNEDY, Carrie H. a ZILLMER, Eric A. *Military psychology: Clinical and operational applications.* 3. vydání. New York, c2022. ISBN 978-1-4625-0649-1.

ROUŠAR, Jaroslav. *Česká republika a její profesionální armáda.* Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2006. 159 s. ISBN 80-7278-331-9.

TIMKO, Ján. *Voják v psychické zátěži.* Překlad Helena Kopalová. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1986. 251 s. Knižnice vojenské teorie a praxe; Sv. 61.

ŠKOVIERA, Albín. *Metody resocializační výchovy.* Pardubice: Univerzita Pardubice, 2021. ISBN 978-80-7560-347-0.

ŠKOVIERA, Albín. *Resocializační pedagogika – kontexty a trendy.* Pardubice: Univerzita Pardubice, 2018. ISBN 978-80-7560-139-1.

Zákon č. 219/1999 Sb., Zákon o ozbrojených silách ČR.

Zákon č. 221/1999 Sb., Zákon o vojácích z povolání.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Lucie Hájková

Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce: **27. března 2024**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. března 2025**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. v.r.

děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D. v.r.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2024

Prohlašuji:

Práci s názvem „Resocializace vojáků Armády České republiky po návratu ze zahraničních misí“ jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 3. 2025

Bc. Kateřina Šturmová v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní Mgr. Lucii Hájkové za cenné rady, odborné vedení, a hlavně za vstřícný přístup. Mé poděkování patří také informantům za jejich čas, ochotu, a především za otevřenost při zodpovídání mých otázek. Na závěr bych také ráda poděkovala mé rodině, příteli a přátelům za podporu, kterou mi nejen při psaní diplomové práce, ale i v průběhu celého studia, poskytovali a také za jejich pomoc při hledání informantů pro mou diplomovou práci.

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřena na problematiku resocializace vojáků Armády České republiky, kteří se vrátili ze zahraničních misí. Teoretická část diplomové práce charakterizuje Armádu České republiky, vojáka, zabývá se zahraničními misemi Armády České republiky a vymezuje termín resocializace. Praktická část diplomové práce bude realizována pomocí kvalitativního výzkumu s využitím polostrukturovaného rozhovoru, který bude veden s vojáky Armády České republiky, kteří se účastnili alespoň jedné zahraniční mise. Hlavním cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem dochází k znovuzачlenění vojáků Armády České republiky do společnosti po návratu ze zahraničních misí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Armáda České republiky, voják, zahraniční mise, resocializace

TITLE

Resocialization of soldiers of the Army of the Czech Republic after returning from foreign missions

ANNOTATION

The diploma thesis is focused on the issue of resocialization of soldiers of the Army of the Czech Republic who have returned from foreign missions. The theoretical part of the thesis characterizes the Army of the Czech Republic, the soldier, deals with foreign missions of the Army of the Czech Republic and defines the term resocialization. The practical part of the thesis will be realized using qualitative research using a semi-structured interview, which will be conducted by members of the Army of the Czech Republic who participated in at least one foreign mission. The main goal of the diploma thesis is to find out how the Czech Republic Army soldiers are reintegrated into society after returning from foreign missions.

KEYWORDS

Army of the Czech Republic, soldier, foreign missions, resocialization

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Armáda České republiky	11
1.1 Voják Armády České republiky	13
1.1.1 Voják z povolání	13
1.1.2 Voják v záloze	15
1.1.2.1 Voják v aktivní záloze	16
1.1.2.2 Dobrovolné vojenské cvičení.....	18
1.1.2.3 Dobrovolné předurčení	19
1.2 Vznik novodobé moderní Armády České republiky	20
1.3 Severoatlantická aliance	21
1.4 Výčet právních předpisů týkajících se Armády České republiky	22
2 Zahraniční mise Armády České republiky	24
2.1 Historie a současnost zahraničních misí Armády ČR.....	27
2.2 Motivace vojáků k účasti v zahraničních misích	29
2.3 Příprava vojáků na zahraniční mise	31
2.4 Podpora poskytovaná vojákům v průběhu zahraničních misí	34
2.5 Válečný veterán	36
3 Resocializace vojáků Armády ČR po návratu ze zahraničních misí	37
3.1. Resocializace	37
3.2. Návrat vojáků ze zahraničních misí	39
PRAKTICKÁ ČÁST	45
4 Metodologie výzkumného šetření.....	45
4.1 Cíl výzkumného šetření	45
4.2 Výzkumné otázky	45
4.3 Metoda sběru dat.....	46
4.4 Charakteristika výzkumného souboru	47
4.5 Etické principy výzkumného šetření.....	48
4.6 Realizace výzkumného šetření.....	49

4.7	Analýza a interpretace dat.....	50
4.7.1	Období před odjezdem vojáků na zahraniční mise	51
4.7.2	Průběh zahraničních misí.....	55
4.7.3	První dny a readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí	58
4.7.4	Role rodiny, blízkých a přátel vojáků po návratu ze zahraničních misí	60
4.7.5	Podpora vojáků od Armády ČR po návratu ze zahraničních misí.....	61
4.7.6	Vliv zahraničních misí na osobní a profesní život vojáků.....	64
4.7.7	Psychické a fyzické obtíže vojáků po návratu ze zahraničních misí	67
4.7.8	Rady pro ostatní vojáky	69
4.8	Závěr výzkumného šetření.....	70
4.9	Diskuze	76
	ZÁVĚR	79
	POUŽITÁ LITERATURA	81
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	92
	SEZNAM PŘÍLOH.....	93

ÚVOD

Nasazení vojáků v zahraničních misích představuje pro mnohé z nich jedinečnou pracovní zkušenost. Pro některé vojáky znamenají zahraniční mise vrchol jejich vojenské kariéry. Zahraniční mise s sebou ale přinášejí i řadu výzev – nejen pro samotné vojáky, ale i pro jejich rodiny a blízké okolí. Tyto výzvy se objevují před misí, během mise, ale často i po návratu domů.

Resocializace po misích, tedy proces opětovného začlenění vojáků do civilního života, je u každého vojáka velmi individuální. Každá mise je odlišná, liší se podmínkami, náročnými situacemi, ale i zkušenostmi, které si z ní vojáci odnášejí a které je mohou ovlivnit různými způsoby. Na průběh resocializace však nemusí mít vliv jen faktory samotné mise, ale také například osobnost vojáka či podpora rodiny, blízkých a přátel, popřípadě i poskytovaná institucionální podpora. Pro některé vojáky může být zkrátka resocializace po návratu ze zahraničních misí bez větších obtíží, pro někoho může být naopak náročná a vyžadovat více času a podpory.

Hlavním cílem diplomové práce „*Resocializace vojáků Armády České republiky po návratu ze zahraničních misí*“ je zjistit, jakým způsobem dochází k znovuzáčlenění vojáků Armády České republiky do společnosti po návratu ze zahraničních misí. Výzkum se zaměřuje na individuální zkušenosti vojáků a snaží se porozumět tomu, jak prožívají svůj návrat do civilního života a jak probíhá jejich readaptace. Pozornost je věnována roli rodiny, blízkých a přátel vojáků v tomto procesu a také podpoře, kterou vojákům po návratu ze zahraničních misí poskytuje Armáda České republiky. Výzkumné šetření se dále zabývá vlivem zahraničních misí na osobní, ale i profesní život vojáků a zjišťuje nejčastější fyzické a psychické problémy, se kterými se vojáci po návratu ze zahraničních misí potýkají.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, na teoretickou část a praktickou část. Teoretická část je rozdělena na 3 kapitoly a několik podkapitol. První kapitola teoretické části je zaměřena na charakteristiku Armády České republiky včetně její základní jednotky, kterou jsou vojáci. Tato kapitola se zabývá také historií novodobé Armády České republiky, souvisejícími právními předpisy a v neposlední řadě i Severoatlantickou aliancí, NATO, která úzce s Armádou České republiky a zahraničními misemi souvisí. Druhá kapitola teoretické části je zaměřena na charakteristiku zahraničních misí, včetně historie a současnosti zahraničních misí. V této kapitole je mimo jiné zpracovaná i podkapitola zaměřená na motivaci vojáků k účasti v zahraničních misích, ve které jsou vloženy výzkumy zabývající se tímto tématem. Druhá

kapitola zahrnuje i vymezení přípravy vojáků na zahraniční mise a zabývá se podporou poskytovanou vojákům v průběhu zahraničních misí. Druhá kapitola rovněž charakterizuje válečného veterána, kterým se vojáci po návratu ze zahraničních misí mohou, při splnění určitých podmínek, stát. Třetí kapitola teoretické části je zaměřena na téma resocializace vojáků po návratu ze zahraničních misí, v rámci které je vymezen termín resocializace. Tato kapitola se zabývá také tématem návratu vojáků ze zahraničních misí, včetně různých problémů, se kterými se po návratu mohou potýkat.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na kvalitativní výzkumné šetření. Metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor s šesti informanty – vojáky Armády České republiky, kteří se zúčastnili alespoň jedné zahraniční mise. V této části diplomové práce je stanoven cíl výzkumného šetření, výzkumné otázky, metoda sběru dat, charakteristika výzkumného šetření, etické principy výzkumného šetření a realizace výzkumného šetření. Poslední podkapitoly praktické části jsou věnovány analýze a interpretaci získaných dat, závěru výzkumného šetření a diskuzi.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Armáda České republiky

Armáda České republiky (dále jen „Armáda ČR“) je základem ozbrojených sil České republiky (dále jen „ozbrojené síly ČR“). Vrchním velitelem ozbrojených sil ČR je prezident České republiky. Do ozbrojených sil ČR dále patří Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Ozbrojené síly ČR slouží k zajišťování bezpečnosti státu. Jejich postavení, úkoly, členění, řízení, příprava, vybavení vojenským materiálem, použití vojenské zbraně vojáky v činné službě a náhrada škody, jsou upraveny zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů (Česko, 1999a, §1, §3, §13).

Hlavním úkolem ozbrojených sil ČR je příprava státu k obraně a jeho obrana v případě vnějšího napadení. Dále ozbrojené síly ČR plní úkoly vyplývající „z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení.“ (Roušar, 2006, s. 43) Jedná se zejména o kolektivní obranu spojeneckých států Severoatlantické aliance podle článku 5 Severoatlantické smlouvy (více viz podkapitola 1.3) a o Společnou bezpečnostní a obrannou politiku Evropské Unie (Maryška, 2020, s. 17), která se týká spolupráce členských států Evropské Unie, ochrany vnitřní a vnější bezpečnosti a zachování jednotné Unie (Dvořáková, 2017, s. 2). Členem Evropské Unie je Česká republika mimo jiné od 1. května 2004. Úkoly ozbrojených sil ČR související s mezinárodní spoluprací a nasazením Armády ČR vyplývají také z členství České republiky v Organizaci spojených národů (Roušar, 2006, s. 11-12). Mezinárodní spolupráce také souvisí s členstvím České republiky ve V4 neboli v Obranné spolupráci Vísegrádské skupiny (Maryška 2020, s. 17). „Ozbrojené síly se zároveň podílejí na činnostech mezinárodních organizací ve prospěch míru účastí na mírových operacích, záchranných humanitárních akcích.“ (Profesionální voják, 2023, s. 3)

„Armáda je hlavním subjektem realizace obranných cílů České republiky.“ Je připravována tak, aby byla schopna účinně reagovat na všechny bezpečnostní hrozby, ať už vojenského či nevojenského charakteru, a to nezávisle anebo s podporou Severoatlantické aliance, které je Česká republika členem (Roušar, 2006, s. 73). Mimo ochranu a obranu územní celistvosti České republiky a jejích mezinárodních smluv, má Armáda ČR také vnitřní funkci při zajišťování bezpečnosti občanů. Armáda ČR pomáhá v rámci integrovaného záchranného systému České republiky při likvidování a omezování důsledků průmyslových a ekologických havárií, po živelných pohromách či při likvidaci ohnisek nebezpečné nákazy (Ministerstvo obrany, 2019b). Jako příklad pomoci Armády ČR integrovanému záchrannému systému si můžeme uvést

povodně v letech 1997, 2002 a 2024. Armáda ČR také vypomáhala při pandemii Covid-19, kdy byli vojáci nasazeni do mnoha pozic integrovaného záchranného systému. Vojáci byli také nasazeni na výpomoc Policii ČR při hraničních kontrolách z důvodu nelegální migrace (Do armády, 2025h).

Armáda ČR je legislativně upravena v již zmiňovaném zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně v jeho třetí části. Je řízena Ministerstvem obrany, které je ústředním orgánem státní správy sloužící pro obranu České republiky (Roušar, 2006, s. 60). Součástí Ministerstva obrany je Generální štáb, který má na starosti velení Armádě ČR (Česko, 1999a, §3), v jehož čele je náčelník Generálního štábu. V současné době tuto funkci zastává generálporučík Ing. Karel Řehka (Ministerstvo obrany, 2025a). Armáda ČR a její součásti jsou upraveny v dalších právních předpisech, přičemž některé z nich jsou vypsány v podkapitole 1.4.

Z hlediska organizační struktury se Armáda ČR skládá z několika druhů vojenských sil. Vojenské síly Armády ČR se dělí na pozemní síly, vzdušné síly, speciální síly, kybernetické síly, teritoriální síly a síly pro operace. Každá z těchto sil má své velitelství či ředitelství a vojenské útvary a vojenská zařízení (Do armády, 2025c). Pozemní síly jsou určeny především k obranné a útočné bojové činnosti, k ochraně komunikací, objektů a prostorů mimo oblast přímé bojové činnosti, k monitorování situace v přiděleném prostoru, k udržování klidu a pořádku a ochraně civilního obyvatelstva v průběhu mírových a jiných nestandardních operací mimo území státu. Jsou také určeny k posílení ochrany státní hranice, ke střežení významných objektů v České republice a k plnění úkolů ve prospěch Policie ČR. Vzdušné síly mají za úkol zabezpečovat vzdušný prostor České republiky, ale mají také nezastupitelnou roli při podpoře pozemních sil, při zabezpečování mobility vojsk, při možnosti provedení rychlého manévru a při zabezpečování úkolů přepravy (Roušar, 2006, s. 79-88). Speciální síly jsou zaměřené na prosazování ochrany a obrany zájmů České republiky a na zvládání různých krizí. Kybernetické síly monitorují, plánují a řídí různé operace v kybernetickém prostoru a informačním prostředí. Teritoriální síly „jsou tvořeny velením, štábem s krajskými vojenskými velitelstvími jako vojenskými územními prvky pro zabezpečení a řešení otázek obrany a ochrany teritoria.“ (Profesionální voják, 2023, s. 5) Síly pro operace jsou v přímé podřízenosti náčelníka Generálního štábu Armády ČR a odpovídají zejména „za plánování, nasazení, řízení, zabezpečení sil a prostředků ozbrojených sil České republiky v operacích.“ (Do armády, 2025c)

Dále do organizační struktury Armády ČR patří útvary a zařízení v podřízenosti Generálního štábu Armády ČR jako je například Agentura logistiky či Agentura personalistiky AČR a výcvikové útvary a zařízení, kam patří například Velitelství výcviku – Vojenská akademie ve Vyškově (Do armády, 2025g).

1.1 Voják Armády České republiky

Základní jednotkou současné Armády ČR jsou profesionální vojáci neboli vojáci z povolání a vojáci v aktivní záloze (Do armády, 2025e). Součástí Armády ČR je také záloha ozbrojených sil ČR (Česko, 2004, §1). Do zálohy ozbrojených sil ČR se řadí již zmiňovaní vojáci aktivní zálohy, účastníci dobrovolného vojenského cvičení, dobrovolně předurčení občané neboli takzvané předurčení pro doplnění ozbrojených sil (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 12), ale také vojáci z povolání, kteří již nevykonávají vojenskou činnou službu a nejsou ve služebním poměru, ale mohou být povoláni k výkonu služby (Ministerstvo obrany, 2025b).

Vojáci Armády ČR dobrovolně přebírají výkon branné povinnosti na základě svého vlastního rozhodnutí, ujímají se odpovědnosti za plnění úkolů Armády ČR a aktivně se podílejí na činnostech ozbrojených sil ČR i v době míru (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 2).

Branná povinnost je upravena dle zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů, přičemž podle tohoto zákona vzniká branná povinnost každému občanu České republiky, který dosáhl 18 let a není starší 60 let. Podle tohoto zákona musí občan České republiky plnit úkoly ozbrojených sil ČR v případě ohrožení státu nebo při válečném stavu (Česko, 2004, §1, §2, §7). U občanů České republiky „v době míru nejsou se vznikem branné povinnosti spjata žádná zvláštní práva státu ani povinnosti občana.“ Narozdíl od nich vojáci Armády ČR plní povinnosti v rámci ozbrojených sil ČR nejen při ohrožení státu či válečném stavu, ale i v době míru, jak je již výše zmíněno (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 2).

1.1.1 Voják z povolání

Termín voják z povolání je upraven zejména zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Dle tohoto zákona je „vojákem z povolání (dále jen „voják“) občan, který vojenskou činnou službu vykonává jako svoje zaměstnání. Voják je ve služebním poměru k České republice.“ (Česko, 1999b, §2)

Služební poměr vojáka z povolání je služebně-právní vztah, který souvisí s již zmiňovaným výkonem vojenské činné služby ve vztahu k České republice (Profesionální voják, 2017, s. 15) a může do něj být občan povolán pouze na základě vlastní žádosti (Česko, 1999b, §2). Je upraven zákonem číslo 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Do služebního poměru se vojáci povolávají na dobu určitou (Česko, 1999b, §5), nejčastěji na 4 až 5 let, přičemž doba trvání služebního poměru může být prodloužena (Do armády, 2025l). Služební poměr přináší různé výhody jako je například výsluhový příspěvek, který vojákům náleží po odchodu do civilu, stabilizační příspěvek, příspěvek na bydlení, pravidelná a bezplatná zdravotní péče, možnost studia v rámci zaměstnání, možnost získání náborového příspěvku, bezplatné výstrojní náležitosti, možnost služby v zahraničí a mnoho dalších výhod (Profesionální voják, 2024, s. 30). Služební poměr má ale i svá omezení, kterým může být například to, že vojáci nemohou být členy politické strany či odborů (Do armády, 2025l).

Vojákem z povolání se může stát každý občan České republiky, který požádá o přijetí do služebního poměru vojáka z povolání a bude vybrán (Profesionální voják, 2017, s. 15). Pro přijetí občana do služebního poměru vojáka z povolání musí být splněny podmínky, které jsou stanoveny zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Podmínkou je občanství ČR, dosažení věku 18 let, zdravotní a psychická způsobilost, trestní bezúhonnost, minimálně střední vzdělání s výučním listem, fyzická zdatnost, čestné prohlášení, že občan „*není členem politické strany, politického hnutí, odborové organizace, nepodporuje, nepropaguje nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob*“ a v neposlední řadě musí složit vojenskou přísahu (Česko, 1999b, §3; Do armády, 2025l).

Každý, kdo se chce stát vojákem z povolání, musí před počátkem výkonu vojenské činné služby úspěšně absolvovat nepřetržitý šestitýdenní kurz základní přípravy u Velitelství výcviku – ve Vojenské akademii ve Vyškově (Profesionální voják, 2017, s. 31), kde získá základní vojenské znalosti a dovednosti (Do armády, 2025k). V rámci absolvování tohoto kurzu musí každý voják složit vojenskou přísahu, podle které vojáci upřednostňují potřeby vlasti před svými vlastními potřebami, i za cenu svého ohrožení a nasazení vlastního života (Do armády, 2025e). Vojáci se také musí řídit Kodexem etiky vojáka z povolání a vojáka v aktivní záloze, který je složen z hodnot, které vojáci naplňují. Patří sem obětavost, odpovědnost a smysl pro povinnost, odvaha, věrnost a čest (Příručka vojáka AČR, 2015, s. 5).

Vojáci z povolání po nástupu do služebního poměru získávají příslušnou hodnost, která se odvíjí od pozice, na kterou nastoupili. Od získané hodnosti se dále odvíjí jejich plat (Do armády, 2025l).

Vojáky z povolání jsou také studenti vojenské vysoké školy. Jedinou vojenskou vysokou školou v České republice je Univerzita obrany v Brně s Vojenskou lékařskou fakultou v Hradci Králové (Do armády, 2025i). Studenti prezenčního studia Univerzity obrany „jsou současně ve služebním poměru vojáka z povolání a vztahují se na ně všechny normy a povinnosti platné pro příslušníky AČR.” (Univerzita obrany, 2024)

Vojáci z povolání ve služebním poměru k České republice vykonávají službu na území České republiky či v zahraničí, dle požadavků České republiky, v následujících odvětvích:

- a) „v ozbrojených silách České republiky,
- b) v ministerstvu,
- c) ve vojenských školách,
- d) ve Vojenské policii,
- e) ve vojenském zpravodajství.” (Česko, 1999b, §6)

Voják z povolání je legislativně ukotven nejen v zákoně o vojácích z povolání č. 221/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ale také v zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, ve znění pozdějších předpisů a v zákoně č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů.

1.1.2 Voják v záloze

Záloha ozbrojených sil je určena k doplňování ozbrojených sil ČR podle jejich potřeb (Česko, 2004, §1). Vojákem v záloze je, dle webových stránek Ministerstva obrany, bývalý voják z povolání, který ukončil služební poměr a již nevykonává vojenskou činnou službu (Ministerstvo obrany, 2025b) a má brannou povinnost (Česko, 2004, §1).

Vojákem v záloze se stane i občan, který se dobrovolně zaváže k výkonu branné povinnosti a úspěšně vykoná vojenský výcvik, který trvá 6 týdnů (Ministerstvo obrany, 2025b). Vojákem v záloze je tedy také voják v aktivní záloze, účastník dobrovolného vojenského cvičení a dobrovolně předurčený občan. Tito občané mají civilní zaměstnání, ale přesto bývají považováni za vojáky a za součást Armády ČR (Do armády, 2025j).

Termín voják v záloze, včetně aktivní zálohy, dobrovolného vojenského cvičení a dobrovolného předurčení, je legislativně vymezen zejména v zákoně č. 45/2016 Sb., o službě vojáků v záloze, ve znění pozdějších předpisů, v zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách, ve znění pozdějších předpisů a v zákoně č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Dle zákona o službě vojáků v záloze č. 45/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je „*voják v záloze, který nastoupil výkon vojenské činné služby (dále jen „voják v záloze ve službě“), ve služebním poměru k České republice.*“ (Česko, 2016) Vojáci v záloze jsou ve služebním poměru po dobu výkonu vojenské činné služby, například během vojenského cvičení nebo operačního nasazení. V zákoně č. 45/2016 Sb., §1, ve znění pozdějších předpisů, je stanoveno, že „*na služební poměr vojáka v záloze ve službě se použijí ustanovení zákona o vojácích z povolání obdobně, nestanoví-li tento zákon jinak.*“ (Česko, 2016)

1.1.2.1 Voják v aktivní záloze

„*Aktivní záloha je plnohodnotnou součástí ozbrojených sil České republiky*“ (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 3), konkrétně součástí zálohy ozbrojených sil ČR (Česko, 2004, §1). Byla oficiálně zřízena 1. 1. 2004 v reakci na potřeby Armády ČR a zájem vojáků o zapojení se do jejích jednotek (Roušar, 2006, s. 127).

Aktivní záloha je nejlépe připravená část zálohy ozbrojených sil ČR. Slouží k doplňování ozbrojených sil ČR při ohrožení státu nebo při válečném stavu (Armáda České republiky v roce 2023, 2024, s. 52). Zároveň „*je to jediná použitelná síla (záloha) v míru před vyhlášením stavu ohrožení státu a válečného stavu.*“ (Aktivní záloha, 2025c) V době míru mohou být vojáci aktivní zálohy povoláni k plnění úkolů ozbrojených sil ČR „*tj. k výkonu služby v operačním nasazení, a to v celkové délce do 9 měsíců v kalendářním roce.*“ Mohou být v době míru nasazeni do operací nejen na území České republiky, ale i do zahraničí (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 5). Na území České republiky jsou vojáci aktivní zálohy nasazováni například k záchranným akcím při živelných pohromách, ke střežení objektů, které jsou klíčové pro obranu státu a mohou se účastnit plnění úkolů Policie ČR (Aktivní záloha, 2025c). Mimo území České republiky mohou být nasazeni do zahraničních misí, ale pouze pokud s výkonem této služby souhlasí.

Aktivní záloha se připravuje na plnění úloh ozbrojených sil ČR několik týdnů v roce, a to skrze různá vojenská cvičení. Vojáci aktivní zálohy se účastní pravidelných vojenských cvičení, v průběhu kterých probíhá jejich výcvik, příprava na operační nasazení nebo dochází

k prohlubování jejich kvalifikace pomocí vzdělávacích aktivit realizovaných Ministerstvem obrany. V rámci pravidelných vojenských cvičení se také mohou podílet na propagaci ozbrojených sil ČR veřejnosti. Mimo dobu vojenských cvičení vykonávají vojáci aktivní zálohy civilní zaměstnání (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 3-5).

Dle webových stránek Ministerstva obrany je vojákem v aktivní záloze „*občan, který u krajského vojenského velitelství nebo rekruotačního střediska podá žádost o vstup do aktivní zálohy a úspěšně vykoná šestitýdenní vojenský výcvik.*“ Je jím také voják, kterému ředitel krajského vojenského velitelství vydá „Rozhodnutí o zařazení“ do aktivní zálohy. Toto rozhodnutí může voják obdržet do 2 let od propuštění ze služebního poměru. V neposlední řadě je vojákem v aktivní záloze voják v záloze, který splnil určité požadavky a obdržel „Rozhodnutí o zařazení“ do aktivní zálohy od ředitele krajského vojenského velitelství (Ministerstvo obrany, 2025b).

Podmínky, které musí občan České republiky splnit, aby mohl být zařazen do aktivní zálohy jsou podobné podmínkám, které musí splňovat vojáci z povolání dle zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Rozdíl je například v tom, že vojáci aktivní zálohy, na rozdíl od vojáků z povolání, mohou být členy politické strany nebo hnutí a odborové organizace, ale také v tom, že vojáci aktivní zálohy nejsou v přijímacím řízení povinni absolvovat fyzické testy jako vojáci z povolání (Do armády, 2025m). Stát se vojákem aktivní zálohy je snazší než se stát vojákem z povolání (Gov.cz, 2021). Konkrétními podmínkami, které musí uchazeč o zařazení do aktivní zálohy splňovat, jsou: občanství ČR, dosažení věku 18 let, ale nepřekročení věku 60 let, zdravotní a psychická způsobilost, trestní bezúhonnost, minimálně střední vzdělání s výučním listem, čestné prohlášení, že občan „*nepodporuje, nepropaguje nebo nesympatizuje s hnutím, které prokazatelně směřuje k potlačování práv a svobod člověka nebo hlásá národnostní, náboženskou anebo rasovou zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob.*“ Jednou z podmínek, kterou je nutno splnit před zařazením do aktivní zálohy, je složení vojenské přísahy (Do armády, 2025m)

Vojáci aktivní zálohy musí úspěšně absolvovat kurz základní přípravy u Velitelství výcviku – ve Vojenské akademii ve Vyškově, který trvá přibližně 6 týdnů a může být rozdělen do bloků. V průběhu kurzu získávají základní vojenské znalosti a dovednosti. Na závěr tohoto kurzu skládají slavnostní vojenskou přísahu (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 4).

Vojáci mohou být do aktivní zálohy zařazeni nejdéle na pět let (Aktivní záloha, 2025c). Mohou však být do aktivní zálohy zařazeni i opakovaně. Vojáci v aktivní záloze jsou v době výkonu vojenské činné služby příslušníky ozbrojených sil ČR (Armáda České republiky v roce 2023, 2024, s. 52) a „*ve služebním poměru k České republice.*“ (Česko, 2016, §1)

„Služba v aktivní záloze je finančně kompenzována. Zajištění funkčnosti konceptu aktivní zálohy se neobejde bez motivování nejenom jejich příslušníků, ale i jejich zaměstnavatelů.“ (Bílá kniha o obraně, 2011 s. 110) Vojáci v aktivní záloze mají za svou službu určité peněžní náležitosti, kterými jsou náborový a stabilizační příspěvek, služné, odměna, motivační odměna, příplatek za službu v zahraničí a další příplatky a náhrady dle zákona o službě vojáků v záloze č. 45/2016 Sb., ve znění pozdějších předpisů (Aktivní záloha, 2025a). Jelikož vojáci v aktivní záloze pracují i v civilním zaměstnání, stát finančně podporuje jejich zaměstnavatele. Zaměstnavatelé mají nárok na finanční odměnu, pokud jejich zaměstnanec nemohl vykonat požadovanou práci z důvodu povolání k výkonu vojenského cvičení nebo služby v operačním nasazení (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 9).

1.1.2.2 Dobrovolné vojenské cvičení

„Dobrovolné vojenské cvičení se považuje za výkon vojenské činné služby. Účastník dobrovolného vojenského cvičení je po jeho celou dobu příslušníkem ozbrojených sil, vojákem v záloze, a je za tuto službu finančně odměněn.“ (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 12) V průběhu dobrovolného vojenského cvičení jsou jeho účastníci ve služebním poměru k České republice (Česko, 2016, §1).

Dobrovolné vojenské cvičení je možností pro občany České republiky, kteří nemohou z pracovních či jiných důvodů vykonávat vojenskou činnou službu v rámci aktivní zálohy či jako vojáci z povolání, ale chtějí se nějakým způsobem osobně zapojit a připravovat se na plnění úkolů ozbrojených sil ČR (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 14).

„Dobrovolné vojenské cvičení je obdobou základní vojenské služby.“ Účastníci dobrovolného vojenského cvičení absolvují kurz základní přípravy, který trvá přibližně 6 týdnů u Velitelství výcviku – ve Vojenské akademii ve Vyškově, přičemž v rámci dobrovolného vojenského cvičení může být kurz rozdělen do dvou bloků po třech týdnech (Gov.cz, 2021). V průběhu výcviku účastníci získávají základní vojenské znalosti a dovednosti a v závěrečné fázi výcviku skládají slavnostní vojenskou přísahu (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a

dobrovolné předurčení, 2023, s. 12). „*Po absolvování šesti týdnů je výcvik ukončen*“ nebo mohou účastníci pokračovat vstupem do aktivní zálohy (Gov.cz, 2021).

Občan České republiky, který se chce zúčastnit dobrovolného vojenského cvičení musí splňovat podmínky, které jsou téměř shodné s podmínkami vojáků v aktivní záloze (viz podkapitola 1.1.2.1). Rozdíl je pouze v požadovaném dosaženém vzdělání, kdy u vojáků v aktivní záloze je to minimálně střední vzdělání s výučním listem, zatímco u dobrovolného vojenského cvičení musí mít uchazeči minimálně základní vzdělání (Do armády, 2025b).

„*Oproti vojákům v aktivní záloze, se na vojáky v záloze po absolvování dobrovolného vojenského cvičení nevztahuje v době míru povinnost nastoupit k výkonu vojenské činné služby dle aktuální potřeby ozbrojených sil. Stejně tak nebudou v době míru plnit úkoly ozbrojených sil mimo území České republiky.*“ (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 14) Vojáky v záloze po absolvování dobrovolného vojenského cvičení lze povolat ke službě v operačním nasazení na území České republiky, například v rámci záchranných prací při živelných pohromách. Lze je povolat výhradně s jejich souhlasem a nejdéle na dobu 30 dní v roce (Do armády, 2025b). Zároveň neplní v době míru úkoly ozbrojených sil mimo území České republiky (Aktivní záloha, 2025c).

Vojáci v záloze po absolvování dobrovolného vojenského cvičení mají také určité peněžní náležitosti, kterými jsou služné, které jim náleží za počet dní vykonaného dobrovolného vojenského cvičení a odměna za dokončení vojenské přípravy (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 15).

1.1.2.3 Dobrovolné předurčení

Novější možností, jak může občan dobrovolně převzít výkon branné povinnosti, je možnost předurčení pro doplnění ozbrojených sil ČR neboli možnost dobrovolného předurčení (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 2). Je to možnost pro občany České republiky, kteří se chtějí dobrovolně zapojit do obrany České republiky (Armáda České republiky v roce 2023, 2024, s. 53). Občan, který chce požádat o předurčení pro doplnění ozbrojených sil ČR musí splňovat podmínky, které jsou totožné s podmínkami dobrovolného vojenského cvičení (viz podkapitola 1.1.2.2).

V porovnání s dobrovolným vojenským cvičením či s aktivní zálohou je dobrovolné předurčení méně časově i fyzicky náročné (Armáda České republiky v roce 2023, 2024, s. 53). Dobrovolné předurčení můžeme charakterizovat jako možnost občana České republiky zapsat se na seznam dobrovolníků, kteří budou mít povinnost podstoupit vojenské cvičení v případě, pokud to bude

nutné z důvodu zhoršené bezpečnostní situace státu (Do armády, 2025j). „V případě zhoršení bezpečnostní situace mohou být dobrovolně předurčení vojáci v záloze povoláni k výkonu vojenského cvičení, a to na základě mimořádného opatření vlády. Pro resort Ministerstva obrany je u dobrovolně předurčených vojáků v záloze velkým přínosem, že ví, na koho se v případě krize mohou obrátit, například s ohledem na potřebné profesní nebo odborné požadavky.“ (Armáda České republiky v roce 2023, 2024, s. 53) Občan může být předurčen nejdéle na dobu 5 let. Dobu předurčení lze opakovaně prodlužovat (Česko, 2004, §5b).

V případě zhoršení bezpečnostní situace státu by dobrovolně předurčeným vojákům v záloze náležela odměna za absolvování vojenského cvičení a po dobu cvičení by jim bylo vypláceno služné (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 18). V tomto případě by byli dobrovolně předurčení vojáci v záloze ve výkonu vojenské činné služby a ve služebním poměru k České republice (Česko, 2016, §1). V případě, že vláda o jejich povinnosti vykonat vojenské cvičení nerozhodne, mohou vykonat dobrovolné vojenské cvičení na základě své vlastní žádosti (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 18).

1.2 Vznik novodobé moderní Armády České republiky

„Novodobá moderní Armáda České republiky vznikla po rozpadu Československa a vytvoření republiky roku 1993.“ Nově vzniklé samostatné státy, tedy Česká republika a Slovenská republika, které vznikly přesněji 1. ledna 1993, založily vlastní ozbrojené síly a českoslovenští vojáci měli možnost zvolit si, zda budou dále sloužit u české či slovenské armády (Do armády, 2025d). Organizační struktura Armády ČR k 1. lednu 1993 byla tvořena pozemním vojskem, letectvem, protivzdušnou obranou, záchrannými útvary civilní obrany, železničním vojskem a jednotkami ostrahy objektů zvláštní důležitosti (Tůma et al., 2009, s. 41). Od roku 1993 prošla Armáda ČR velkým množstvím reforem, transformací a událostí, které formovaly Armádu ČR do současné podoby (Armáda České republiky: symbol demokracie a státní suverenity: 1993-2012, 2013, s. 8).

Významným vývojovým mezníkem v souvislosti s historií novodobé Armády ČR byl rok 1999, konkrétně 12. březen, kdy se Česká republika stala členem Severoatlantické aliance – NATO (Roušar, 2006, s. 11). Vstup do NATO byl velmi důležitým krokem, jelikož je pro Českou republiku strategicky velmi důležité být součástí mezinárodního uskupení, zejména z důvodu geografické polohy státu (Do armády, 2025h). V případě jakéhokoliv ohrožení totiž může Česká republika počítat s pomocí členských států NATO (Profesionální voják, 2017, s. 2).

Touto událostí byl splněn jeden z důležitých cílů zahraniční politiky České republiky (Roušar, 2006, s. 12). Zároveň se Česká republika „*stala součástí nejsilnější politicko-vojenské organizace světa a docílila stavu, kdy je bezpečnost země zajištěna nejlépe v historii našeho národa*“ (Do armády, 2025d) a zavázala se ke kolektivní obraně vůči vnějšímu napadení (Do armády, 2025h). Po vstupu do NATO Česká republika upevnila svou odpovědnost týkající se prosazování a ochrany hodnot, které jsou společně sdíleny státy, které jsou členy NATO, a rozšířila účast českých vojáků v zahraničních misích (Roušar, 2006, s. 12).

Armáda ČR postupně přijímala standardy a postupy Severoatlantické aliance, což vedlo k jejímu formování a profesionalizaci, která vyvrcholila 1. ledna 2005 zrušením povinné základní vojenské služby. Od té doby má Armáda ČR vojáky z povolání (Do armády, 2025d) a je plně profesionální (Armáda České republiky: symbol demokracie a státní suverenity: 1993-2012, 2013).

Důležitým rokem pro Armádu ČR je také rok 2020, ve kterém byly rozšířeny nové druhy vojenských sil – kybernetické a teritoriální, které doplnily již existující síly (pozemní, vzdušné, speciální). Vznikly z důvodu nových typů hrozeb, které se v současném světě objevují, a to v souladu se standardy NATO a strukturou většiny spojeneckých armád. V tom samém roce také vzniklo Velitelství pro operace neboli síly pro operace, které mají na starosti plánování a vedení operací, které probíhají na území České republiky a v zahraničí (Do armády, 2025d).

1.3 Severoatlantická aliance

Severoatlantická aliance je velmi důležitým pojmem souvisejícím s Armádou ČR, nejen z důvodu, že je politicko-vojenskou aliancí, ale také proto, že některé ze zahraničních misí, kterých se čeští vojáci účastní, jsou pod vedením Severoatlantické aliance.

Severoatlantická aliance oficiálně vznikla 4. dubna 1949 ve Washingtonu D.C., kdy byla podepsána Severoatlantická smlouva, známá také jako Washingtonská smlouva (NATO, 2022). Severoatlantická smlouva byla podepsána dvanácti státy Evropy a Severní Ameriky, které jsou považované za zakladatele Severoatlantické aliance (Fidler a Mareš, 1997, s. 11). Jedním z nejdůležitějších článků Severoatlantické smlouvy je článek 5, který stanovuje: „*Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo v Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci, jakou bude*

považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru. Každý takový útok a veškerá opatření učiněná v jeho důsledku budou neprodleně oznámena Radě bezpečnosti. Tato opatření budou ukončena, jakmile Rada bezpečnosti přijme opatření nutná pro obnovení a zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.“ (Nato, 1949)

Severoatlantická aliance je politicko-vojenská aliance zemí Evropy a Severní Ameriky (NATO, 2024b) a má v současné době 32 členů (NATO, 2024a). Česká republika je členem, jak je již v předchozí podkapitole zmíněno, od 12. března 1999 (Armáda České republiky: symbol demokracie a státní suverenity: 1993-2012, 2013, s. 47). Zkratka Severoatlantické aliance NATO vyplývá z jejího anglického názvu North Atlantic Treaty Organization. Hlavním cílem NATO je zajištění svobody a bezpečnosti členských států, a to politickými a vojenským prostředky. V rámci politických prostředků dochází ke spolupráci členských států při řešení problémů v oblasti obrany a bezpečnosti a při předcházení konfliktům. Co se týče vojenských prostředků, tak se NATO snaží v první řadě o mírové řešení sporů. Pokud by se spor nevyřešil diplomatickou cestou, tak NATO disponuje vojenskými silami složenými z armád členských států, což vyplývá ze Severoatlantické smlouvy, konkrétně z výše sepsaného článku 5 a může pomocí těchto sil provádět operace krizového řízení. Důležitým principem NATO, který vyplývá z článku 5 Severoatlantické smlouvy, je, že pokud někdo zaútočí na jeden či více členských států NATO, je tento útok považován za útok proti všem členským státům NATO (NATO, 2024b).

1.4 Výčet právních předpisů týkajících se Armády České republiky

Armáda ČR a její součásti se řídí platnými právními předpisy. Mezi nejdůležitější zákony a vyhlášky, ve kterých je Armáda ČR upravena, jsou:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky,
- Zákon č. 18/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 45/2016 Sb., o službě vojáků v záloze,
- Zákon č. 46/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů,

- Zákon č. 47/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony,
- Zákon č. 88/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 150/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony,
- Zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech,
- Zákon č. 178/2023 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti obrany,
- Zákon č. 214/2004 Sb., o zřízení Univerzity obrany,
- Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky,
- Zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání,
- Zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky,
- Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství,
- Zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii),
- Zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky,
- Zákon č. 585/2004 Sb., o obranné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) (POKOS, 2024a),
- Vyhláška č. 288/2024 Sb., o zdravotní způsobilosti k výkonu vojenské činné služby a o rozsahu preventivní péče poskytované vojákům v činné službě nad rámec hrazených služeb z veřejného zdravotního pojištění,
- Vyhláška č. 298/2023 Sb., o postupu při služebním hodnocení vojáků v záloze ve službě a jeho hlediscích (Aktivní záloha, 2025b).

S Armádou ČR souvisí spousta dalších právních předpisů, nicméně jsem se rozhodla zmínit pouze některé z nich, které jsou, dle mého názoru, velmi důležité a zároveň jsou zmiňovány na webových stránkách Aktivní zálohy Armády ČR a na webových stránkách POKOS – Příprava občanů k obraně státu, které je součástí obranné politiky a strategie Ministerstva obrany České republiky, jejichž hlavním cílem je seznamování občanů České republiky s ozbrojenými silami ČR a jejich posláním, seznámení s mezinárodními organizacemi, kterými je Česká republika členem a rozšíření povědomí týkající se potřeby obrany a bezpečnosti státu a společnosti (POKOS, 2024b).

2 Zahraniční mise Armády České republiky

„Nasazení příslušníků Armády České republiky v zahraniční operaci představuje velký zásah do jejich rodinného a partnerského života. Potíže může činit nejenom samotné několika měsíční odloučení, ale i intenzivní výcvik před misí, stejně jako návrat z mise a začlenění zpět do civilního, rodinného nebo pracovního života.“ (Psychologové AČR, 2025b)

Na úvod této kapitoly bych chtěla zmínit, že budu používat pojem zahraniční mise a pojem zahraniční operace. Při studiu zdrojů k tomuto tématu jsem zjistila, že bývají velmi často zmiňované oba tyto pojmy, ať už současně v jednom textu nebo zvlášť, velmi často se překrývají nebo mají totožný význam. Například v zákoně č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, a v zákoně o ozbrojených silách č. 219/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je ukotven a charakterizován pouze pojem zahraniční operace, zatímco na oficiálních webových stránkách Ministerstva obrany se vyskytuje převážně termín zahraniční mise. V rámci této kapitoly budu tudíž pojmy používat v závislosti na zdroji, ze kterého budou dané informace čerpány.

„Česká republika se dlouhodobě účastní mezinárodních misí a operací“ (Hölzelová, 2022), které jsou dle zákona o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, vymezeny jako výkon služby mimo území České republiky, přičemž v průběhu výkonu této služby plní vojáci úkoly ozbrojených sil ČR (Česko, 1999b, §40a). V současné době je působení Armády ČR v zahraničních misích jedním z jejích klíčových úkolů (Krejča, 2024). Účastí Armády ČR v zahraničních misích dochází k plnění smluvních závazků, které vyplývají z členství České republiky v mezinárodních organizacích. Zároveň dochází k podpoře a zajišťování mezinárodní bezpečnosti, udržování míru a stabilizování konfliktních oblastí (Do armády, 2025h). Při zahraničních misích plní vojáci Armády ČR úkoly v rámci humanitárních misí, záchranných a evakuačních akcí, popřípadě působí v pozorovatelských misích (Hölzelová, 2022).

Vojáci Armády ČR jsou vysíláni do zahraničních misí na základě již zmiňovaných smluvních závazků České republiky vyplývajících z jejího členství v mezinárodních organizacích. Jedná se především o plnění smluvních závazků vůči Severoatlantické alianci (NATO). Díky zahraničním misím plní Česká republika své závazky také například vůči Organizaci spojených národů (OSN), přičemž v rámci OSN jsou vojáci České republiky zastoupeni zejména v pozorovatelských misích a účastní se mírových operací (Roušar, 2006, s. 11). Dále se jedná o plnění závazků například vůči Evropské unii (EU), Visegrádské skupině a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), popřípadě o plnění závazků na základě bilaterálních

dohod (Do armády, 2025h; Hölzelová, 2022). „Činnost vojenských kontingentů AČR v zahraničí a českých vojáků v pozorovatelských misích je trvale vysoce oceňována i ze strany nejvyšších představitelů NATO a aliančních partnerů.“ (Roušar, 2006, s. 12)

Dle Hölzelové (2022) „v závislosti na mandátu dané mise armáda vysílá do zahraničí nejen vojenské pozorovatele, poradní a výcvikové týmy či polní nemocnice, ale i bojové jednotky pozemních či speciálních sil a úkolová uskupení vzdušných sil. Účast na zahraničních misích musí schválit česká vláda a obě komory českého parlamentu.“

Zahraničních misí se zpravidla účastní vojáci z povolání a vojáci v aktivní záloze. O vyslání do zahraničních misí mohou vojáci požádat, nicméně pro vojáky z povolání může být účast v misích, v případě potřeb ozbrojených sil ČR, i povinná (Do armády, 2025a; Česko, 1999b, §6). Pro vojáky v aktivní záloze je účast v zahraničních misích vždy dobrovolná, s výkonem této služby musí souhlasit (Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023, s. 5). Pro nasazení do zahraničí musí vojáci splnit předem stanovené profesní a psychologické požadavky odpovídající dané misi (Majer, 2003, s. 50).

Co se týče doby nasazení vojáků v zahraničních misích, tak dle zákona o vojácích z povolání č. 221/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, mohou být vojáci odveleni na dobu nejdéle šesti měsíců v kalendářním roce a na dobu delší mohou být odveleni pouze na základě vlastního rozhodnutí či rozhodnutí ministra (Česko, 1999b, §15). Vojáci bývají v zahraničních misích nasazení nejčastěji právě na šest měsíců (Majer, 2003, s. 50), přičemž období šesti měsíců se jeví jako nejvhodnější časový úsek. Zároveň doporučená doba mezi jednotlivými nasazeními vojáků je minimálně jeden rok (Nový, 2012, s. 125).

Sojka uvádí (2011, s. 22-23), že existuje několik typů zahraničních misí, které lze rozdělit dle jejich hlavního zaměření na:

- Bojové operace

Bojové operace zahrnují ozbrojené střety mezi protivníky soupeřících stran, při nichž se využívají různé druhy zbraní a zbraňových systémů. Jejich cílem může být „odražení ozbrojeného útoku vedeného proti územní celistvosti, politické nezávislosti nebo bezpečnosti státu a jeho občanů“, popřípadě plnění spojeneckých závazků. Dělí se na útočné operace, které mají za cíl získat a udržet iniciativu a porazit protivníka, a obranné operace, jejichž úkolem je zastavit nepřátelský útok a vytvořit podmínky pro následnou ofenzivu nebo ukončení konfliktu.

- Protipovstalecké operace

Protipovstalecké operace (Counter-Insurgency – COIN) se zaměřují na potlačení ozbrojených povstání v nestabilních státech s oslabenou vládou a bezpečnostními složkami, které jsou často důsledkem existence různých rasových, kulturních, náboženských či ideologických rozdílů. Cílem protipovstaleckých operací je zpravidla využití vojenských sil k eliminaci ozbrojených povstaleckých hnutí a utváření bezpečného prostředí na daném území.

- Operace na podporu míru

Operace na podporu míru (Peace Support Operation – PSO) využívají diplomatické, civilní a vojenské prostředky, zpravidla dle zásad a principů Charty OSN, k obnovení a udržení míru v krizových oblastech. *„Mohou zahrnovat opatření k udržování míru, prosazování míru, předcházení konfliktům, vytváření míru, budování míru a související humanitární operace.“*

- Vojenské mírové nasazení

Vojenské mírové nasazení (Peacetime Military Engagement – PME) zahrnuje vojenské aktivity, které jsou zaměřené na budování bezpečného prostředí v době míru. Jedná se například o pozorovatelské mise.

Operace na podporu míru a vojenské mírové nasazení bývají také nazývány jako mírové operace. V rámci těchto misí ozbrojené síly nevyužívají zbraní a munice, bojová síla by byla použita pouze ve výjimečných případech, například při sebeobraně vojáků či při obraně civilního obyvatelstva. *„Jejich posláním je vytvořit bezpečné prostředí, ve kterém civilní, vládní i nevládní organizace budou schopny obnovit infrastrukturu, potřebnou (nezbytnou) pro trvalý mír v krizové oblasti (v daném teritoriu). Mohou být prováděny samostatně nebo i ve vazbě na bojové operace.“*

Dziáková (2009b, s. 9) zmiňuje, že vojáci, kteří se účastní mírových misí a vojáci, kteří jsou nasazeni v rámci misí ve válečných konfliktech, se potýkají s různými problémy, přičemž tyto problémy se liší dle druhu zahraničních misí. *„Ve válce je cíl a nepřítel jasně definován, vojáci využívají všech dostupných prostředků k jeho zneškodnění či zničení. Od vojáků nasazených v mírových misích se neočekává, že budou participovat na válečném konfliktu, ale naopak že budou ke kontrole agresivních reakcí místního obyvatelstva nebo bývalých nepřátelských frakcí využívat schopností persuaze a diplomacie.“* Vojáci Armády České republiky se účastní nejčastěji mírových misí (Bajmaku, 2017, s. 21).

2.1 Historie a současnost zahraničních misí Armády ČR

Zahraníční mise Armády ČR mají dlouholetou historii, která začíná po roce 1989, kdy se tehdy ještě Československo, a následně po rozdělení v roce 1993 Česká republika, začala aktivně podílet na mezinárodních operacích (Roušar, 2006, s. 131). Novodobá historie zahraničních misí naší armády se datuje konkrétně od roku 1990, kdy byli českoslovenští vojáci vysláni do zahraniční operace Pouštní štít (Desert Shield) v Perském zálivu, která byla zaměřena zejména na chemický a radiační průzkum. V roce 1991 „se obranná mise Pouštní štít změnila na misi Pouštní bouře (Desert storm).“ (Do armády, 2025f) Hlavním cílem těchto operací bylo osvobození Kuvajtu, který byl obsazen iráckými vojsky. K osvobození Kuvajtu bylo mimo jiné vydáno schválení použití vojenské síly Radou bezpečnosti OSN. Od té doby se působení československých a posléze českých vojáků mimo území České republiky značně rozšířilo (Krejča, 2024).

V průběhu let se Armáda ČR zapojovala a stále zapojuje do zahraničních misí pod velením různých mezinárodních organizací, jichž je Česká republika členem. Zpočátku se Armáda ČR zapojovala do zahraničních misí pod velením OSN a později i pod velením NATO a EU. Vojáci Armády ČR se také v průběhu let podíleli na misích Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Západoevropské unie (ZEU) a Visegrádské skupiny (Tůma et al., 2009, s. 103-111).

Vojáci Armády ČR se zúčastnili již mnoha zahraničních misí a operací. Byli nasazeni v misích a operacích již na třech kontinentech – v Evropě, Asii a Africe. V rámci těchto kontinentů působili vojáci Armády ČR ve více než 30 zemích. „Významným posunem byla pro Armádu České republiky především účast v operacích na Balkáně, v Iráku, v Afghánistánu, v Mali a v operacích chránících vzdušný prostor v Pobaltí.“ (Krejča, 2024) Dle webových stránek Ministerstva obrany si můžeme uvést několik příkladů států zmíněných kontinentů a konkrétních misí, kterých se Armáda ČR zúčastnila, popřípadě v současné době stále účastní.

Afrika:

- *Mali*: operace EUTM (EU Training Mission), 2013-2022
 - Operace EUTM byla výcviková mise EU zaměřená na „pomoc při výstavbě a výcviku malijské armády.“

Asie:

- *Sinajský poloostrov:* operace MFO (Multinational Force and Observers), 2009–současnost
 - V rámci této operace dochází k monitorování dodržování mírové dohody mezi Egyptem a Izraelem, správě kontrolních stanovišť a dozoru nad aktivitami podél hranic na Sinajském poloostrově.
- *Afghánistán:* operace ISAF (International Assistance Force), 2001-2014
 - Cílem této operace bylo podporovat afghánské prozatímní autority při zajišťování bezpečnosti v Kábulu a jeho okolí, aby mohly společně s pracovníky OSN působit v bezpečných podmínkách.
- *Irák:* operace MNF-I (Multinational Force Iraq), 2007-2009
 - Hlavním úkolem této operace bylo chránit a zabezpečovat vstup do základny letiště Basra.
- *Kuvajť:* Enduring Freedom (Trvalá svoboda), 2002-2003
 - Tato operace byla protiteroristickou operací, jejímž úkolem bylo likvidovat následky použití zbraní hromadného ničení.

Evropa:

- *Slovensko:* operace MN BG SVK (Multinational Battle Group Slovakia), 2022–současnost
 - Mnohonárodní bojové uskupení Slovensko vzniklo za účelem posílení východní hranice NATO z důvodu nevyprovokované agrese Ruska vůči Ukrajině.
- *Lotyšsko:* operace eFP BG (enhanced Forward Presence – Battle Group), 2018–současnost
 - Pro tuto operaci je důležitá přítomnost a výcvik českých vojáků, posilování východní hranice NATO a příprava na obranu svého území a členských států.
- *Litva* – operace Baltic Air Policing, 2009, 2012, 2019
 - Tato mise NATO spočívala v ochraně prostoru nad územím a vodami tří pobaltských států, které jsou členy NATO (Estonsko, Lotyšsko, Litva).
- *Kosovo* – operace KFOR (Kosovo Force), 1999–současnost
 - Operace KFOR spočívá ve snaze o zajištění trvalého míru a stability v zemi.
- *Bosna a Hercegovina* – operace SFOR (Stabilization Force), 1996-2004

- Hlavním cílem operace bylo zajištění a budování bezpečných podmínek v zemi a dohled nad realizací ujednané mírové smlouvy (Daytonské smlouvy) (Do armády, 2025f; Ministerstvo obrany, 2019a).

2.2 Motivace vojáků k účasti v zahraničních misích

Pro mnoho vojáků znamená účast v zahraničních misích vrchol jejich vojenské kariéry, jelikož v jejichž průběhu mohou získat spoustu nových a jedinečných zkušeností. Zároveň dle Dziakové (2009b, s. 20) „úspěšnost vojenské mise souvisí s motivací vojáků ke službě v ní.“ Motivace společně s hodnotovou orientací vojáků patří mezi nejdůležitější informace, které jsou potřebné pro efektivní velení a řízení vojáků (Laštovková a Bernardová, 2014, s. 40).

V této podkapitole je zmíněno několik českých prací a výzkumů, v rámci kterých byla zjišťována motivace vojáků Armády ČR k účasti v zahraničních misích. I přesto, že některé ze zmíněných prací a výzkumů nejsou příliš aktuální, jsem se je v této podkapitole rozhodla zmínit, jelikož v rámci České republiky a vojáků Armády ČR nebylo dosud příliš výzkumů ohledně tohoto tématu provedeno. Zároveň se domnívám, že v případě nových výzkumů by byly výsledky velmi podobné s výsledky ze starších výzkumů, jelikož ve všech výzkumech se většinou objevují podobné motivy vojáků k účasti v zahraničních misích. Jedním z těchto motivů je finanční motiv, který Dziaková (2009b, s. 20) uvádí jako „hlavní všeobecně známý motiv“, který je zároveň přirozeným motivem. V každém výzkumu se také objevují profesní motivy vojáků, ať už se jedná například o získání nových zkušeností či prožití něčeho nového, neobyčejného.

Pro příklad je na konci této podkapitoly uvedena i práce ze zahraničí od Fabrizia Battistelliho, který dělí motivaci vojáků do tří kategorií a mnoho dalších zahraničních výzkumů vychází právě z jeho dělení motivace. Druhou uvedenou zahraniční prací je práce od Ljubice Jelušic, která shrnuje motivy slovinských vojáků k účasti v zahraničních misích. Tyto zahraniční práce jsou zmíněné zejména z důvodu, že i v zahraničních pracích se opakují podobné motivy jako v pracích zaměřených na motivaci českých vojáků. Rozdíly v rámci výzkumů a prací jsou většinou pouze v tom, který z motivů je pro vojáky více a méně podstatný, přičemž tyto rozdíly jsou závislé na daných informantech.

Dziaková (2009b, s. 21) dle Hendrycha (1997) ve své disertační práci uvádí, že nejčastějším motivem vojáků k účasti v zahraničních misích je „finanční situace, potřeba peněz, možnost zvýšit svou životní úroveň i skutečnost, že považují mise za důležité pro naši zemi a armádu.“ Jako další podstatné motivy jsou zmiňované profesní důvody, zjištění „jestli na to mám“,

získání nových zkušeností, prožití něčeho neobyčejného či zdokonalení se v cizím jazyce. Mezi motivy jsou také řazeny předchozí vlastní zkušenosti vojáků s jinou misí, nespokojenost s dosavadní prací, ale i dobrá parta, se kterou se vojáci do mise přihlásili. Důležitým důvodem je také touha vydělat si peníze na další podnikání po návratu nebo doporučení kamarádů a blízkých, kteří misi již absolvovali. Méně častým motivem bývá odjezd na misi z důvodu řešení osobních problémů.

V souvislosti s výzkumem motivace vojáků k účasti v zahraničních misích si můžeme uvést sociologický výzkum Univerzity obrany z roku 2008. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 348 vojáků Armády České republiky, kteří byli alespoň na jedné zahraniční misi a před svým odjezdem žili v manželství nebo v dlouhodobém vztahu. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda může být účast vojáka v zahraniční misi příčinou rozpadu jeho partnerského vztahu. Co se týče motivace vojáků k účasti v zahraničních misích, tak dle tohoto výzkumu bylo zjištěno, že nejčastějšími motivy vojáků jsou zejména možnost získat nové zkušenosti, možnost přispět k dobrému jménu Armády ČR a pomoc lidem v místě zahraniční mise. Mezi další motivy, dle tohoto výzkumu, patří také finanční ohodnocení, uzavření nových přátelství, prožitek něčeho dobrodružného, dokázání si „že na to mám“. Motivы formulované jako únik ze všedního dne a rodinných problémů byly nejméně zmiňované (Ballová et al., 2009, s. 155-159).

V práci od Laštovkové a Bernardové z roku 2014 bylo zjištěno, že hlavním motivem vojáků k účasti v zahraničních misích je zejména kombinace profesních a finančních důvodů. Profesní důvody jsou zde charakterizovány jako první „skutečný“ výkon profese vojáka, možnost vyzkoušet si v praxi něco, na co se v České republice připravoval či jako zlepšení a získání dalších profesních znalostí a zkušeností. Co se týče finančních důvodů, tak ty jsou vnímány jako důvody, které si vojáci uvědomují, ale nejsou rozhodující pro jejich účast v zahraničních misích. Jiné motivace, jako například vlastenecké či osobní důvody, neměly u informantů příliš velké zastoupení (Laštovková a Bernardová, 2014, s. 44).

V kvalitativním výzkumu Kunčové a Kajanové (2018, s. 147), jehož hlavním cílem bylo zjištění psychických prožitků vojáků souvisejících se zahraniční misí a návratem z ní, bylo součástí také zjišťování motivace vojáků k výjezdu na zahraniční misi. Nejčastějším motivem, dle tohoto výzkumu, byla vojenská povinnost charakterizována také jako smysl práce každého vojáka. Jako další motiv byla zmiňovaná touha získat nové zkušenosti, dovednosti a také finanční ohodnocení.

V rámci zahraničních výzkumů souvisejících s motivací vojáků k účasti v zahraničních misích si můžeme zmínit práci Fabrizia Battistelli s názvem *Peacekeeping and the Postmodern Soldier*, která je zaměřena na italské vojáky. V rámci své práce autor navazuje na práce Charlese Moskose a Ronalda Ingleharta a dělí motivaci vojáků na předmoderní (paleomoderní), moderní a postmoderní, dle dělení společnosti, do těchto tří kategorií na základě teoretických přístupů zmíněných autorů (Zetocha, 2007, s. 31). Předmoderní motivací u vojáků je prospěšnost pro společnost a druhé lidi či mezinárodní posílení prestiže vlastního státu vojáků. Moderní motivací vojáků je finanční odměna či naučení se nových věcí. Postmoderní motivací vojáků je získání nových vojenských zkušeností a uspokojení touhy po dobrodružství (Battistelli, 1997, s. 471).

Dle Jelusič (2004, s. 42) je motivem slovinských vojáků k účasti v misích atraktivita práce v zahraničí, jelikož se jedná o práci, která nabízí různá dobrodružství. Jedním z motivů jsou také nové zkušenosti. Jako hlavní motiv však převažuje finanční odměna.

2.3 Příprava vojáků na zahraniční mise

Klíčem k úspěšnému zvládnutí zahraničních misí je důkladná příprava každého vojáka, jelikož nasazení vojáků v misích může mít vyšší nároky na jejich fyzickou a psychickou kondici (Dziaková, 2009a, s. 70).

Při posuzování vojáků k nasazení do zahraničních misí se zohledňují nejen jejich zkušenosti, ale také fyzická a psychologická připravenost (Majer, 2003, s. 52) a úroveň odborných znalostí (Dziaková, 2009a, s. 70). Psychologická připravenost vojáků před výjezdem do misí je velmi důležitá, jelikož je předpokladem k úspěšnému zvládnutí zátěžové situace, kterou mohou být právě zahraniční mise (Pavlica et al., 1985, s., 589). Jejím hlavním cílem je „*minimalizace rizika selhání jedince či poškození jeho duševního zdraví.*“ (Sojka, 2011, s. 253) Psychologickou připravenost vojáků by měl zabezpečit vojenský psycholog, a to jak během jejich standardního výcviku, tak i v rámci intenzivní přípravy vojáků na mise (Psychologové AČR, 2025b). V rámci psychologické přípravy se vojáci učí „*teoreticky, a pak i v praktickém výcviku rozeznávat své limity, znát dobře sám sebe, tím myslím fungování těla i myslí*“ uvádí vojenská psycholožka plk. Mgr. Helena Sováková v rozhovoru pro časopis CZ DEFENCE (Pivoňka, 2020). Nedílnou součástí této přípravy je také psychologické vyšetření, které se provádí jako součást zdravotních prohlídek, které musí absolvovat každý voják před vysláním do mise (Psychologové AČR, 2025b).

Psychologická příprava před nasazením vojáků do zahraničních misí, ale poté také před jejich návratem do civilního života, je zaměřována zejména na problematiku posttraumatické stresové poruchy (Nový, 2012, s. 125). Posttraumatická stresová porucha neboli PTSD (zkratka z anglického výrazu posttraumatic stress disorder) je z medicínského pohledu charakterizována tím, že u jedince dochází „k znovuožívání traumatu v neodbytných vzpomínkách.“ U řady osob se PTSD může objevit po určitém čase od traumatické události (Mareš, 2012, s. 19), přičemž u většiny lidí se příznaky PTSD objevují do 3 měsíců od traumatické události (NIH, 2023, s. 2). Těmito traumatickými událostmi mohou být zejména situace mimořádného ohrožení jako je například válka, teroristické útoky, těžké úrazy nebo násilí (Nzip.cz, 2020). Dle DSM-5, Diagnostického a statistického manuálu duševních poruch, jsou diagnostickými kritérii PTSD (u dospělých osob, mladistvých a dětí strašících šesti let):

- Vystavení či ohrožení smrtí, vážným zraněním, sexuálním a jiným násilím, přičemž jedinec může mít přímou zkušenost s těmito událostmi, být jich přítomen jako svědek, dozvědět se, že traumatická událost postihla člena rodiny nebo mít zkušenost s opakováním traumatické události,
- přítomnost jednoho nebo více následujících příznaků:
 - opakované, nedobrovolné a vtíravé vzpomínky na traumatickou událost,
 - opakující se znepokojivé sny, jejichž obsah souvisí s traumatickou událostí,
 - opětovné prožívání traumatické události neboli takzvané flashbaky,
 - psychické potíže jedince při vystavení se podnětům, které připomínají traumatickou událost,
 - fyziologické reakce při vystavení se podnětům, které připomínají traumatickou událost (*Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5-TR*, 2022), kterými může být například bušení srdce, pocení či svalové napětí (Bremner, 2016, s. 5),
- vyhýbání se vzpomínkám, myšlenkám, pocitům, osobám, místům, rozhovorům, činnostem, předmětům, situacím, které jedinci připomínají traumatickou událost,
- negativní změny v náladě, výpadky paměti související s traumatickou událostí, negativní přesvědčení či očekávání o sobě, druhých, o světě, negativní emoční stav, snížený zájem a účast jedince při určitých činnostech, pocity odcizení, neschopnost prožívat pozitivní emoce,
- podrážděnost, agrese, hněv, sebedestruktivní chování, problémy se soustředěním, poruchy spánku,

- příznaky trvají minimálně jeden měsíc,
- porucha způsobuje potíže jedinci v profesním i osobním životě,
- porucha není způsobena účinky léků, alkoholu či zdravotním stavem jedince (*Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5-TR*, 2022).

Nový (2012, s. 126) uvádí, že psychologická příprava před nasazením vojáků by se měla zaměřovat nejen na posttraumatickou stresovou poruchu, ale i na různé psychické obtíže, které se u vojáků mohou po návratu ze zahraničních misí objevit, čímž může být například i nadměrné užívání alkoholu.

Po posouzení připravenosti vojáků dochází k dalším přípravným aktivitám, které trvají přibližně jeden rok (Pavlišová, 2019, s. 26). Tyto přípravné aktivity můžeme dělit na obecnou přípravu a specifickou přípravu. Obecná příprava je vhodná pro většinu vojenských specializací a zaměřuje se zejména na praktický výcvik, teoretickou výuku a vojenské kazuistiky. Jako příklad obecné přípravy si můžeme uvést imitaci bojiště (výbuch, střelba), překážkové dráhy, imitaci zraněných či mrtvých vojáků nebo přesuny vedené v boji v extrémních podmínkách. Specifická příprava je určena zejména pro specializované vojenské jednotky, kterými mohou být například průzkumníci, kteří se v rámci přípravy mohou snažit odhalovat různé pasti, dále jimi mohou být jednotky rychlého nasazení, které se zaměřují v rámci přípravy na bojovou připravenost a přesuny bez informací. Mohou jimi být také řidiči kolové a pásové techniky, jejichž příprava spočívá v jízdách za zhoršené viditelnosti a ve vyprošťování jiných vozidel (Dziaková, 2009a, s. 72-74).

Na nasazení vojáků v zahraničních misích je připravována i jejich rodina a blízcí, protože i oni se musí připravit na různá specifika spojená s odjezdem jejich blízkého (Pivoňka, 2020). Pro podporu rodin nejen před nasazením, ale i během nasazení a po návratu vojáků ze zahraničních misí existuje tzv. komise pro rodinu, která je tvořena zpravidla „*představiteli kontingentu, který bude vyslán do operace*“, zástupcem velitele útvaru, dalšími členy může být také vojenský psycholog a vojenský kaplan. Vojenský kaplan se stará zejména o duchovní a duševní stav vojáků a jejich rodiny a blízkých (Kunčová a Kajanová, 2018, s. 143-144). Některé útvary se navíc snaží před nasazením vojáků do zahraničních misí uspořádat jedno až dvě setkání pro jejich rodiny, během nichž se mohou seznámit s realitou života v misi, podmínkami v místě nasazení i možnými psychickými a emočními výzvami, kterým vojáci mohou čelit (Psychologové AČR, 2025b).

2.4 Podpora poskytovaná vojákům v průběhu zahraničních misí

Zahraníční mise mohou být pro vojáky velmi náročnou zkušeností. V průběhu zahraničních misí se mohou ocitnout v různých nebezpečných situacích, musí se přizpůsobit novému prostředí, do kterého jsou nasazeni, nové kultuře, změně životního stylu, novým úkolům, ale také mohou mít problém vyrovnat se vzdáleností a odloučením od svých nejbližších (Majer, 2003, s. 71).

Nasazení vojáků v zahraničních misích můžeme považovat za náročnou životní situaci, „*kteřá může vést ke zvýšené psychické zátěži a tím pádem ke vzniku stresu*“, přičemž stres bývá součástí jakýchkoliv zahraničních operací. Tento stres může občas dosáhnout intenzity srovnatelné s přímým bojovým nasazením. I během mírových operací se vojáci mohou ocitnout v nebezpečných situacích, kdy mohou čelit například nejasným rozkazům či nepřátelskému chování místního obyvatelstva. K tomu se přidává nuda, nedostatek soukromí, omezená možnost pohybu a odloučení od rodiny a přátel s minimální možností komunikace (Psychologové AČR, 2025b). V takto náročných podmínkách může stres ovlivnit kohokoliv, a proto je důležité, aby všichni vojáci věděli, jak podpořit sebe i své kolegy. Vojáci by měli umět v průběhu nasazení v zahraničních operacích relaxovat, ať už například pomocí čtení knih, hraní karet, psaní si deníku či povídání si s ostatními (Majer, 2003, s. 73-74). V rámci relaxace mohou využívat také hudbu (Timko, 1986, s. 165). Dále by si také měli uvědomit, že je zcela normální to, jak se cítí, měli by zajišťovat své základní potřeby, ať už se jedná například o spánek, jídlo či pití (Psychologové AČR, 2025b). Zkrátka je důležité, aby vojáci měli na misích stanovený optimální režim práce ale také režim odpočinku (Timko, 1986, s. 165).

Pokud mají vojáci v průběhu zahraničních misí pocit, že nezvládají své vlastní prožívání, mohou o pomoc požádat vojenského psychologa, vojenského kaplana či velitele (Psychologové AČR, 2025b). Dle rozhovoru s vojenským kaplanem pplk. ThLic. Mgr. Tomášem Mlínkem, zveřejněném na webových stránkách Ústřední vojenské nemocnice Praha, můžeme říci, že v průběhu zahraničních misí je na každé misi místo pro jedno vojenského kaplana a jednoho vojenského psychologa. Vojenský kaplan pplk. ThLic. Mgr. Tomáše Mlínka uvádí: „*jelikož psychologů je snad ještě méně než nás, tak např. na misi jeden psycholog vykonával práci jak v Kábulu, tak na Bagrámu – létal sem a tam.*“ (ÚVN, 2024)

Co se týče přítomnosti vojenských psychologů na zahraničních misích, tak z historického hlediska byli vojenští psychologové součástí většiny zahraničních misí, přičemž mezi hlavní úkoly psychologa v zahraničních misích patří především snižování míry stresu po krizových

situacích a předcházení psychickým obtížím. Jeho dalším úkolem je posilování a rozvoj optimální psychické odolnosti, aby byli vojáci schopni zvládat extrémně náročné situace během zahraničních operací. Dále nabízí psychologické poradenství zaměřené na řešení problémových oblastí, například mezilidských konfliktů v osobním i pracovním prostředí. Vojenský psycholog v zahraničních misích také samostatně řeší odborné úkoly dle požadavků velitele a působí jako jeho poradce v oblasti psychologie (Psychologové AČR, 2025a). Vojenský psycholog v misích mimo jiné může organizovat sportovní a relaxační aktivity pro vojáky, komunikovat s médii či zajišťovat například knihovnu a videopůjčovnu daného útvaru (Dziaková, 2009a, s. 19). V průběhu zahraničních misí se organizují psychologické debriefingy, při kterých dochází ke vzájemnému svěřování se vojáků ohledně svých myšlenek, pocitů či obav (Dziaková, 2009b, s. 110). Hlavním cílem psychologického debriefingu je *„dosáhnout u vojáka vnitřní stabilizace a zklidnění tím, že dojde k uvolnění jeho emočního napětí.“* (Majer, 2003, s. 74)

Práce vojenských kaplanů na zahraničních misích je velmi pestrá, zastávají zpravidla více rolí, mohou zastupovat i tiskového mluvčího, píšou články související s misí nebo se snaží o udržování komunikace mezi Českou republikou a zahraniční operací. Poskytují vojákům v průběhu misí nejen duchovní službu, ale také vytvářejí kulturní program pro vojáky, soutěže a probírají s nimi témata, o kterých potřebují hovořit (ÚVN, 2024). Jejich práce na zahraničních misích velmi úzce souvisí s prací vojenských psychologů. Dle rozhovoru s vojenskou psycholožkou plk. Mgr. Helenou Sovákovou pro časopis CZ DEFENCE pracuje vojenský psycholog s vojenským kaplanem společně, směřují ke společnému cíli a jejich služby probíhají souběžně (Pivoňka, 2020).

Vojáci nasazení v zahraničních misích by se také měli snažit být v kontaktu se svými nejbližšími. Dle zákona o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, je ministerstvo povinno *„podle podmínek, v nichž je plněn úkol, zajišťovat vojákům vyslaným do zahraniční operace přiměřený kontakt s osobami blízkými“* (Česko, 1999b, §59), přičemž tento kontakt zajišťuje zejména komise pro rodinu, zmiňovaná již v předchozí podkapitole 2.3. Tato komise také organizuje setkání rodin vojáků v průběhu jejich nasazení v zahraniční misí, v rámci kterých je informují o situaci v místě nasazení vojáků a zároveň připravují rodiny na návrat vojáků zpět do civilního života (Kunčová a Kajanová, 2018, 143-144).

2.5 Válečný veterán

Vojáci, kteří se zúčastnili zahraniční mise, mohou za splnění podmínek stanovených v zákoně o válečných veteránech č. 170/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, získat status válečného veterána.

Válečným veteránem je, podle zákona o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů, státní občan České republiky, který po 8. květnu roku 1945 působil v zahraniční misi jako voják v činné službě, příslušník armády, která byla v době zahraniční mise považována za spojeneckou, příslušník bezpečnostního sboru nebo jako zaměstnanec ústředního orgánu státní správy, bezpečnostního sboru či ozbrojených sil. Tyto osoby mohou získat status válečného veterána, pokud byly nasazeny v zahraničních misích *„nepřetržitě alespoň po dobu 90 kalendářních dnů v zahraniční misi v místě ozbrojeného konfliktu anebo v místě se zhoršenou bezpečnostní situací.“* Válečným veteránem může být také osoba, která se zúčastnila jiných zahraničních misí, které byly realizovány na základě rozhodnutí mezinárodní organizace, jejíž členem je Česká republika, v souhrnu po dobu minimálně 360 kalendářních dní. Válečným veteránem je také občan České republiky, který se zúčastnil národního boje v letech 1939 až 1945 (Česko, 2002, §3; Ministerstvo obrany, 2024).

Osoby, které splňují výše zmíněné podmínky, mohou podat žádost o vydání osvědčení válečného veterána a pokud jim osvědčení Ministerstvo obrany vydá, mohou čerpat různé výhody, které jsou poskytovány válečným veteránům (Gov.cz, 2019). Na základě rozkazu Ministra obrany č. 82/2020 je válečným veteránům společně s osvědčením válečného veterána vydán průkaz válečného veterána. Tento průkaz slouží k prokázání své totožnosti při poskytování zdravotních služeb ve vojenských zdravotnických zařízeních a různých benefitů pro válečné veterány (Váleční veteráni MO, 2024). Držitel osvědčení válečného veterána má například nárok na pomoc při začleňování do občanského života v případě potřeby. Má také nárok na psychologickou pomoc a pobyt ve vojenském ubytovacím zařízení po dobu nezbytně nutnou k vyřešení složité sociální situace, maximálně na 1 rok. Mimo jiné také *„válečnému veteránovi a jeho manželovi, druhovi nebo partnerovi může ministerstvo v případě potřeby a v závislosti na jejich zdravotním stavu poskytnout finanční podporu na lázeňskou léčebně rehabilitační péči nebo rekreační pobyt.“* (Česko, 2002 Sb., §5)

3 Resocializace vojáků Armády ČR po návratu ze zahraničních misí

Zahraníční mise mohou mít vliv na život každého vojáka, ale i na život jeho nejbližších. Vojáci se mohou po svém návratu setkat s různými problémy, ať už v osobním či profesním životě – v průběhu svého znovuzачlenění do společnosti, v průběhu své resocializace.

3.1. Resocializace

Termín resocializace souvisí s pojmem socializace. Můžeme říci, že resocializace je specifickou formou socializace (Škoviera, 2021, s. 21). Socializace je termín ze sociálních věd, „*který označuje osvojování si norem, zvyků, idejí, hodnot, tradic, jazyka, symbolů a sociálních rolí v dané společnosti.*“ V průběhu socializace si jedinec osvojuje dovednosti, které jsou nezbytné pro soužití s dalšími lidmi (Jandourek, 2012, s. 208). Jedná se o proces začleňování člověka do společnosti (Kopecká, 2015, s. 15), mezilidských vztahů, sociálních skupin a do sociokulturního systému. V souvislosti s procesem socializace bývají zmiňované nejčastěji 3 fáze socializace – primární, sekundární a terciární (Helus, 2018, s. 250). Primární socializace probíhá zpravidla od narození dítěte do vstupu do školy, sekundární socializace od vstupu dítěte do školy do období adolescence a terciární socializace souvisí zejména s dospělostí jedince a různými proměnami v dospělosti jako je například stárnutí. Škoviera (2018, s. 21) uvádí, že by měla být zmiňována také čtvrtá fáze socializace – kvartární socializace, která souvisí se seniorským věkem člověka, jelikož i v tomto věku se může člověk setkat s mnoha socializačními zkouškami jako je například odchod ze zaměstnání nebo zhoršený zdravotní stav.

„Resocializace je tradiční pojem a používá se v souvislosti se znovuzачleněním jedince do společnosti.“ (Hosák et al., 2015, s. 514) Je opětovným zapojením jedince do aktivního společenského života a pracovního prostředí (Klusoňová, 2011 In Machová, 2013, s. 8). Urban (2022, s. 257) uvádí, že resocializace je *„opakovaná socializace člověka, který již jednou procesem socializace prošel.“* Jedná se o *„záměrný nebo spontánní proces zbavování se původních vzorců chování a přijímání nových.“*

Podle Vetešky a Fischera (2020, s. 105) je resocializace proces, v průběhu kterého dochází u jedince, který již procesem socializace dříve prošel, k různým sociálním změnám, přizpůsobení se novému chování, novým normám, přičemž hlavním cílem resocializace je přizpůsobení se životu společnosti či komunity. V průběhu resocializace se mohou radikálně měnit nebo

nahrazovat stávající sociální role jedince (Andersen a Taylor, 2012, s. 94). Resocializace může probíhat na základě vlastního rozhodnutí jedince, kdy vstupuje do nové sociální role, například uzavřením manželství, nástupem do zaměstnání nebo vstupem do armády. Může však být také nařízená a vynucená vnějšími okolnostmi, kdy je jedinci nová sociální role určena bez jeho přímého souhlasu (Veteška a Fšicher, 2020, s. 105).

Potřeba resocializace může nastat v jakékoliv fázi socializace – primární, sekundární, terciární, kvartární (Škoviera, 2018, s. 26). Existují určité situace, ve kterých by měla resocializace nastat. Jedná se o situace, kdy:

- Jedinec není schopen zvládnout proces socializace, související s různými sociálními změnami, bez odborné nebo informované laické pomoci a podpory (například při ztrátě zaměstnání nebo návratu do zaměstnání po mateřské dovolené),
- jedinec má určitá individuální specifika, z důvodu kterých nemusí být běžné a jinak účinné postupy související se socializací dostatečné a jsou využívány odlišné formy a postupy v procesu socializace (například osoby se zrakovým či sluchovým handicapem),
- jedinec se krátkodobě či dlouhodobě nachází mimo své sociální prostředí nebo dochází k omezení jeho sociálních vztahů a dochází k narušení jeho standardní socializace (například u vojáků účastnících se zahraničních misí nebo u jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody) (Škoviera, 2021, s. 21-22).

Nedílnou součástí resocializace je readaptace, reintegrace a repersonalizace, které jsou resocializačními procesy.

- *„Readaptace je reflexí jednotlivce na vnější změny materiálního a personálního prostředí i na vlastní osobní a osobnostní změny,*
- *reintegrace, která je reparací, novým nebo staronovým budováním vztahu skupiny a jednotlivce,*
- *repersonalizace, která je novým nebo staronovým sebeobjevováním v hranicích vlastní jedinečnosti a člověčenství a vytváří hodnotově pozitivní integritu osobnosti.“* (Helus, 2010, Müller, 2014 In Škoviera, 2018, s. 26)

„Readaptace je vlastně „předsíní“ reintegrace.“ Proces readaptace totiž můžeme charakterizovat tak, že jedinec v novém nebo staronovém prostředí existuje alespoň tak, aby zde přežil bez přijetí tímto prostředím. Zatímco proces reintegrace souvisí s tím, že jedinec chce

být tímto prostředím přijat, být do něj začleněn a budovat mezilidské vztahy (Škoviera 2021, s. 101), což souvisí s opětovným navázáním vztahů jedince s rodinou, blízkými a přáteli (Janků, 2019, s. 15).

Existují 4 faktory, které mohou mít vliv na readaptaci a reintegraci jedince. Prvním faktorem je frekvence, intenzita, charakter a forma kontaktů jedince s jeho staronovým prostředím v době, kdy se nachází mimo svůj domov. Například častější a intenzivnější kontakt jedince s jeho blízkými může být výhodou po jeho návratu při procesu reintegrace.

Druhý faktor ovlivňující proces readaptace a reintegrace souvisí s objektivními změnami zpravidla domácí situace jedince, což mohou být například noví partneři příbuzných či narození dětí.

Třetím z faktorů jsou subjektivní očekávání vracejícího se jedince. Tento faktor souvisí s naplněním či nenaplněním jeho očekávání. Může se stát, že jedinec přestává po svém návratu rozumět svému původnímu prostředí, prostředí nerozumí jemu a mohou se u něj projevat pocity zklamání či zrady. Naopak může ale pociťovat přijetí a podporu tímto prostředím.

Čtvrtým faktorem jsou objektivní očekávání sociálního prostředí, která jsou spojená s návratem jedince. Mohou převažovat buď očekávání sociálního prostředí spojená s radostí a podporou, nebo očekávání související s různými obavami z návratu jedince (Škoviera, 2021, s. 103).

3.2. Návrat vojáků ze zahraničních misí

Návrat vojáků ze zahraničních misí může být pro některé z nich téměř bezproblémový a pro jiné velmi náročný. Někteří mohou mít problém přizpůsobit se zpět životu, který vedli před odjezdem na misi (Netczuk-Gwoździewicz, 2018, s. 157). Přejít vojáků zpět do běžného civilního života nemusí probíhat vždy stejně, a „zejména rané fáze adaptace bývají jedny z nejtěžších a nejrizikovějších.“ (Majer, 2003, s. 76)

V souvislosti s návratem ze zahraniční mise může mít voják i jeho rodina smíšené pocity – radost, očekávání, ale zároveň i obavy z toho, co je po návratu domů čeká, přičemž tyto pocity se mohou objevit bez ohledu na to, zda se jedná o návrat vojáka z první nebo například z páté mise. „Každá mise je jiná, jiné jsou i návraty z nich. Vojáka a jeho blízké čeká individuálně dlouhé přivykání jeden na druhého, vyrovnávání se změnami, ke kterým došlo.“ (Psychologové AČR, 2025b) Nejčastěji se můžeme u vojáků po návratu ze zahraničních misí setkat s obavami souvisejícími se začleněním se do obvyklého života a do vztahů s nejbližšími. Dále se obavy

vojáků týkají jejich návratu do pracovní rutiny a také vyrovnání se s traumatickými událostmi, se kterými se vojáci v průběhu misí mohou setkat (Polívka, 1994, s. 53).

Většina vojáků dokáže návrat ze zahraniční operace zvládnout bez jakýchkoliv obtíží, což platí i u vojáků vracejících se ze zahraničních misí, které byly velmi náročné a v průběhu kterých byli vystaveni nebezpečí a riziku zranění nebo smrti. Nicméně u některých vojáků mohou tyto zážitky zanechat následky, které nemusí být ihned patrné a nelze stanovit, kdy a u kterých vojáků se mohou nějaké potíže objevit. Těmito potížemi mohou být například „*potíže se spánkem, neodbytné, stále se vtírající vzpomínky, návrat nepříjemných pocitů, které ohrožující událost doprovázely, snížená schopnost prožívat radost, potlačování pocitů, vyhýbání se, vyšší vzrušivost, vyšší konzumace alkoholu*“ (Nový, 2025), přičemž některé z těchto potíží jsou příznaky posttraumatické stresové poruchy, které jsou vymezeny dle DSM-5 v podkapitole 2.3. Nový (2012, s. 126) uvádí, že na základě různých výzkumů by vyšší konzumace alkoholu mohla představovat větší nebezpečí než posttraumatická stresová porucha, a to zejména u vojáků, kteří byli v zahraničních misích vystaveni více chronickým stresorům jako například nudě či izolaci, než stresorům bojovým jako je například střelba. K vyšší konzumaci alkoholu také mohou inklinovat vojáci, kteří se po svém návratu cítí opuštěni, mají pocit, že jim nikdo nerozumí a nemají dostatečnou podporu ve svých blízkých, která může být pro některé vojáky po návratu z misí opravdu důležitá (Netczuk-Gwoździowicz, 2018, s. 157).

Dle výzkumu Justyny Skotnicke, který se zabýval analýzou PTSD u polských vojáků, kteří se vrátili ze stabilizační mise v Iráku po ročním nasazení, bylo zjištěno, že ani u jednoho z polských vojáků se PTSD neobjevilo. Bylo však zjištěno, že vojáci, kteří se vrátili z mise z Iráku, se vyznačují vyšší mírou agrese (Skotnicka, 2013, s. 1072). Můžeme také zmínit výzkum zaměřený na britské vojáky nasazené v zahraničních misích v Iráku a Afghánistánu, v rámci kterého bylo zjištěno, že „*zatím je velmi málo důkazů k tomu, aby bylo nasazení v Iráku či Afghánistánu spojováno s větším nebezpečím rozvoje PTSD, pokud jde o britské vojáky.*“ (Sundin et al., 2011 In Nový, 2012, s. 123) Z českých výzkumů, zabývajících se rozvojem PTSD u účastníků zahraničních misí v Afghánistánu či Iráku, můžeme zmínit výzkum od Krutiše, Mareše a Ježka. V rámci výzkumu porovnávali výsledky dvou skupin – příslušníků bojových jednotek (vojáci-nezdravotníci) a vojenských zdravotních sester a vojenských lékařů polních nemocnic AČR (vojáci-zdravotníci). Dle výzkumu bylo zjištěno, že u vojáků-zdravotníků se projevil vyšší posttraumatický rozvoj než u vojáků-nezdravotníků. Autoři uvádí, že „*výběr uchazečů o službu v bojových jednotkách, náročný výcvik přijatých vojáků i péče o ně jak během mise, tak po jejím skončení, jim umožňuje dobře se vyrovnávat se závažnými*

traumaty, jež bojové akce přinášejí.“ Bylo také zjištěno, že míra rozvoje PTSD nezávisela v rámci tohoto výzkumu na pohlaví, věku, vzdělání ani délce služebního poměru informantů v armádě (Krutíš et al., 2011, s. 255). Nicméně porovnávat jednotlivé mise a zobecňovat výsledky související s různými obtížemi, které mohou po návratu z misí u vojáků nastat, pravděpodobně příliš nelze, jelikož každá mise je jiná, některé z nich mohou být relativně bezpečné a u některých mohou být vojáci vystaveni ohrožujícím situacím. U každé mise se může lišit četnost a charakter možných traumatických událostí (Brit a Adler, 2003, s. 154).

Po návratu ze zahraničních misí se vojáci musí vyrovnat se změnami, které mohly v době jejich nepřítomnosti nastat v jejich rodině, u jejich blízkých či přátel. Může se jednat například o narození dítěte v rodině či svatbu přátel (Psychologové AČR, 2025b). Vojáci po návratu ze zahraničních misí mohou mít také pocit, že si nemají se svou rodinou, partnerkou či s přáteli, co říci (Dziaková, 2009a, s. 377).

Co se týče vztahu vojáka s partnerkou po návratu ze zahraniční mise, tak může nějaký čas trvat, než si na sebe partneri znovu přivyknou a než dojde k obnovení jejich intimního vztahu (Psychologové AČR, 2025b). U partnerů se mohou objevit i pocity vzájemného odcizení. Vojáci také mohou mít o své partnerce různé pochybnosti, například o její věrnosti v době jejich nepřítomnosti (Majer, 2003, s. 78-79). Důležitá je trpělivost a dostatečná komunikace o všech obavách a pochybnostech (Psychologové AČR, 2025b). Jedním z doporučení Majera (2003, s. 80), týkající se návratu vojáků ze zahraničních misí, je, že by vojáci měli dostatečně mluvit o svých pocitech, ale také naslouchat tomu, co jim říká jejich partnerka. Problém může také nastat například ve způsobu trávení volného času, jelikož v průběhu odloučení byli zvyklí trávit volný čas podle sebe, a proto je běžné, že i po návratu vojáka, může pár trávit nějakou dobu volný čas odděleně (Psychologové AČR, 2025b).

V případě, že má voják děti, tak mohou nastat po jeho návratu i různé obtíže právě s nimi. Děti ho nemusí poznávat, zejména v případě, pokud se jedná o děti přibližně ve věku od 1 do 3 let. Mohou být vůči svému otci také například plaché, rozčilené, ignorovat ho anebo může dítě lpět pouze na péči matky. Voják by měl s dítětem komunikovat, umět ho pochválit, projevovat mu lásku nebo s ním trávit větší množství času. „*Děti jsou schopné se rychle adaptovat*“, proto by neměl voják nic uspěchat a postupně se znovu začleňovat do své rodiny (Majer, 2003, s. 77-79).

V případě různých obtíží, které mohou po návratu ze zahraničních misí nastat, mohou vojáci požádat o odbornou pomoc a podporu, ať už se jedná o pomoc vojenského psychologa či lékaře,

popřípadě mohou požádat o pomoc skrze anonymní Linku pomoci v krizi (Nový, 2025). Vojenský psycholog vede s vojáky po návratu ze zahraničních misí rozhovory, v průběhu kterých se zabývají otázkami profesního a osobního života vojáků, ale také zhodnocení jejich služby v zahraniční misi (Pivoňka, 2020). Zaměřují se také na krizové a stresující zkušenosti, se kterými se vojáci v průběhu misí setkali, zejména s „*cílem prevence posttraumatické stresové poruchy a kompenzace aktuálního psychického stavu.*“ (Sojka, 2011, s. 255) Tyto rozhovory vede vojenský psycholog s vojáky přibližně 30-80 dní po jejich návratu (Kunčová a Kajánová, 2018, s. 146). Pomoc a podporu může vojákům po návratu ze zahraničních misí poskytnout také vojenský kaplan. Vojáci po návratu ze zahraniční mise mohou nalézt pomoc a podporu také v rámci Vojenského fondu solidarity, který po ně realizuje různé programy pomoci (Vojenský fond solidarity, 2024). Kromě pomoci poskytované Armádou ČR a státem je pro vojáky po návratu z misí velmi důležitá také pomoc a podpora jejich rodiny, blízkých, přátel a kolegů (Psychologové AČR, 2025b).

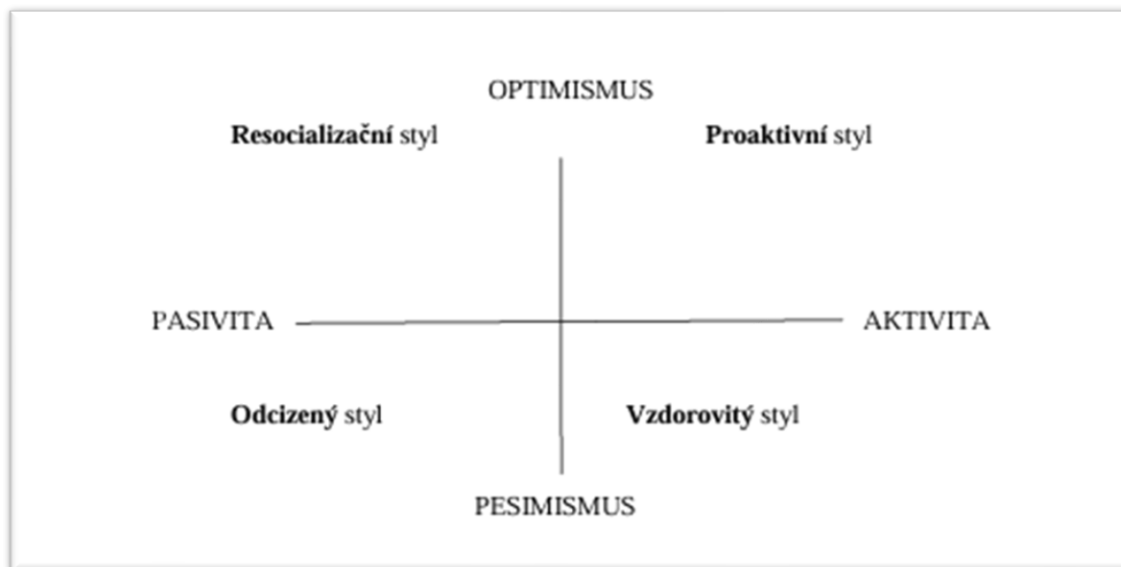
Po návratu ze zahraničních misí jsou vojáci umístěni do Centra biologické ochrany Těchonín, které je specializovaným zdravotnickým zařízením Armády ČR (Ministerstvo obrany, 2018). Jsou zde umístěni v několikadenní karanténě a až poté se vrací domů (Dvořáková, 2020). Také zde po návratu absolvují psychologické a zdravotní vyšetření (Stehlík, 2014 In Pavlišová, 2019, s. 39).

Dle zákona č. 221/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, mají vojáci, kteří byli nasazeni v zahraniční operaci minimálně 90 dní v celku, nárok na poskytnutí mimořádné rehabilitace „*v trvání 14 kalendářních dnů v kalendářním roce k upevnění zdravotního stavu.*“ (Zákon, č. 221/1999 Sb., 97a)

V souvislosti s touto podkapitolou, zaměřenou na návrat vojáků ze zahraničních misí, si můžeme zmínit 4 styly readaptačního chování, přičemž readaptace je jedním z procesů resocializace, která je charakterizována v přechodí podkapitole 3.1. 4 styly readaptačního chování stanovila v rámci své studie Nancy Adler. Charakterizovala je na základě toho, jak byli účastníci zahraničních misí schopni začlenit se po jejich návratu zpět do svého domácího původního prostředí (popřípadě staronového prostředí). Těmito styly je proaktivní styl, resocializační styl, odcizený styl a vzdorovitý styl. Ze studie Nancy Adler vyplynulo, že 51 % účastníků zahraničních misí vykazovalo po návratu resocializační styl, 25 % proaktivní styl, 12 % odcizený styl a 12 % vzdorovitý styl. Zmíněné 4 styly readaptačního chování vychází

z kombinací optimistického či pesimistického postoje jedince s aktivním či pasivním postojem jedince (Adler, 1981, s. 353-354).

Obrázek 1: 4 styly readaptačního chování

Zdroj: (Adler, 1981 In Kučerová, 2009, s. 33)

- Proaktivní styl (proactive mode)

Jedinci, vykazující proaktivní styl začlenění se a vyrovnání se se svým návratem do původního (staronového) prostředí, jsou definováni jako ti, kteří jsou „optimističtí a aktivní“. Jsou po návratu do původního prostředí schopni využívat a propojovat své znalosti a dovednosti z odlišného prostředí s prostředím staronovým, díky čemuž dochází mimo jiné k jejich osobnímu růstu.

- Resocializační styl (resocialized mode)

V rámci resocializačního stylu jsou jedinci „optimističtí a pasivní“. Vnímají staronové prostředí po svém návratu zejména pozitivně a mají tendenci oprostít se od svých zkušeností ze zahraničních misí.

- Odcizený styl (alienated mode)

Pro odcizený styl je typické, že se jedná o osoby „pesimistické a pasivní“. Staronové prostředí vnímají po svém návratu spíše negativně, což může proces readaptace ztížit. Tito lidé mají tendenci se izolovat od svého původního prostředí.

- Vzдорovitý styl (rebellious mode)

U vzdorovitého stylu se jedná o osoby „pesimistické a aktivní“. Pro vzdorovitý styl je, stejně jako u odcizeného stylu, charakteristické, že osoby vnímají staronové prostředí negativně. Tyto osoby jsou vůči staronovému prostředí agresivní (Adler, 1981, s. 353-354; Škoviera, 2021, s. 102).

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Metodologie výzkumného šetření

Výzkumná část diplomové práce zjišťuje, jakým způsobem dochází k znovuzачlenění vojáků Armády České republiky, kteří se vrátili ze zahraničních misí, do společnosti. Výzkumná část byla realizována pomocí kvalitativního výzkumu a metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor.

V této části diplomové práce je stanoven cíl výzkumného šetření a výzkumné otázky. Také je zde vymezena metoda sběru dat, charakteristika výzkumného šetření, etické principy výzkumného šetření a realizace výzkumného šetření. V neposlední řadě jsou v této části diplomové práce zahrnuty podkapitoly týkající se analýzy a interpretace získaných dat, závěru celého výzkumu a diskuze.

4.1 Cíl výzkumného šetření

Na začátku výzkumného šetření byl formulován cíl výzkumného šetření, který lze definovat jako tvrzení vyjadřující, co má být v rámci výzkumu zkoumáno. Cíl výzkumného šetření může být vyjádřen jedním, ale i několika tvrzeními (Punch, 2008, s. 42) a měl by se vždy vztahovat k určité skupině osob (Švaříček a Šedřová, 2010, s. 62).

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jakým způsobem dochází k znovuzачlenění vojáků Armády České republiky do společnosti po návratu ze zahraničních misí.

Při formulování cíle výzkumného šetření jsem se rozhodla použít pojem znovuzачlenění do společnosti místo termínu resocializace, který je součástí názvu diplomové práce. Na webovém portálu Šance dětem (2025) je resocializace definována jako „*znovuzачlenění (opětovné usazení) jedince do společnosti*“, přičemž tyto dva termíny bývají i v různých dalších zdrojích často uváděné jako synonyma. Důvodem, proč jsem u cíle výzkumného šetření použila termín znovuzачlenění do společnosti je skutečnost, že se osobně často setkávám s tím, že mnoho lidí přesně neví, co termín resocializace znamená. Termín resocializace jsem se rozhodla ponechat v názvu práce, ale v rámci cíle výzkumného šetření jsem zvolila pojem znovuzачlenění do společnosti, aby byl cíl výzkumu pro širokou veřejnost srozumitelnější.

4.2 Výzkumné otázky

Poté, co byl stanoven cíl výzkumného šetření, následovala formulace výzkumných otázek. Výzkumné otázky vycházejí z obecného vymezení cílů a převádějí je do konkrétnější a

specifičtější podoby (Punch, 2008, s. 42). V rámci výzkumného šetření je běžně stanovena jedna základní, poměrně obecná výzkumná otázka, na základě které jsou následně formulovány dílčí a specifičtější výzkumné otázky (Švaříček a Šed'ová, 2010, s. 70). Na konci výzkumného šetření na stanovené výzkumné otázky výzkumník odpovídá (Skutil, 2011, s. 52).

Na základě cíle výzkumného šetření byly stanoveny následující výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka:

HVO: *Jakým způsobem dochází k znovuzачlenění vojáků Armády České republiky do společnosti po návratu ze zahraničních misí?*

Dílčí výzkumné otázky:

DVO1: *Jak probíhá readaptace vojáků do civilního života po návratu ze zahraničních misí?*

DVO2: *Jakou roli má po návratu vojáků ze zahraničních misí jejich rodina, blízcí a přátelé?*

DVO3: *Jakou podporu poskytuje Armáda České republiky vojákům po návratu ze zahraničních misí?*

DVO4: *Jaký vliv mají zahraniční mise na osobní a profesní život vojáků?*

DVO5: *Jaké jsou nejčastější fyzické a psychické problémy, se kterými se vojáci potýkají po návratu ze zahraničních misí?*

4.3 Metoda sběru dat

Výzkumná část diplomové práce byla provedena pomocí kvalitativního výzkumného šetření. Kvalitativní výzkum slouží k podrobné analýze dat (Maňák a Švec, 2004 In Skutil, 2011, s. 69). V rámci kvalitativního výzkumu dochází ke snaze o popis a vysvětlení jedinečnosti zkoumaných jevů a zjištění jejich charakteristických znaků (Průcha, 2014, s. 106). Výsledky kvalitativního výzkumu, například hypotézy nebo teorie, nelze zobecňovat, „*jsou platné právě jen pro vzorek, na kterém byla data získána.*“ (Švaříček a Šed'ová, 2010, s. 25)

Metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor. Rozhovor je vhodnou metodou sběru dat, pokud chce výzkumník získat informace týkající se názorů, postojů, záměrů informanta anebo pokud chce zjistit, jak informant vnímá a rozumí určité situaci či jevu (Ferjenčík, 2000 In Skutil, 2011, s. 89). V rámci výzkumného šetření jsem se rozhodla využít polostrukturovaný rozhovor, jelikož je kompromisem mezi strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem (Gavora, 2000, s. 111). Výzkumník má předem stanovené otázky, které v rámci rozhovoru informantovi

pokládá, ale může reagovat dalšími otázkami na základě odpovědi a reakcí informanta (Skutil, 2011, s. 91). „*Cílem polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu.*“ (Švaříček a Šedřová, 2010, s. 13) Při rozhovoru obecně bývají využívány uzavřené, polouzavřené a otevřené otázky. Nejčastěji se však při rozhovoru používají otevřené otázky, přičemž v průběhu rozhovoru může výzkumník otázku přeformulovat, klást dodatečné otázky, či poprosit informanta o vysvětlení v případě, že má pocit, že informant neodpověděl dostatečně (Gavora, 2000, s. 110). Důležitou součástí rozhovoru je jeho záznam. Za optimální možnost záznamu rozhovoru je považováno nahrávání na záznamník. Pokud je rozhovor jakýmkoliv způsobem zaznamenáván, musí s tím předem informant souhlasit. Negativem záznamu rozhovoru může být, že mohou být zkresleny odpovědi informanta, protože může být z nahrávání nervózní (Průcha, 2014, s. 121).

Rozhovor k výzkumnému šetření diplomové práce se skládal z předem stanovených 30 otázek, které byly otevřené i uzavřené. 6 otázek, pokládaných v úvodu jednotlivých rozhovorů, sloužilo k charakteristice výzkumného souboru. Na základě odpovědi informantů byly v některých rozhovorech otázky doplněny či rozvinuty z důvodu ujasnění či doplnění informací.

4.4 Charakteristika výzkumného souboru

Na počátku výzkumného šetření byl stanoven výzkumný soubor. Výběr výzkumného souboru v kvalitativním výzkumu je záměrný. „*Záměrný výběr je potřebný proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí.*“ (Gavora, 2000, s. 144) V rámci kvalitativního výzkumu je nejvhodnější výběr takových osob, „*které poskytují bohaté a autentické údaje k vytvoření nové teorie nebo nových otázek.*“ (Skutil, 2011, s. 72)

Výzkumný soubor diplomové práce je tvořen 6 informanty – vojáky Armády České republiky, kteří se zúčastnili alespoň jedné zahraniční mise. Počet informantů v rámci kvalitativního výzkumu není určen statisticky jako je tomu u kvantitativního výzkumu, ale je určen saturací dat neboli nasycením, což znamená, že výběr informantů končí ve chvíli, kdy výzkumník zjišťuje, že se informace od dalších informantů shodují a opakují a další odpovědi by již nepřinesly nové poznatky (Easton, 1997 In Gavora, 2000, s. 144).

V charakteristice jednotlivých informantů je uvedeno:

- pohlaví,
- věk,
- zda jsou či byli vojáky z povolání nebo vojáky v aktivní záloze Armády České republiky,
- doba služebního poměru u Armády České republiky,
- počet zahraničních misí
- místa zahraničních misí,
- délka zahraničních misí,
- hlavní úkoly, které během zahraničních misí plnili.

Informant 1: muž, 51 let, bývalý voják z povolání, 23 let byl ve služebním poměru, 7 misí, 2x Jugoslávie, 1x Kosovo, 1x Kuvajt, 3x Afghánistán, délka misí 7-9 měsíců, úkoly pyrotechnického zabezpečení operací vyplývající z místní situace a podmínek.

Informant 2: muž, 49 let, bývalý voják z povolání, 25 let byl ve služebním poměru, 4 mise, 2x Kosovo, 2x Afghánistán, délka misí 6-7 měsíců, zdravotnické zabezpečení jednotky.

Informant 3: muž, 52 let, bývalý voják z povolání, 6 let byl ve služebním poměru, 1 mise, 1x Afghánistán, délka mise 5 měsíců, protiteroristické a bezpečnostní operace pod britským velením.

Informant 4: muž, 48 let, bývalý voják z povolání, 20 let byl ve služebním poměru, 4 mise, 1x Kosovo, 3x Afghánistán, délka misí okolo 6 měsíců, patrolování na určitých územích a ochrana svěřených osob.

Informant 5: žena, 45 let, vojákyně z povolání, 24 let je ve služebním poměru, 1 mise, 1x Mali, délka mise 6 měsíců, lékař emergentního týmu.

Informant 6: muž, 48 let, bývalý voják z povolání, 16 let byl ve služebním poměru, 5 misí, 2x Kosovo, 1x Kuvajt, 1x Irák, 1x Afghánistán, délka misí 6-8 měsíců, úkoly od oprav techniky, zásobování až po ochranu konvojů a VIP osob, dle zastávaných funkcí.

4.5 Etické principy výzkumného šetření

Etické otázky jsou důležitou součástí výzkumného šetření a je potřeba se jimi zabývat víceméně v každém výzkumu (Švaříček a Šedřová, 2010, s. 43). Existují různá doporučení a standardy, uvádějící etická pravidla, která mají být využívána při výzkumech (Hendl, 2005, s. 155). Etické

principy realizace výzkumného šetření v České republice jsou stanoveny v Etickém kodexu České asociace pedagogického výzkumu (ČAPV). Tyto etické principy realizace výzkumu jsou zpravidla určené pro členy České asociace pedagogického výzkumu. Mezi tyto principy patří například respekt vůči účastníkům výzkumu, získání dobrovolného informovaného souhlasu účastníků, uvědomění účastníků o možnosti kdykoli odstoupit z výzkumu, zajištění důvěrnosti a anonymity získaných informací či zprostředkování výsledků výzkumu účastníkům (ČAPV, 2013).

Švaříček a Šedřová (2010, s. 45-49) uvádí, že mezi základní etické principy patří „*důvěrnost, poučený souhlas a zpřístupnění práce účastníkům výzkumu.*“ Zachování důvěrnosti znamená, že žádná data, která by mohla vést k identifikaci účastníků výzkumu, nebudou zveřejněna. Výzkumník chce od informanta získat, co nejdůvěryhodnější informace, a proto v takových výzkumech bývá důvěrnost zaručena. Důležitou součástí každého výzkumu je také informovaný souhlas účastníků, což znamená, že „*dobrovolně souhlasí se svým začleněním do výzkumu a jsou ze strany výzkumníka náležitě seznámeni s tím, jaký je záměr výzkumu, jaké jsou jeho cíle a využití výsledků.*“ (Skutil, 2011, s. 25-27)

4.6 Realizace výzkumného šetření

V rámci výzkumného šetření byl po vytvoření otázek k rozhovoru proveden předvýzkum. Předvýzkum umožňuje výzkumníkovi ověřit srozumitelnost, jasnost a jednoznačnost otázek, které chce informantům pokládat. Díky předvýzkumu může výzkumník odhalit případné nedostatky v otázkách a na základě zpětné vazby účastníků předvýzkumu může upravit nejasné formulace před zahájením výzkumného šetření (Punch, 2008, s. 50). Vytvořené otázky byly konzultovány s vedoucí diplomové práce a s jedním vojákem, kteří sdělili svůj názor na srozumitelnost otázek. Na základě jejich rad byly otázky upraveny.

Po úpravě otázek k rozhovoru byli informanti kontaktováni s žádostí o spolupráci při výzkumu. Při prvotním kontaktu byli informanti seznámeni s výzkumným šetřením a jeho cílem a byla zaručena anonymita a důvěrnost jejich odpovědí. Také byli informováni o využití získaných dat výhradně pro účely diplomové práce.

Jednotlivé rozhovory probíhaly v průběhu února a počátkem března 2025. Se souhlasem informantů byly rozhovory nahrávány na nahrávací zařízení. Po realizaci jednotlivých rozhovorů následoval prepis rozhovorů neboli transkripce, která spočívá v převodu získaných dat, nejčastěji do písemné podoby (Skutil, 2011, s. 216). Mayring (1990 In Hendl, 2005, s. 208) uvádí čtyři techniky transkripce, kterými je doslovná transkripce, komentovaná transkripce,

shrnující protokol a selektivní protokol. V rámci výzkumného šetření diplomové práce byla využita doslovná transkripce. U doslovné transkripce dochází k přepisu jen slov ze záznamu, „*tedy skutečně lexikální přepis řečeného.*“ Dochází k přepisu nespisovných, slangových výrazů, gramatických chyb či například přerázků informanta. Mimoslovní projevy se u doslovné transkripce nezaznamenávají (Novotná et al., 2019, s. 347).

4.7 Analýza a interpretace dat

Po transkripci rozhovorů následovala jejich analýza a interpretace. Při analýze dat byla využita technika otevřeného kódování. Kódování je považováno za základní analytickou techniku (Švaříček a Šedřová, 2010, s. 90) a slouží k tomu, aby výzkumník mohl získaná data popsat (Hendl, 2005, s. 228). Při otevřeném kódování dochází k rozdělení analyzovaného textu na jednotky, přičemž těmito jednotkami mohou být slova, sekvence slov, věty, ale i odstavce (Švaříček a Šedřová, 2010, s. 211). Těmto jednotkám výzkumník přiřazuje kódy. Kódy by měly mít souvislost se stanovenými výzkumnými otázkami a tématem výzkumného šetření (Hendl, 2005, s. 228). Kódem může být odborný termín, běžné slovo a lze použít také takzvaný in vivo kód, kdy jako kód výzkumník použije přesný výraz, který sdělil informant (Skutil, 2011, s. 219). Ke kódování byla využita metoda papír a tužka.

Po kódování dochází ke kategorizaci kódů, kdy výzkumník seskupuje kódy, které vyplynuly z otevřeného kódování (Švaříček a Šedřová, 2010, s. 221). „*Nově vzniklá seskupení kódů, kategorie, by měla sdružovat pojmy, které se vztahují ke stejnému jevu.*“ (Skutil, 2011, s. 224)

Při analýze a interpretaci dat byla využita technika „vyložení karet“, která spočívá v tom, že výzkumník sestavuje text na základě kódů a kategorií vzniklých otevřeným kódováním, pomocí kterého dochází k převyprávění obsahu vzniklých kategorií. Výzkumník nemusí využít všech vzniklých kategorií, může využít pouze ty, které souvisí se stanovenými výzkumnými otázkami (Švaříček a Šedřová, 2010, s. 226). K jednotlivým kategoriím byly vloženy doslovné citace z rozhovorů s informanty, přičemž některé části doslovných citací musely být vynechány z důvodu zachování anonymity informantů.

V rámci výzkumného šetření diplomové práce bylo na základě otevřeného kódování vytvořeno 8 kategorií. Některé z těchto kategorií byly v průběhu kódování rozděleny na podkategorie, které úzce souvisejí s danou kategorií a slouží k lepší přehlednosti ve stanovených kódech.

V následujících podkapitolách jsou uvedeny jednotlivé kategorie, ke kterým byly vytvořeny tabulky s kódy a případnými podkategoriemi.

- Období před odjezdem vojáků na zahraniční mise
- Průběh zahraničních misí
- První dny a readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí
- Role rodiny, blízkých a přátel vojáků po návratu ze zahraničních misí
- Podpora vojáků od Armády ČR po návratu ze zahraničních misí
- Vliv zahraničních misí na osobní a profesní život vojáků
- Psychické a fyzické obtíže vojáků po návratu ze zahraničních misí
- Rady pro ostatní vojáky

4.7.1 Období před odjezdem vojáků na zahraniční mise

Tabulka 1: Období před odjezdem vojáků na zahraniční mise

Podkategorie	Kódy
Motivace vojáků k účasti v zahraničních misích	Finanční odměna, profesní růst, zkušenost, práce v zahraničí, jazykové dovednosti, zvládnutí výzvy, dobrodružství, adrenalin, pracovní povinnost, součást práce
Reakce rodiny a blízkých na nasazení vojáků	Akceptace, obavy, strach, oznámení odjezdu, smíření se situací, nesouhlas, podpora, bezproblémová reakce dětí
Příprava vojáků na zahraniční mise	Profesní příprava, hodnocení přípravy, vojenské prostory, doba trvání přípravy, nestandardní příprava, důležitost přípravy, očkování

Motivace vojáků k účasti v zahraničních misích

Před odjezdem vojáků na zahraniční mise je zjištění jejich motivace velmi důležité, jelikož jak uvádí Dziaková (2009b, s. 20), tak motivace úzce souvisí s úspěšností vojenské mise.

V rámci výzkumného šetření vyplynulo několik motivů vojáků k účasti v zahraničních misích. Tři informanti uvádí jako motiv finanční odměnu. **Informant 2** uvádí: „... *mojí motivací bylo si vydělat peníze... získání finančních prostředků na svou budoucnost*“ a **informant 6** sděluje: „... *hlavní motivací byla finanční odměna.*“ **Informant 1** také uvádí jako jeden z motivů

finanční odměnu, nicméně podstatnější pro něj byly jiné motivační aspekty jako například profesní růst, zkušenost, práce v zahraničí či jazykové dovednosti: „... *motivačních aspektů byla celá řada, uvedu je v pořadí dle priorit. Na prvním místě byl profesní růst a rozvoj odborných rozhledů, pak osobní zkušenost. Pak asi práce v mezinárodním prostředí a získání jazykových dovedností. A na posledním místě bylo finanční ohodnocení.*“ **Informant 1** dále dodává zvládnutí výzvy: „*Nejspíš jsem byl zvědavý, zda takovou výzvu zvládnou.*“

Podobně jako informant 1 uvádí **informantka 5** mezi svými motivy také zvládnutí výzvy a zkušenost. Mimo jiné uvádí jako motivaci dobrodružství a adrenalin: „... *dobrodružství a zkušenost, to je v podstatě i důvod, proč jsem šla do armády... že jsem si prostě chtěla zkusit, jestli budu fungovat v takovém prostředí sama na svoje rozhodnutí, abych si to prostě vyzkoušela. Ten adrenalin.*“ **Informantka 5** následně doplňuje: „... *bylo to méně adrenalinový, než jsem předpokládala.*“

U informanta 3 a informanta 4 souvisela motivace zejména s pracovní povinností a vnímáním zahraničních misí jako součásti práce vojáka. **Informant 3** k motivaci nemohl uvést příliš informací, z důvodu sdělení: „*Do zahraniční mise jsem byl odvelen v rámci svého zařazení u Útvaru speciálních operací Vojenské policie*“, tudíž on sám motivaci k dobrovolnému nasazení do mise neměl. **Informant 4** vnímá zahraniční mise jako součást své bývalé práce: „... *sloužil jsem u výsadekových jednotek, tak mise byly součástí naší práce. A byl to taky jeden z důvodů, na co jsme byli cvičeni.*“

Reakce rodiny a blízkých na nasazení vojáků

Z výzkumného šetření vyplynulo, že reakce členů rodiny a blízkých na nasazení vojáků v zahraničních misích mohou být různé. U některých informantů lze říci, že jejich rodina a blízcí jejich odjezd na misi akceptovali, někteří s touto situací byli dokonce smíření. Jejich reakce byla často doprovázená různými obavami, ať už z odloučení nebo z nebezpečí, které může na misi nastat. Popsané reakce odpovídají odpovědím čtyř informantů.

Informant 1 uvádí, že pro něj bylo náročnější odjíždět na mise po založení rodiny. Můžeme říci, že jeho rodiče i manželka odjezd na mise akceptovali, ale měli o něj strach a měli obavy: „*Před první misí jsem stálou partnerku neměl, o to bylo moje rozhodnutí snazší. Řešil jsem to jen s rodiči a nemohu říct, že by souhlasili, měli o mě prostě strach. Po čase, když jsem založil rodinu, tak to bylo mnohem náročnější. Odloučení od manželky a malého syna, nevidět ho vyrůstat a dělat pokroky, žena nebyla nadšená, ale nezakázala mi to a opět, měla o mě strach,*

obavu z odloučení a že na vše bude doma sama... Jak jsem jezdil opakovaně, naučili jsme se s tím žít.“ **Informant 1** také zmiňuje, že náročné, co se týče reakce rodiny, bylo i oznámení, když měl na další misi odjet: „... vždy bylo nejtěžší říct doma, že mám opět vyjet a jestli mě manželka pustí.“ Rodina **informanta 3** také jeho odjezd akceptovala a respektovala. „Díky mému dlouholetému působení u speciálních jednotek jsem trávil hodně času mimo rodinu. Z tohoto důvodu bylo mé oznámení o odjezdu přijato s pochopením.“ **Informant 4** říká pouze: „... reagovali tak, jak se očekává, když jede matce syn do oblasti, kde se střelí.“ Z tohoto sdělení bychom mohli říci, že rodina **informanta 4** měla obavy z nebezpečí, kterému může být člen jejich rodiny vystaven. **Informant 6** uvádí smíření své rodiny s tím, že když člen jejich rodiny pracuje jako voják, tak může na mise odjet, a tudíž jeho nasazení v misích akceptovali: „... rodina byla srozuměná s tím, že se to může stát.“

Informant 2 pouze vyjadřuje, že jeho rodina nesouhlasila s jeho odjezdem na mise: „... rodiče nesouhlasili s mým rozhodnutím.“

Informantka 5 měla rozdílnou reakci od svých rodičů a od svého manžela. „Rodiče mě podporovali a fandili, protože věděli, že to je můj sen v podstatě od malička. A já jsem v té době byla vdaná a měla tři děti... manžel, kterej byl bejvalej voják v té době, s tím nesouhlasil... A děti si myslím, že byly v pohodě.“ Reakci dětí bychom mohli považovat za bezproblémovou.

Příprava vojáků na zahraniční mise

U všech šesti informantů probíhala určitá profesní příprava na zahraniční mise, jak uvádí například **informant 2**: „... probíhala teoretická a praktická příprava ve vojenských prostorech na území České republiky.“ **Informant 1** blíže vysvětluje, že profesní příprava, v rámci jeho misí, byla zaměřena: „... na specifika té oblasti, politickou a vojenskou situaci, kulturní a náboženské znalosti prostředí, klimatické podmínky.“ **Informant 1** dodává hodnocení profesní přípravy: „... systém profesní přípravy má už armáda většinou zvládnutý, tedy z mé zkušenosti.“ **Informant 6** sděluje, že součástí jeho přípravy na mise, byli také psychologové a etnologové: „... přípravy byly řešeny vševojskovou přípravou, etnology, psychology...“

Tři informanti uvedli v průběhu rozhovoru i dobu trvání přípravy na mise. Odpovědi se lišily. **Informant 1** uvádí, že příprava: „zabrala až 6 měsíců... 3 až 6 měsíců...“ **Informant 3** říká: „Na úkoly... byl tým připravován více než 6 měsíců před odjezdem... příprava probíhala velmi intenzivně. Několik měsíců jsme specifické taktické postupy součinnostně trénovali se

speciálními jednotkami ze zahraničí... “ Informant 4 sděluje: „... profesní příprava probíhala několik týdnů před odletem, se zaměřením na druh mise.“

Nestandardní profesní přípravu na misi popisuje **informantka 5** z důvodu, v té době probíhající, pandemie Covid-19. **Informantka 5** uvádí, že nedostatečná a nestandardní příprava měla negativní vliv na misi, z důvodu, že neměla možnost v průběhu přípravy dostatečně poznat kolegy, se kterými na misi byla: *„Příprava probíhala naprosto nestandardně, a to tak, že jsem žádnou neměla, protože to bylo v době covidu a já jsem taky onemocněla covidem, takže to, co jsem měla absolvovat za přípravu, jsem vlastně kromě nějakých povinných střelb a házení granátem, neabsolvovala, což bylo blbý, protože jsem se vůbec neznala s tím týmem, s kterým jsem tam jela.“* Na tuto odpověď jsem reagovala, že to muselo být pro **informantku 5** náročné, protože mě její sdělení velmi překvapilo, na což reagovala: *„... bylo to blbý, protože ten náš zdravotnický tým byl velmi malej... a zbytek, ta česká jednotka... který vlastně já jsem v životě neviděla, to znamená, že jsem se s nima seznámila až tam. A to bylo blbý, protože oni měli potom vůči nám trošku ostych, protože nás vlastně neznali.“* **Informantka 5** vnímá přípravu jako důležitou a celkově jí hodnotí kladně: *„Bývala by ta společná příprava byla dost úspěšná... myslím si, že naši vojáci jezdí dobře připravení...“*

Jako součást přípravy vojáků na misi můžeme považovat také očkování, které zmínila pouze **informantka 5**: *„... když jsme odjížděli, tak jsme museli absolvovat spoustu očkování...“*

4.7.2 Průběh zahraničních misí

Tabulka 2: Průběh zahraničních misí

Podkategorie	Kódy
Náročné aspekty v průběhu zahraničních misí	Odloučení od rodiny, teplotní rozdíly, psychická zátěž, fyzická zátěž, druh úkolů, způsob plnění úkolů, nuda, ztráta soukromí, problematická komunikace, konflikt, analýza kritických situací
Podpora vojáků v průběhu zahraničních misí	Psycholog, kaplan, přátelé, žádná odborná pomoc, velké mise, zahraniční základna, bojové mise, nedostatek podpory pro rodiny vojáků

Náročné aspekty v průběhu zahraničních misí

V průběhu zahraničních misí se mohou vojáci setkat s různými náročnými situacemi, přičemž pro každého z nich může být náročné něco zcela odlišného. Z výzkumného šetření bylo zjištěno, co informanti v průběhu absolvovaných misí vnímali jako nejnáročnější.

Z odpovědí vyplynulo, že dva informanti vnímají jako náročné takové aspekty, které souvisejí zejména s jejich rodinou, konkrétně s odloučením od rodiny. **Informant 1** říká: „... nejnáročnější bylo odloučení od rodiny. Neviděl jsem vyrůstat své malé děti.“ **Informant 4** se vyjadřuje velmi podobně: „...Nejnáročnější během mise bylo odloučení od rodiny... hlavně po narození syna.“

Tři informanti uvádí jako náročné aspekty faktory související s prostředím zahraničních misí, do kterých byli nasazeni. Odpovědi informanta 3 a informanta 6 byly velmi podobné, oba zmiňují jako náročné aspekty teplotu a fyzickou zátěž. **Informant 3** uvádí: „Vzhledem k místu působení a úkolům, které jsme plnili, nejsem schopen definovat nejnáročnější část mise. Vše bylo maximálně náročné, teplota, psychická a fyzická zátěž, druh a způsob plnění úkolů a tak dále.“ **Informant 4:** „... nejnáročnější byla asi aklimatizace na teplotní rozdíly a zvládnutí fyzické zátěže v 65 stupních.“ **Informant 2** sděluje, že pro něj byla v průběhu misí náročným aspektem: „Asi občasná nuda při volném čase a taky ztráta soukromí.“

Informantka 5 vyjadřuje jako náročné aspekty své mise takové aspekty, které souvisejí s její rodinou i s prostředím zahraniční mise. Pro **informantku 5** byla v průběhu mise nejnáročnější komunikace se svou rodinou, která byla poměrně problematická. „Nejnáročnější bylo asi to, že

*se mnou manžel celej ten půlrok nemluvil. Takže dětem jsem musela volat tajně, tak aby on to moc nevěděl...“ Dále **informantka 5** dodává určitý konflikt, který v průběhu mise zažila: „... chvílkově nepříjemný na tý misi bylo, já jsem tam totiž dostala takovou jako dost vedoucí funkci, která mi nepříslušela... a tam jsem měla trošku problém, že mě jeden takovej spojeneckej voják... docela nepěkně vyhrožoval, byl to spíš problém, že jsem žena... a to se pak nějak vyřešilo.“*

Za náročné aspekty misí bychom mohli považovat také kritické situace, kterým mohou být vojáci vystaveni, k čemuž se vyjadřuje **informant 1**. **Informant 1** uvádí určitou analýzu těchto situací a ponaučení: „Na misi po nějakých mimořádných situacích, člověk domýšlel, co vše se mohlo stát mně a kamarádům, jak by to pak nesli doma. Analyzoval jsem takovéto situace hned po návratu na základnu, abych se příště vyvaroval případných chyb a snažil se poučit ze získaných zkušeností.“

Podpora a pomoc v průběhu zahraničních misí

Co se týče pomoci a podpory poskytované vojákům během zahraničních misí, tak nejčastěji informanti zmiňují pomoc a podporu psychologa a kaplana. **Informant 2** zmiňuje: „... na misích, kde jsem byl, byl součástí jednotky vždy psycholog... já jsem tuto pomoc nevyužil.“ **Informant 4** uvádí: „... měl jsem k dispozici psychologa i kaplana.“ **Informant 6** uvádí pouze přítomnost kaplana na misích, které absolvoval: „Na misi je vždy přítomen kaplan.“

Informant 1 zmiňuje, že odborná pomoc byla dostupná pouze na misích, kde bylo nasazeno větší množství vojáků: „... možnosti byly, většinou součástí většího kontingentu byl psycholog a kaplan.“ **Informant 1** dále dodává důležitost pomoci přátel, která byla jedinou možností na misích, kde bylo pouze pár vojáků: „Když nás bylo v operaci jen pár jednotlivců, tak jen kamarádi, a to pomohlo vždy.“

Odpověď **informantky 5** byla odlišná, jelikož v průběhu zahraniční mise žádnou odbornou pomoc k dispozici neměla. Zároveň pracuje na takové odborné pracovní pozici, z důvodu které by jí odbornou pomoc nikdo nenabízel a ani by ji nechtěla. Na otázku týkající se toho, zda měla v průběhu zahraniční mise **informantka 5** psychologickou či jinou pomoc odpovídá: „Neměla, ani se to standardně nedělá... dělá se psychologický vyšetření vlastně při vstupu do armády... pak je nějaký před misí... a v průběhu mise nikoliv.“ **Informantka 5** dále dodává, že dříve na velkých misích pomoc a podpora odborníků byla: „To byly mise, kdy vyjížděla celá polní nemocnice a tahle ta historie v podstatě skončila v roce 2008. Od té doby už nikdy celá polní

nemocnice nevyjela a do té doby dřív vždycky měli psychologa nebo dokonce pak i psychiatra. Ale on ten psychiatr je jako zbytečnej de facto na misi, protože se nepředpokládá, že by vlastně třeba někoho léčil. Ale byly mise, kdy jezdili psychiatři a léčili nějaký domorodý obyvatelstvo.“

Informantka 5 také sděluje informace týkající se činnosti kaplanů na zahraničních misích: „... tím, že česká armáda fakt jako nevyjížděla v kompletním složení od toho roku 2008, tak vlastně ti kaplani většinou jezdili jenom v rámci třeba bojových misí.“ **Informantka 5** dodává, že psychologickou pomoc poskytovaly na zahraničních misích zejména zahraniční základny: „Většina těch misí v Afghánistánu bylo buď na francouzský základně, nebo na americký základně, něco byli i Britové a oni většinou tím, že to právě byla celá jejich jako základna, tak tam tu psychologickou pomoc měli...“ Toto sdělení informantky 5 potvrzuje **informant 3**, jelikož byl na zahraniční misi v Afghánistánu a tam měli možnost využít psychologickou pomoc pouze na britské základně: „Během našeho působení v bojové linii, přímo v místě plnění bojových operací, nebyla možnost využít psychologickou pomoc. Ta byla k dispozici na britské základně, kam jsem se vraceli z bojové zóny velmi sporadicky k doplnění a údržbě zbraní a techniky.“

Od **informantky 5** jsem se také dozvěděla informace, z pohledu její odborné pracovní pozice, ohledně podpory rodin vojáků v průběhu nasazení člena jejich rodiny v misích. Tuto podporu ze strany Armády ČR vnímá jako nedostatečnou. Dle **informantky 5** je důležitá: „Podpora hlavně těch rodin, který zůstanou doma, protože vždycky těžší je ten život pro tu rodinu, co je doma než pro toho vojáka na misi.“ Negativně hodnotí přístup a podporu Armády ČR v tom, že neexistuje žádný jednotný podpůrný program pro rodiny vojáků, kteří odjedou na misi: „... vždycky jsme kritizovali, že armáda nemá vůbec žádný podpůrný program pro rodiny vojáků, kteří jsou na misi. Což si myslím, že je zásadní chyba, která trvá doteďka... v době, kdy chlapi, jezdili většinou jenom chlapi, jezdili na půlroční bojový mise, dopadalo to blbě, protože jejich manželky doma s dětma neměly k dispozici žádnou mužskou pomoc a ty manželství se rozpadaly. A to platí si myslím doteďka...“ Na toto sdělení jsem se informantky 5 optala, že jsem se dočetla, že existuje komise pro rodinu, která by měla v rámci vojenských útvarů zajišťovat podporu rodin vojáků v průběhu misí, na což mi **informantka 5** odpověděla: „Zcela výjimečně. Závisí to na dobrovolnosti těch jednotlivých útvarů a jestli je tam psycholog, který se toho iniciativně ujme... není vůbec žádný jednotný konsensus, není vůbec žádný program, kterej by zajistil to, že třeba si ty manželky mají šanci pozvat, když potřebuju, nějakou pomoc v domácnosti, něco, co by toho chlapa nahradilo, tak aby ony nemusely hledat jinde... a to bylo většinou důvod těch

rozpadů těch manželství, že ti chlapi prostě chyběli v té rodině, takže ta žena si musela poradit sama, takže si poradila, samozřejmě se poohlídla někde jinde.“

4.7.3 První dny a readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí

Tabulka 3: První dny a readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí

Kategorie	Kódy
První dny a readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí	První dny po návratu, zorientování se, pozitivní pocity, čas s rodinou, bezproblémová readaptace, doba readaptace, úleva, reakce rodiny na návrat, odlišné pocity, odlišná readaptace, zdravotní adaptace, natěšení, náročný návrat

Na základě výzkumného šetření bylo zjištěno, jak probíhá návrat vojáků ze zahraničních misí do civilního života, jaké pocity zažívají po návratu, jak probíhají jejich první dny po návratu z misí a jaká je přibližná doba readaptace do civilního života.

Informant 1 popisuje, že se v prvních dnech nejprve musel zorientovat v tom, co se za dobu jeho nasazení změnilo, ale převládaly u něj pozitivní pocity z návratu: *„První dny, jak Alenka v říši divů, rodina, rodinné radosti a starosti, problémy běžného života. Většinou každodenní povinnosti mě rychle uvedly do reality... převládala radost z návratu domů, že jsme všichni v pořádku... a nadšení, že jsme spolu s rodinou.“* **Informant 1** také uvádí, že po návratu z misí trávil hodně času se svou rodinou: *„První dny a týdny jsme veškerý čas trávili spolu, měl jsem řádnou dovolenou, tak mi to bylo umožněno.“* **Informant 1** dále dodává, že dle jeho názoru jeho readaptace do civilního života byla bezproblémová, ale nedokáže to osobně posoudit: *„... je to spíš otázka pro mé blízké.“* **Informant 1** také říká, že po každé absolvované misi trvalo odlišnou dobu, než se cítil opět „součástí“ svého civilního života: *„Trvalo to tak 2 týdny, maximálně měsíc, jak po které misi... po pár týdnech vše běželo už běžným životem.“*

Informant 2 a informant 4 také uvádí, že mají návrat z misí spojený zejména s pozitivními pocity a readaptace pro ně byla bezproblémová, podobně jako tomu bylo u informanta 1.

Informant 2 uvádí: *„Bylo to pro mě radostný a veselý. Byl jsem rád, že opět vidím svou rodinu... nebylo těžký se zpátky přizpůsobit... do reálu jsem se dostal vlastně hned...“*

Informant 4 se vyjadřuje podobně: *„... byl jsem rád, že jsem po půl roce doma. Navštívil jsem širší rodinu a kamarády a brzy bylo všechno ve starých kolejích... Nebylo pro mě náročné vrátit se do běžného života... Přechod po návratu do civilního života byl prostě přirozený a*

bezproblémový... trvalo to asi pár dní... po pár dnech jsem se vždy přizpůsobil civilnímu životu.“

Informant 6 uvádí, že po každém návratu z jednotlivých misí měl odlišné pocity: „... *pokaždé jiné, ale nejhorší asi po Iráku. Kontroloval jsem každou osobu...*“ **Informant 6** také uvádí, že po návratu z misí zažíval pocit úlevy: „... *byla to úleva, nemusel jsem už řešit možnost, že bych přišel o život.*“ Celkově ale **informant 6** sděluje, že pro něj nebylo problematické přizpůsobit se zpět svému civilnímu životu, jeho doba readaptace po již zmíněné absolvované misi byla: „*Po Iráku 6 měsíců...*“

Zcela odlišnou readaptaci po návratu do běžného života popisuje **informant 3** z důvodu těžkého zranění v průběhu zahraniční mise: „*Vzhledem k tomu, že jsem během bojové operace utrpěl těžké zranění, ztrátové poranění... končetiny..., jsem vnímal perspektivu návratu ze zcela jiného pohledu. Přímo z polní nemocnice... jsem byl převezen do Ústřední vojenské nemocnice Praha, kde jsem strávil více než 5 měsíců... Přizpůsobování běžnému životu probíhalo zcela jinou formou. Více než běžné záležitosti jsem řešil zdravotní adaptaci a sžití se s protézou.*“

Informant 3 dále sděluje informace ohledně doby trvání, než se cítil opět součástí běžného života: „*Z fyzického pohledu se do současné doby necítím jako před odjezdem. To ani nemohu. Po mentální stránce jsem se se svým hendikepem vyrovnal velmi rychle. V řádu maximálně dvou let.*“

Pro **informantku 5** byl návrat z mise odlišný z pracovního a osobního hlediska. **Informantka 5** uvádí, že z pracovního hlediska byla readaptace bezproblémová a vyjadřuje natěšení na novou pracovní pozici: „*Z pracovního hlediska to bylo úplně v pohodě. Úplně. Já jsem měla tehdy docela hezkou pracovní pozici. Během mise jsem vlastně byla dokonce zažádána, jestli bych nešla pracovat jinam... s tím, že to pracovní místo jsem měla vzít po tý misi, takže jsem se těšila na novou funkci... Zaplula jsem do toho celkem jako bez problémů...*“ Z osobního hlediska byl pro **informantku 5** návrat a první dny po návratu z mise náročné: „... *z toho osobního hlediska to bylo horší, protože jsem teda věděla, že se vracím do situace, kdy to doma není v pořádku... děti byly trošku rozložené tou covidovou dobou a tím, co jako vyzorovaly, že se doma děje a manžel mi vlastně hned, jak jsem se vrátila, oznámil, že se chce rozvést... Takže tam to bylo jako těžký, protože já jsem vlastně naskočila do něčeho, co jsem nečekala, tušila jsem, že to bude blbý, když se mnou nemluvil, ale netušila jsem, že tak moc. No a pak vlastně následovalo teda nic moc pěkný období.*“ **Informantka 5** dále dodává, že pokud by nenastala zmíněná osobní událost, tak by pro ni byla readaptace bezproblémová: „*Nebýt jako tyhle události osobní,*

*tak nebylo náročné se zpátky přizpůsobit... jela jsem s dětma na dovolenou, pak jsem naskočila do nové práce a nebylo to nějak nepříjemný.“ Co se týče doby readaptace, tak **informantka 5** říká: „... já si myslím, že to bylo hned... kvůli dětem jsem se samozřejmě musela vrátit do normálu.“*

4.7.4 Role rodiny, blízkých a přátel vojáků po návratu ze zahraničních misí

Tabulka 4: Role rodiny, blízkých a přátel vojáků po návratu ze zahraničních misí

Kategorie	Kódy
Role rodiny, blízkých a přátel vojáků po návratu ze zahraničních misí	Důležitá osoba, podpora od členů rodiny, okamžité zapojení do běžného života, chybějící podpora rodiny, podpora od blízkých, samostatné zvládnutí návratu, kombinace vlastní snahy a pomoci druhých

Rodina, blízcí a přátelé mohou být pro vojáky po jejich návratu ze zahraničních misí velmi důležití. Z výzkumného šetření bylo zjištěno, které osoby byly pro informanty po jejich návratu nejdůležitější a jestli měly klíčovou roli při jejich resocializaci.

Pět informantů uvádí, kteří členové rodiny pro ně byli po jejich návratu z misí nejdůležitější a kdo jim byl největší oporou. **Informant 1** odpovídá, že po návratu z misí pro něj byla nejdůležitější manželka a děti a že ho okamžitě zapojili do běžného života: „Byli suprový, mám štěstí na svoji rodinu i blízké. Ihned mě zapojili do jejich života, takže na nějaké zpětné přemýšlení o misi nebylo moc čas...“ **Informant 2** sděluje, že přítomnost syna po návratech z misí pro něj byla nejdůležitější: „... nejdůležitější byl hlavně můj syn...“ Pro **informanta 3** byla nejdůležitější osobou z rodiny jeho matka. **Informant 4** zmiňuje jako nejdůležitější svou rodinu, zejména syna, podobně jako informant 2: „Rodina mi pomohla určitě svou přítomností... žádnou jinou pomoc jsem nepotřeboval... od třetí mise byl pro mě nejdůležitější můj syn. Po jeho narození jsem se na určité věci na misích díval trochu jinak. Cítil jsem větší zodpovědnost za rodinu.“ **Informant 6** uvádí také důležitost své rodiny: „... pomohla mi rodina a děti... rodiče... jsou vždy důležití.“

Odlišnou zkušenost popisuje **informantka 5**, která podporu rodiny po návratu z mise postrádala. Sama však nepotřebovala podporu z důvodu náročnosti samotné mise, ale z důvodu nepříznivé rodinné situace, která po návratu z mise nastala: „... oni v rámci té mise věděli, že jsem jakoby nepotřebovala pomoc, co se týká situace, že jsem po misi, protože to jsem vlastně

byla nadšená, byla jsem spokojená. Já jsem potřebovala pomoc vlastně s tím, nebo pomoc, podporu s tím, co následovalo, což byl ten rozvod. A to musím říct, že paradoxně ta reakce třeba mojí rodiny byla dost těžká pro mě, protože to bylo ve stylu vlastně, že co jsem jako čekala.“

Dva informanti zmiňují jako důležitou podporu od svých přátel a kolegů po návratu z misí. **Informant 3** si dodnes udržuje silné pouto s kolegy, kteří mu v období rekonvalescence byli oporou: *„Silné pouto s kolegy... je udržováno do dnes. V době rekonvalescence mi byli nejbližší.“* **Informantka 5** zmiňuje, že jí po misi poskytovali podporu přátelé a kolegové z mise: *„... morální podporu jsem asi měla velmi dobrou od svojí kamarádky od školy a od jednoho nového známého z mise... musím říct, že pro mě byli oporou asi největší.“*

Přestože většina informantů vnímala po návratu z misí členy své rodiny, blízké, popřípadě přátelé za důležité a podporující, tak 5 z 6 informantů uvedlo, že celkový návrat a resocializaci zvládli především sami. Jak shrnuje **informant 6**: *„Zvládnout jsem to musel hlavně sám.“* Jiný pohled uvádí **informant 3**, který vnímá jako klíčovou kombinaci vlastní snahy a pomoci druhých při jeho návratu a resocializaci: *„Hodnotím to 50 % vlastní vůle a 50 % okolí.“*

4.7.5 Podpora vojáků od Armády ČR po návratu ze zahraničních misí

Tabulka 5: Podpora vojáků od Armády ČR po návratu ze zahraničních misí

Kategorie	Kódy
Podpora vojáků od Armády ČR po návratu ze zahraničních misí	Dostatečná podpora, nevyužití nabízené podpory, benefity pro veterány, zlepšení podpory, psychologické služby, duchovní služby, maximální podpora, finanční zabezpečení, odborná lékařská péče, socializační podpora, nedostatek podpory, pohled odborníka

Při výzkumném šetření bylo zjištěno, jak informanti vnímají podporu, která jim byla po návratu ze zahraničních misí poskytována ze strany Armády ČR, přičemž od některých informantů bylo zjištěno, jaká konkrétní podpora jim byla nabízena a zda ji využili. Zároveň bylo zjištěno, jaký je pohled informantů v současné době na celkový přístup Armády ČR k vojákům po návratu ze zahraničních misí.

Informant 1 hodnotí podporu, která mu byla po návratu z misí poskytnuta Armádou ČR jako dostačující, ale žádné specifické služby neuvádí a ani je nevyužil: „... *dle mého názoru byla podpora dostatečná, ale měl jsem to štěstí, že jsem žádné zásadní problémy neřešil.*“ V současné době využívá různých benefitů, které Armáda ČR poskytuje válečným veteránům, které hodnotí pozitivně: „... *jako novodobý válečný veterán využívám řadu benefitů poskytovaných resortem Ministerstva obrany České republiky... jsem 10 let v záloze a nemůžu si stěžovat.*“ **Informant 1** dále dodává svůj aktuální pohled na zlepšení podpory vojáků po návratu z misí v průběhu let. Domnívá se, že v současné době je podpora dostatečná: „*Myslím si, že z počátku devadesátých let, kdy armáda začínala vysílat do zahraničních misí první vojáky, to bylo nic moc... jak počet účastí v operacích po celém světě narůstal, začala armáda získávat zkušenosti a řadu poznatků z cizích armád. Dnes už je to na slušné úrovni, co vím od kolegů, kteří ještě slouží.*“

Informant 2 uvádí, že mu po návratu z misí poskytla Armáda ČR služby psychologa. Služby využít nepotřeboval: „*Byla nám poskytnuta psychologická podpora, kterou já jsem osobně nepotřeboval a nevyužil.*“ Celkovou podporu a přístup Armády ČR k vojákům po jejich návratu z misí hodnotí **informant 2** aktuálně pozitivně, jako dostačující.

Podobně jako informant 2 se vyjadřuje i informant 4. **Informant 4** říká, že mu byla po návratu z misí poskytnuta psychologická služba, ale poskytovanou podporu nevyužil. Domnívá se ale, že kdyby ji potřeboval, tak by mu Armáda ČR pomohla: „...*nikdy jsem ty psychologické služby nevyužil. Ale při tragických událostech mi byly k dispozici a nabízeny... jsem přesvědčen, že by mi armáda pomohla, kdybych potřeboval.*“ **Informant 4** dodává, že měl možnost využít i duchovní službu: „... *po misi jsem měl k dispozici i kaplana.*“ Aktuálně **informant 4** hodnotí podporu a přístup Armády ČR k vojákům po návratu z misí jako dostačující: „*V současnosti je přístup dobrý. V případě problémů vojáka je k dispozici profesionální pomoc. A to hlavně od kaplana, psychologa a další odborná pomoc.*“

Informant 3 sděluje názor na podporu, která mu byla po návratu z mise poskytnuta v souvislosti s těžkým zraněním utrpeným v průběhu mise. Po návratu z mise využil odbornou lékařskou pomoc, zmiňuje i podporu ve formě finančního zabezpečení a tuto podporu hodnotí jako maximální: „*Odborná lékařská pomoc byla využita... Rekonvalescence probíhala výhradně ve vojenských zařízeních, lékařská péče taky. A finanční zabezpečení je dáno zákonem... za mě určitě podpora byla maximální.*“ Nicméně i přes dostačující odbornou lékařskou podporu **informant 3** dodává, že socializační podpora ze strany Armády ČR v době

jeho návratu z mise byla nedostačující: „... v době mého zranění socializační podpora armády teprve vznikala, z tohoto důvodu hodnotím z mého pohledu... jako nedostačující.“ V současné době ale přístup a podporu Armády ČR hodnotí **informant 3** jako dostatečnou, jsou poskytované i sociální služby: „Od doby, kdy jsem aktuálně potřeboval intenzivní podporu od armády se do současné doby situace rapidně zlepšila k lepšímu. Dnes má armáda fungující odbor pro válečné veterány, v rámci kterého působí terénní pracovníci a komunitní centra ve všech krajích...“

Informant 6 uvádí ohledně podpory, která mu byla po návratu z misí poskytnuta, pouze duchovní službu: „Poskytli nám telefonní číslo na duchovní službu Armády České republiky. Nicméně já jsem silný ateista.“ **Informant 6** dále dodává, že poskytovanou duchovní službu nevyužil a svou odpověď odůvodňuje: „... sezení s knězem nebo s psychologem prostě nevyřeší životní problémy ... vždy jsem to zvládal sám.“ Z této odpovědi lze usoudit, že podpora, která byla **informantovi 6** po návratu z misí poskytnuta, byla z důvodu ateismu nedostačující. Nedostačující podporu potvrzuje **informant 6** následným sdělením, které aktuálně zastává: „Celkový přístup Armády České republiky je katastrofální. Podpora je jen duchovní.“

Informantka 5 uvádí své názory ohledně podpory vojáků po návratu z misí ze strany Armády ČR z pohledu své odborné pracovní pozice, díky které má ohledně tohoto tématu spoustu informací. **Informantka 5** sděluje, že všichni vojáci jsou po návratu z misí nejprve umístěni do Centra biologické ochrany Těchonín, kde probíhají různá vyšetření a že všem vojákům je po návratu z misí k dispozici a nabídnuta psychologická služba: „Proběhly po našem návratu vyšetření v Těchoníně... jsme museli trávit nějaký čas v Těchoníně. Kromě testů byl i pohovor s psychologem, kterej vlastně nabídnul, že pokud bychom měli nějaký problém, že se můžeme ozvat, ale spíš je to taková formalita... po návratu z mise vlastně se standardně dělá psychologický pohovor.“ **Informantka 5** nemohla uvést z důvodu své pracovní pozice další podporu, která byla konkrétně nabízená jí, protože, jak již zmiňovala, tak by jí ani nabízena nebyla a ani by jí nechtěla. **Informantka 5** dále uvádí svůj názor, že většina vojáků ani jakoukoliv nabízenou podporu a pomoc po návratu z misí dobrovolně nevyužije: „Nikdo z vojáků se dobrovolně neozve, protože nikdo z vojáků samozřejmě nechce veřejně sdělovat, že má nějaký potíže, protože by mohl mít problém s tou službou... vím, že vojáci se nechtějí moc obracet na ty psychology právě proto, aby to neměli někde v záznamech...“ **Informantka 5** vnímá poskytovanou podporu vojáků po návratu z misí, zejména poskytované psychologické služby, jako dostačující. Všem vojákům je podpora po návratu z misí k dispozici, ale nemůže to úplně zhodnotit z důvodu své pracovní pozice: „... obecně si myslím, že všichni vojáci vědí,

že ta péče tady je a že ta dispozice těch psychologů tady je a myslím si, že ta péče dostatečná je. Ale na druhou stranu já na to nemám objektivní pohled... Takže si myslím, že ta péče je, ale oni to třeba můžou vnímat jinak, takže na tohle vám asi neumím odpovědět. Jako určitě všichni tam viděli psychologa, všichni měli možnost si říct, když by byl nějaký problém a všichni věděli, že se můžou na někoho obrátit z těch psychologů, když by ten problém měli... a to, že už nechtějí, to už je jejich věc.“

4.7.6 Vliv zahraničních misí na osobní a profesní život vojáků

Tabulka 6: Vliv zahraničních misí na osobní a profesní život vojáků

Podkategorie	Kódy
Osobní život	Negativní vliv na vztah s partnerem, rozvod, vztah s dítětem po rozvodu, změna způsobu trávení volného času, stejné vztahy jako před misí, změna pohledu na svět, změna životních hodnot, osobní přínos mise
Profesní život	Pozitivní vliv na práci, předávání zkušeností a znalostí, profesní postavení, opakované nasazení, ukončení služebního poměru, žádný vliv mise na práci

Osobní život

Co se týče osobního života vojáků, tak absolvování zahraničních misí může mít vliv na vztahy vojáků s jejich rodinou, blízkými nebo například přáteli. U některých vojáků naopak mohou vztahy zůstat zcela nenarušené. U jiných ale může absolvování zahraničních misí přispět i k rozpadu manželství.

Tři informanti uvádí, že zahraniční mise měly negativní vliv na jejich vztahy s rodinou, zejména s partnery. **Informant 3** vyjadřuje, že mise měla zásadní dopad na manželství: „...došlo k rozpadu manželství a následnému rozvodu...“ **Informant 3** dodává, že vztah s jeho dcerou po rozvodu zůstal nenarušený: „... se svou dcerou udržuji standardní vztah.“ Podobně **informantka 5** uvádí, že mise měla negativní vliv na její manželství. Její manžel s jejím odjezdem na misi nesouhlasil a po jejím návratu z mise jí oznámil, že se chce rozvést. **Informantka 5** uvádí, že vliv mise byl: „Devastující na manželství...“ Domnívá se ale, že k rozpadu manželství by pravděpodobně došlo i kdyby na misi neodjela: „Ale ono de facto to bylo spíš rozřešení té situace, asi předchozí, kterou já jsem neviděla, že by byla tak negativní.“

Takže ono by to k tomu asi dopělo stejně... k tomu rozvodu... jenom to ta mise asi vygradovala.“

Informant 6 uvádí také rozvod po návratu ze své poslední mise, ale nevnímá misi jako jeho příčinu: *„Po poslední misi jsem se rozvedl. Ne z důvodu mise, nepochopil jsem, jak je možné vydělávat peníze pro rodinu za cenu ohrožení života a druhá strana je schopna rozházet téměř vše.“* Z odpovědí zmíněných informantů zároveň vyplynulo, že se v důsledku rozvodu manželství změnil i způsob trávení volného času s jejich rodinami: *„S rodinou radikálně, protože po rozvodu nastala střídavá péče...“*, jak zmiňuje například **informantka 5**.

Naopak stejné vztahy jako před misí s rodinou a blízkými uvádí informant 1, informant 2 a informant 4, ale částečně také informant 3. Informanti se vyjadřují velmi podobně. **Informant 1** například uvádí: *„...vše běželo ve starých kolejích...“* a **informant 2**: *„... vztahy s mou rodinou byly stejné jako před misí... Žádné problémy se v rodinných ani přátelských vztazích neobjevily.“* A ačkoliv rodinné vztahy se u **informanta 3** změnily, uvádí, že přátelské vztahy zůstaly stejné: *„S přáteli se vztahy nijak nezměnily.“*

Z výzkumného šetření vyplynulo, že v osobním životě čtyř informantů došlo vlivem zahraničních misí i k dalším osobním změnám, ať už v životních hodnotách či pohledu na svět. Došlo také k vyjádření určitých osobních přínosů misí do života.

Informant 1 na základě absolvovaných misí změnil svůj názor na život v České republice a díky misím získal širší pohled na svět: *„Člověk pochopí, jak se máme v Česku, uprostřed Evropy, dobře. Jasně si určí životní priority a globální pohled na svět a musí se smát malicherným problémům, které řeší lidé v jeho okolí, kamarádi a nejbližší. Nemá cenu jim to vysvětlovat, většinou to nepochopí, jste pro ně divný a nechápete jejich starosti a problémy... A kamarádství získané na misi je na celý život, i když toho člověka léta nevidíte, pak se setkáte tak jako kdybyste byli spolu denně, stále furt je o čem povídat, máte velmi podobný pohled na svět a víte, že se něho můžete spolehnout i po těch letech. Když víte, že za vás kolega několikrát za misi nasazoval život a zdraví a vůbec nezaváhal, tak z toho vzniká opravdové kamarádství. To tady doma jen tak nepoznáte.“* Dále **informant 1** uvádí, že si po absolvovaných misích ujasnil priority a hodnoty: *„Moje hodnoty jsou daleko jasnější, například rodina, zdraví rodiny, bezpečí, nebát se o jejich životy, dostatek základních životních potřeb, demokracie a svoboda, nekonečné možnosti vyžití a užívání si života.“*

Změnu v životních hodnotách uvádí i **informantka 5**. Po absolvované misi si uvědomuje, že je pro ni klíčové zajistit svým dětem pocit pohody: *„Myslím si, že jsem předtím brala jako samozřejmost to, že člověk má tu stabilní rodinu. Asi jsem brala i jako samozřejmost, že to*

prostě funguje a že ty děti fungují a asi víc pro mě teď je důležitá ta pohoda těch dětí. “
Informantka 5 dále sděluje, že absolvovaná mise je pro ni pozitivním životním zlomem, kromě nepříjemné rodinné situace, která po návratu z mise nastala. Zkušenost z mise si cení natolik, že by ráda v budoucnu absolvovala další misi: „... *ta mise mě strašně udělala takovej jako pozitivní životní zlom... Až na tu rodinnou situaci teda... a jela bych asi stejně, kdybych věděla, že to takhle dopadne... Jsem ráda, že tu zkušenost mám a de facto jsem si potvrdila, že je to něco, co bych chtěla zažít ještě.* “

Určitý přínos zahraničních misí v osobním životě vyjadřují i informant 2 a informant 6. **Informant 2** po absolvovaných misích vnímá, že díky misím má určitou finanční stabilitu, než měl dříve: „*Určitě vidím rozdíl mezi finanční stabilitou. Měl jsem po misích jakousi finanční jistotu.*“ **Informant 6** uvádí, že díky misím získal širší pohled na svět uvádí i zlepšení života po misích díky získaným zkušenostem: „*Získal jsem širší rozhled a náhled na život jako takový... život se zlepšil množstvím zkušeností.*“

Profesní život

Zahraněční mise mohou mít na vojáky určitý vliv i v oblasti profesního života. Na některé vojáky mohou mít mise pozitivní vliv, vedou například k získání cenných zkušeností, které mohou vojáci předávat dál, mohou být pro vojáky důležité i z důvodu zvýšení jejich profesního postavení. Naopak u některých vojáků mohou mít mise negativní vliv na profesní život, mohou vést i k ukončení služby.

Tři informanti vnímají, že zahraniční mise měly pozitivní vliv na jejich profesní život. **Informant 4** uvádí pozitivní vliv misí na profesní život zejména z důvodu získání nových zkušeností a znalostí, které mohl sdělovat svým kolegům: „*Mise mě v práci ovlivnily pozitivně. Nasbíral jsem mnoho zkušeností, které jsem potom v rámci armády mohl předávat. Život vojáka v Česku je jedna věc a reálná zkušenost v zahraniční misi je věc jiná... mám větší přehled o způsobu života a mentalitě lidí v jiných zemích. Hlavně v Afghánistánu.*“ **Informantka 5** také vyjadřuje pozitivní vliv mise, zejména na její profesní postavení. Absolvování mise bylo velmi důležité pro její aktuální pracovní pozici, bez této zkušenosti by neměla takovou váhu v pozici, kterou nyní zastává: „... *pro tu moji funkci teď, kterou mám, ta mise byla nesmírně důležitá. Jako kdybych byla bez mise, tak bych určitě neměla takovou váhu v té své pozici jako mám teď, takže to hrálo asi velkou roli.*“

Informant 1 říká, že mise jeho profesní život ovlivnily zásadním způsobem z důvodu, že se prokázal být velmi schopným ve své pracovní pozici, a tudíž byl poté i velmi často na mise nasazován: „... bude to asi cítit sebechválou, ale tím že jsem se osvědčil, tak už mě vlastně posílali všude. V naší pyrotechnické... branži nás nebylo tolik a lidi museli splňovat pro výjezd do mise řadu kritérií. Odborná znalost a zkušenost, bezpečnostní prověrka, jazyková dovednost, schopnost spolupráce s aliančními kolegy a znalosti mezinárodního prostředí, fyzická a zdravotní způsobilost a v neposlední řadě ochota vyjet na misi, jestli vás doma pustí a tak dále. Moc nás v oboru nebylo, proto jsme se stále točili.“ Z odpovědi informanta 6 vyplývá, že mise jeho profesní život ovlivnily také pozitivně, jelikož z odpovědi můžeme říci, že vykonával svou práci kvalitně a měl ve své práci vážené profesní postavení, a to i z důvodu, že splňoval požadovaná kritéria. **Informant 1** dále dodává, že i přesto, že už jako voják z povolání nepracuje, tak by si občas nasazení v misi zopakoval: „Jsem už dlouho v záloze, takže už nemám možnost na zahraniční misi armády vyjet, ale abych se přiznal, někdy se mi i zasteskne. Pracuji na takové pozici, že mám ještě možnost na týden, dva do zahraničí na služební cestu se svojí profesí vyjet, ale už jsou to země, kde konflikty před mnoha lety ustaly a jsou relativně bezpečné.“

Ne však vždy mise pomáhají v profesním rozvoji. **Informant 3** vyjadřuje, že mise na jeho profesní život měla takový vliv, že musel z důvodu těžkého zranění, které utrpěl v průběhu mise, ukončit služební poměr: „Z důvodu zranění jsem musel ukončit služební poměr u Armády České republiky.“

Informant 2 a **informant 6** nevnímají, že by zahraniční mise měly jakýkoliv vliv na jejich profesní život.

4.7.7 Psychické a fyzické obtíže vojáků po návratu ze zahraničních misí

Tabulka 7: Psychické a fyzické obtíže vojáků po návratu ze zahraničních misí

Kategorie	Kódy
Psychické a fyzické obtíže	Žádné psychické a fyzické obtíže, vzpomínky ve snech, potlačování vzpomínek, fyzické obtíže, život s protézou, para sport

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, s jakými fyzickými a psychickými obtížemi se vojáci po návratu ze zahraničních misí nejčastěji potýkají.

S žádnými psychickými ani fyzickými obtížemi po návratu z misí nesetkali 4 z 6 informantů. Dva informanti neměli k otázce zaměřené na fyzické a psychické obtíže blíže, co sdělit, a proto se vyjádřili velmi stručně. **Informant 2** uvádí: „*Nic takového jsem u sebe osobně nezaznamenal...*“ **Informant 4** se vyjadřuje podobně: „*Po mých návratech z misí se neobjevily žádné problémy... Nikdy jsem žádné obtíže neměl.*“ **Informantka 5** se také po návratu z mise nepotýkala s žádnými psychickými ani fyzickými obtížemi. K fyzickým obtížím **informantka 5** říká: „*... já jsem tam kupodivu nic nechytla... ač těch infekcí tam probíhalo hodně...*“ U **informanta 1** se také po návratu z misí neobjevily žádné fyzické ani psychické obtíže. Zmiňuje pouze, že občas se mu vrací nějaké vzpomínky ve snech, ale tyto sny na něj nemají žádný negativní dopad: „*... po misi spíš ne... občas se mi o nějaké misi zdá i teď, ale žádné děsy nebo poruchy spánku...*“

Informant 6 sděluje ohledně fyzických a psychických obtíží pouze okrajově potlačování vzpomínek: „*... stále potlačuji vzpomínky a obrazy. Nesmím se hodně opít. Pak se mi to vrací.*“

S fyzickými obtížemi se setkal informant 3 z důvodu těžkého zranění, které utrpěl v průběhu nasazení v zahraniční misi. **Informant 3** je uvádí jako jediné problémy, které musel řešit. V důsledku zranění se mimo jiné musel naučit žít s protézou: „*Jediné problémy, které jsem řešil, byly čistě fyzického charakteru. Přizpůsobení se běžnému životu s protézou a spojenými komplikacemi s hojením.*“ I přes vážné zranění **informant 3** říká, že se v současné době věnuje sportovním aktivitám: „*Po zranění jsem se začal intenzivně věnovat para sportu...*“ **Informant 3** dodává informace ohledně psychických obtíží, se kterými se setkal či stále setkává, kterými jsou, podobně jako u informanta 1, vzpomínky ve snech. Zároveň uvádí, že využil pomoci odborníka z důvodu psychických obtíží: „*Do dnes mě občas provází řada nepříjemných vzpomínek ve snech... Preventivně jsem vyhledal pomoc odborného lékaře... kde jsem konzultoval optimální mentální cvičení a medikaci. Díky tomuto preventivnímu kroku jsem se většiny nepříjemných pocitů a obtíží zbavil.*“

4.7.8 Rady pro ostatní vojáky

Tabulka 8: Rady pro ostatní vojáky

Kategorie	Kódy
Rady pro ostatní vojáky	Příprava a zajištění rodiny, vyřešení osobních záležitostí, důkladná profesní příprava, sebereflexe, přijetí mise jako práce, žádné specifické rady, praktické zkušenosti z nasazení

Na základě osobních zkušeností informantů byly při rozhovorech zjištěny i různé zajímavé a jedinečné rady a doporučení, které by informanti dali vojákům, kteří pojedou na zahraniční misi. Své rady sdělilo pět informantů.

Dva informanti dávají vojákům rady zejména ohledně přípravy a zajištění jejich rodin před odjezdem na zahraniční misi. Upozorňují, že mise mohou být velmi náročné i pro jejich blízké, a proto je důležité mít vše předem dobře promyšlené. **Informant 1** uvádí: „*Nic nepodcenit... Prvně je třeba připravit rodinu, o všem se s nima bavit a pořádně to vysvětlit, ne každá rodina to unese a procentuální rozvodovost mých kolegů hovoří za vše. Vyřešit si i ostatní osobní záležitosti na dlouhodobou nepřítomnost, protože často se mise prodloužila i o několik měsíců.*“ **Informantka 5** uvádí podobně jako informant 1, aby vojáci před odjezdem na zahraniční mise hlavně zajistili pomoc svým rodinám: „*Doporučení asi určitě, aby zajistili pomoc tý rodině, ze který odjíždějí. Aby měli někoho, kdo pomůže tomu partnerovi, partnerce, kteří zůstanou doma za tu dobu, i kdyby to bylo třeba za cenu toho, že to mají zaplatit.*“

Tři informanti uvádí své rady, které jsou zaměřené spíše na to, jak by vojáci měli k misím přistupovat a jak by měli jednat v akci. **Informant 2** říká, že by vojáci měli mise přijmout a vnímat jako součást své práce: „*Asi hlavně to, aby to brali jako práci.*“ **Informant 3** doporučuje vojákům důkladnou přípravu před misemi a zároveň, aby byli schopni sebereflexe: „*... doporučuji všem, aby trénovali na 110 procent a racionálně zhodnotili své fyzické a psychické možnosti nasazení. Vlastní objektivní sebereflexe může zajistit, že neohrozím bezpečnost ostatních.*“ **Informant 6** vyjadřuje doporučení na základě osobních praktických zkušeností z přímého nasazení v misích: „*Asi bych řekl, že v případě kontaktu střílejí první, až potom se ptej... když dopadají kulky vedle vás a neumírají lidé a kamarádi, tak nejde o život, jde jen o hovno.*“

4.8 Závěr výzkumného šetření

Tato podkapitola slouží ke zodpovězení hlavní výzkumné otázky a stanovených dílčích výzkumných otázek. Odpovědi na výzkumné otázky vyplývají z kategorií a podkategorií získaných pomocí otevřeného kódování rozhovorů s šesti informanty – vojáky, kteří absolvovali alespoň jednu zahraniční misi.

DVO1: Jak probíhá readaptace vojáků do civilního života po návratu ze zahraničních misí?

Návrat vojáků ze zahraničních misí do civilního života je individuální proces. První dny po návratu vnímají vojáci různě a u každého z nich může probíhat adaptace, respektive readaptace, odlišně. S tím souvisí i skutečnost, že každému může trvat různě dlouhou dobu, než se opět začne cítit „součástí“ svého civilního života.

Readaptace informantů se lišila jak v délce, tak v náročnosti. Většina informantů však popisuje svůj návrat do civilního života jako bezproblémový. U některých informantů (1, 2, 4) byl návrat spojen především s pozitivními pocity, zejména s radostí ze shledání s rodinou a blízkými a možností trávit s nimi opět čas. Informant 1 zároveň uvedl, že se po návratu z misí vždy musel zorientovat v tom, co se během nasazení v misích v jeho civilním životě změnilo. Informantka 5 se těšila na novou pracovní funkci, ale z osobního hlediska byl pro ni návrat náročný kvůli rodinným problémům. Informant 6 pocíťoval po návratu úlevu, že už se nemusí obávat o svůj život, ale zmínil, že po návratu z mise z Iráku byl zvýšeně ostražitý vůči ostatním lidem.

Délka readaptace do civilního života byla u informantů různá. Informanti 2, 4, 5 se přizpůsobili téměř okamžitě, zatímco informantům 1 a 6 trvalo několik týdnů či měsíců, než se znovu cítili plně začlenění do civilního života.

Zcela odlišnou zkušenost prožil informant 3, který se po vážném zranění, které utrpěl během mise, musel naučit žít s protézou. Zatímco psychicky se se svým handicapem vyrovnal relativně rychle, přibližně do dvou let, uvedl, že z fyzického hlediska se stále necítí jako před odjezdem, že se tak ani cítit nemůže právě z důvodu následků vážného zranění.

Celkově lze říci, že u některých informantů proběhla readaptace do civilního života po návratu ze zahraničních misí poměrně rychle a bez větších obtíží. Někteří však zažívali náročnější přechod, ať už kvůli psychickým dopadům mise, fyzickému zranění nebo osobním problémům. U informantů, kteří se po návratu ze zahraničních misí museli vypořádat s fyzickými či psychickými komplikacemi, vyžadovala readaptace delší čas.

DVO2: Jakou roli má po návratu vojáků ze zahraničních misí jejich rodina, blízcí a přátelé?

Rodina, blízcí a přátelé mohou mít významnou roli po návratu vojáků ze zahraničních misí. Pro některé vojáky jsou určité osoby, jejich přítomnost a podpora, velmi důležitá. U některých vojáků má jejich rodina a blízcí klíčovou roli při jejich resocializaci, někteří ale návrat a znovuzачlenění zvládnou samostatně.

Většina informantů (1, 2, 3, 4, 6) uvedla, že pro ně byla po návratu ze zahraničních misí obzvlášť důležitá přítomnost a podpora rodiny – ať už rodičů, manželky či dětí. Informant 1 zároveň zmínil, že ho rodina ihned po návratu z misí vždy zapojila do běžného života, díky čemuž ani neměl čas přemýšlet o negativních zážitcích z misí. Ne všichni však měli po návratu oporu ve své rodině. Informantka 5 postrádala podporu své rodiny zejména v situaci, kdy po návratu z mise čelila rodinným problémům, rozvodu, a bylo pro ni náročné, že její nejbližší jí potřebnou podporu neposkytli.

Kromě rodiny měli důležitou roli po návratu informantů ze zahraničních misí také jejich přátelé a kolegové z mise. Informanti 3 a 5 uvedli, že kolegové z mise pro ně byli velkou oporou po jejich návratu a dodnes s nimi mají blízký vztah. Informantka 5 uvedla, že i přítelkyně z civilního života pro ni byla důležitým zdrojem podpory.

Celkově lze říci, že všichni informanti vnímali po návratu ze zahraničních misí podporu a přítomnost jejich rodiny, blízkých nebo přátel jako důležitou. Zároveň ale uvedli svou vlastní roli při resocializačním procesu. Rodina, blízcí a přátelé jim poskytovali emocionální podporu, ale návrat do běžného života byl pro informanty především individuální výzvou.

DVO3: Jakou podporu poskytuje Armáda České republiky vojákům po návratu ze zahraničních misí?

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že Armáda České republiky poskytuje vojákům po návratu ze zahraničních misí různé formy podpory – psychologické a duchovní služby, lékařskou péči, finanční zabezpečení a benefity pro válečné veterány. Jejich využití je však velmi individuální.

Většina informantů (1, 2, 4, 5) hodnotila podporu ze strany Armády České republiky, která jim byla poskytována po návratu ze zahraničních misí, jako dostatečnou, i když ji sami nevyužili. Podle jejich názoru je podpora vojáků i v současnosti na dobré úrovni. Informant 1 v současné době využívá poskytovaných benefitů pro válečné veterány, se kterými je spokojen.

Odlišný pohled má informant 6, který vnímá podporu jako nedostatečnou. Po návratu z misí mu byla nabídnuta pouze duchovní služba, kterou jako ateista nevyužil. Domnívá se, že i v současné době není podpora vojáků po návratu z misí dostatečná.

Podporu poskytovanou Armádou České republiky využil pouze jeden z informantů, informant 3. Kvůli vážnému zranění během mise využil lékařskou péči a bylo mu poskytnuto finanční zabezpečení. Tuto podporu hodnotí pozitivně jako dostatečnou. Naopak socializační podporu v době svého návratu považoval za nedostatečnou. Podle něj se však v průběhu let situace zlepšila, zmínil například existenci sociálních služeb, a současnou podporu vojáků hodnotí jako dostatečnou.

Zajímavým postřehem je, že i když je podpora vojákům formálně dostupná, mnoho z nich ji nevyužije. Důvodem mohou být například obavy z možných dopadů na jejich kariéru, pokud by nějaké obtíže přiznaly, ale také osobní přesvědčení, že si se svými problémy dokáží poradit sami.

Lze říci, že Armáda České republiky poskytuje vojákům po návratu ze zahraničních misí poměrně velké množství služeb, které většina informantů (1, 2, 3, 4, 5) v současné době hodnotí pozitivně. Vnímání její kvality v době, kdy se informanti vraceli ze svých zahraničních misí se však liší podle individuálních zkušeností a potřeb informantů. Pravděpodobně se podoba podpory v průběhu let vyvíjela a může se lišit v závislosti na konkrétní misi.

DVO4: Jaký vliv mají zahraniční mise na osobní a profesní život vojáků?

Zahraníční mise mohou ovlivnit život vojáků jak pozitivně, tak negativně – a to jak v osobní, tak profesní rovině. Dopady misí se liší podle individuálních zkušeností každého vojáka.

V osobní oblasti byl výzkum zaměřen na to, jak mise ovlivnily vztahy informantů s rodinou, blízkými a přáteli, a zda vedly k osobním změnám, například v životních hodnotách nebo uvědomění si osobních přínosů z misí.

Někteří informanti (3, 5, 6) uvedli, že zahraniční mise měly negativní vliv na jejich blízké vztahy, konkrétně na vztahy s jejich partnery. Zahraniční mise vedly k rozvodu jejich manželství. V důsledku rozvodu manželství se posléze změnil i jejich způsob trávení volného času s rodinou. Naopak u informantů 1, 2 a 4 nedošlo k žádným zásadním změnám v blízkých vztazích. Vztahy zůstaly stejné jako před misí. Částečně se nezměnily ani vztahy informanta 3, konkrétně s jeho přáteli.

Vedle vztahových dopadů misí někteří informanti (1, 2, 5, 6) zpozorovali změnu ve svých životních hodnotách a uvedli určité přínosy, které díky misi získali. Informant 1 a informantka 5 sdělili, že jim mise pomohly ujasnit si životní priority. Informant 2 díky misím získal finanční stabilitu, informant 6 cenné zkušenosti do života a širší pohled na svět, který uvedl i informant 1. Informantka 5 misi vnímá jako pozitivní životní zlom.

Co se týče vlivu zahraničních misí na profesní život vojáků, tak i v této oblasti mají mise různé dopady. U informantů 1, 4 a 5 měly zahraniční mise pozitivní vliv. Informant 1 byl díky kvalitně odvedené práci častěji nasazován do dalších zahraničních misí a získal vyšší profesní postavení, stejně jako informantka 5, která uvedla, že bez mise by ve své kariéře pravděpodobně nebyla tam, kde je nyní. U informanta 4 vedly mise k získání cenných zkušeností, které mohl dále předávat kolegům.

Na druhou stranu, ne vždy mise pomáhají v profesním rozvoji. U informanta 3 měla zahraniční mise na jeho profesní život negativní vliv, jelikož z důvodu zdravotních problémů, které u něj vznikly v důsledku mise, musel ukončit služební poměr u Armády České republiky.

Někteří informanti (2, 6) nepozorovali, že by mise měly jakýkoliv vliv na jejich profesní život.

DVO5: Jaké jsou nejčastější fyzické a psychické problémy, se kterými se vojáci potýkají po návratu ze zahraničních misí?

Vojáci nasazení v zahraničních misích se mohou po návratu do civilního života potýkat s různými obtížemi – fyzickými i psychickými. U některých se mohou objevit i příznaky posttraumatické stresové poruchy, které jsou podrobněji popsány v podkapitole 2.3.

Z výzkumného šetření bylo zjištěno, že většina informantů (1, 2, 4, 5) po návratu ze zahraničních misí nezaznamenala žádné závažné psychické ani fyzické problémy. Informant 1 pouze uvedl, že se mu občas ve spánku vracejí vzpomínky na mise, avšak tyto vzpomínky na něj nemají negativní dopad.

Informant 6 se k této otázce nechtěl příliš vyjadřovat, zmínil však, že vzpomínky na mise stále potlačuje a že se mu někdy vracejí po konzumaci většího množství alkoholu.

Nejzávažnější obtíže zaznamenal informant 3, který se v důsledku mise potýkal s fyzickými i psychickými problémy. Během mise utrpěl vážné zranění, kvůli kterému musel podstoupit amputaci a naučit se žít s protézou. Přestože rekonvalescence byla náročná, postupně se vrátil k aktivnímu životu a začal se věnovat para sportu. Po návratu z mise se u něj objevily i psychické potíže, kvůli nimž preventivně vyhledal odbornou pomoc. Tento krok mu pomohl

minimalizovat většinu nepříjemných pocitů, ale dodnes ho nepříjemné vzpomínky provází ve snech.

Celkově lze říci, že psychické a fyzické problémy se po návratu ze zahraničních misí u většiny informantů nevyskytly. Nejčastějšími obtížemi byly vzpomínky ve snech, v jednom případě potlačování vzpomínek. Pouze jeden z informantů se setkal v důsledku zahraniční mise s vážnými fyzickými, ale i určitými psychickými problémy.

HVO: Jakým způsobem dochází k znova začlenění vojáků Armády České republiky do společnosti po návratu ze zahraničních misí?

Proces resocializace vojáků Armády České republiky po návratu ze zahraničních misí je velmi individuální a ovlivňují ho různé osobní, sociální nebo institucionální faktory. V průběhu výzkumného šetření se potvrdilo tvrzení: „*Každá mise je jiná, jiné jsou i návraty z nich.*“ (Psychologové AČR, 2025b) Každý voják prožívá návrat jinak, což však nesouvisí jen se specifiky dané mise, ale i s jeho osobnostními vlastnostmi, jelikož každý voják má odlišnou odolnost vůči stresu, psychickou toleranci a obranné mechanismy, což může zajisté resocializaci vojáků také ovlivnit (Walancik, 2009, s. 177).

Readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí probíhá různým tempem. Zatímco někteří vojáci se svému civilnímu životu přizpůsobí téměř okamžitě, jiným může trvat týdny, měsíce i roky, než se cítí úplně začlenění. U některých vojáků probíhá proces readaptace bez větších problémů a je spojen s pozitivními pocity, jiným ho naopak komplikuje například zvýšená ostražitost, osobní problémy či fyzická zranění. Jak zmiňuje Netczuk-Gwoździewicz (2018, s. 157), zatímco pro některé vojáky je návrat téměř bezproblémový, jiní se musejí vypořádat s náročnými situacemi a přizpůsobení se běžnému životu pro ně může být náročné. Přičemž toto tvrzení bylo potvrzeno i na základě tohoto výzkumného šetření.

Klíčovou roli v procesu resocializace vojáků má často jejich rodina, blízcí a přátelé. Vojáci mohou vnímat podporu a přítomnost rodiny po jejich návratu jako zásadní. Některé vojáky rodina přirozeně začlení do každodenních aktivit, čímž může pomoci usnadnit proces resocializace. Významnou roli mohou mít po návratu vojáků ze zahraničních misí i přátelé anebo kolegové z mise, kteří se dokáží vcítit do jejich problémů, jelikož prošli stejnou zkušeností a mohou být vojákům velkou oporou. U někoho se ale může stát, že podporu po návratu z mise zcela postrádá, což může proces resocializace zkomplikovat. Pro některé vojáky je podpora a přítomnost jejich blízkého okolí důležitá, ale nemusí být při resocializaci klíčová. Proces resocializace mohou zvládat samostatně, bez aktivní podpory druhých.

Po návratu vojáků ze zahraničních misí a při jejich resocializaci může být nápomocná i podpora Armády České republiky, která vojákům poskytuje širokou škálu různých služeb, ať už psychologickou, duchovní či lékařskou péči nebo finanční zabezpečení a různé benefity pro válečné veterány. Z výzkumného šetření vyplynulo, že vojáci vnímají tuto podporu v současné době jako dostatečnou, ale její využití je velmi individuální. Někteří ji nevyužívají například kvůli obavám z dopadů na profesní život nebo přesvědčení, že pomoc nepotřebují.

Proces znovuzачlenění vojáků do společnosti může být ovlivněn i dopadem zahraničních misí na jejich osobní a profesní život. Zahraniční mise mohou mít na některé vojáky pozitivní vliv – přispívají například k jejich osobnímu rozvoji, poskytují finanční stabilitu, rozšiřují jejich zkušenosti a pohled na svět nebo přispívají k jejich profesnímu růstu. Tyto faktory mohou pozitivně ovlivnit a usnadnit jejich resocializaci. Na druhou stranu mohou mise přinést i negativní dopady, například rozpad manželství či zdravotní problémy, což může proces znovuzачlenění vojáků do civilního života výrazně ztížit.

Vojáci se po návratu ze zahraničních misí mohou potýkat s různými fyzickými a psychickými problémy. Výsledky výzkumného šetření ukázaly, že většina vojáků žádné závažné potíže neuvádí. Nejčastěji se u informantů jednalo o navracení vzpomínek z misí. Nejzávažnější problémy byly zaznamenány u vojáka, který utrpěl fyzické zranění. Musel se potýkat nejen s fyzickými problémy, ale i s psychickými. Zjištění vyplývající z výzkumného šetření, že se většina vojáků Armády České republiky po návratu ze zahraničních misí s žádnými fyzickými a psychickými obtížemi nepotýká, potvrzuje i Nový (2025), který uvádí, že „většina vojáků zvládá návrat ze zahraniční operace bez jakýchkoli potíží. Platí to i o operacích, které byly velmi těžké a kde voják procházel ohrožením a hrozbou zranění či smrti.“ Přičemž i vojáci, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, absolvovali velmi náročné mise v nebezpečných oblastech.

V České republice se vojáci po návratu z misí častěji potýkají se vztahovými problémy než s fyzickými či psychickými problémy. Což vyplývá i z výzkumného šetření, kdy u třech informantů došlo po návratu ze zahraničních misí k rozpadu manželství. Potvrdil to i informant 1, který rozvod nezažil, ale uvedl, že procentuální rozvodovost jeho kolegů je vysoká, protože ne každá rodina unese dlouhodobé odloučení. Také informantka 5 potvrdila toto tvrzení nejen svou osobní zkušeností, ale i svým názorem z pohledu odborníka. Uvedla, že závažné fyzické a psychické problémy, včetně projevů posttraumatické stresové poruchy, se u českých vojáků

po návratu z misí vyskytují méně často než rodinné obtíže: „... *myslím si, že 90 % toho jsou prostě osobní problémy a rozpady rodin.*“

Pokud bychom chtěli výsledky alespoň zjednodušeně dát do souvislosti s výzkumem Nancy Adler (viz podkapitola 3.2), která definovala 4 styly readaptačního chování vojáků po návratu z misí, tak bychom mohli říct, že informanti vykazovali známky resocializačního a proaktivního stylu. Resocializační styl je charakteristický tím, že vojáci se vrací do civilního života s pozitivními pocity a snaží se odsunout myšlenky na zahraniční mise. U vojáků s proaktivním stylem je patrné, že si svých zkušeností váží a předávají je dál. Výsledky výzkumného šetření naznačují, že tyto dva styly převládají u všech informantů.

4.9 Diskuze

Tato podkapitola zahrnuje zajímavé poznatky, které vyplynuly z výzkumného šetření a nesouvisí přímo s výzkumnými otázkami, ale i přesto je považuji za relevantní a zajímavé za zmínění. Některé zjištěné informace jsou zároveň porovnány s poznatky uvedenými v teoretické části diplomové práce.

V první kategorii, Období před odjezdem vojáků na zahraniční mise, vzniklo několik podkategorií. Výsledky podkategorie Motivace vojáků k účasti v zahraničních misích, které z výzkumu vyplynuly, mi přijdou zajímavé zejména z důvodu porovnání získaných dat s výsledky výzkumů, které jsou zmíněné v podkapitole 2.2. Můžeme říci, že odpovědi informantů se shodují s výsledky výše uvedených výzkumů. I v rámci tohoto výzkumu bychom mohli říci, že jedním z důležitých motivů vojáků k účasti v zahraničních misích je finanční odměna, kterou Dziáková (2009b, s. 20) uvádí jako „*hlavní všeobecně známý motiv.*“ V rámci výzkumného šetření finanční odměnu jako motiv uvedli tři informanti. U některých vojáků ale finance nemusí hrát vůbec roli a může být důležitější jiný motiv. Informanti uváděli jako své motivy také profesní růst, získání zkušeností, práci v zahraničí, jazykové dovednosti, zvládnutí výzvy, dobrodružství či adrenalin. Někteří vnímají mise jako pracovní povinnost a součást práce vojáka. Motivы vojáků jsou však velmi individuální, stejně jako ve zmíněných výzkumech, nicméně zjištěné motivы informantů jsou velmi podobné, někdy shodné s výzkumy.

V rámci první kategorie mi přišly zajímavé i informace v podkategorii Příprava vojáků na zahraniční mise. Konkrétně od třech informantů jsem zjistila, jak dlouho přibližně trvala jejich příprava na zahraniční mise a odpovědi byly rozdílné. Informanti uvedli, že příprava trvala v rozpětí několika týdnů až více jak 6 měsíců. U těchto informantů byla doba trvání příprav na mise zmíněna v průběhu rozhovoru, u ostatních mě bohužel nenapadlo se na dobu jejich

přípravy zeptat, jelikož jsem předpokládala, že odpovědi budou shodné a nepřišlo mi to jako podstatná informace. Nicméně při analýze mě překvapilo, že odpovědi shodné nebyly. Jak je zmíněno v podkapitole 2.3, tak Pavlišová (2019, s. 26) uvádí, že přípravné aktivity na zahraniční mise trvají přibližně jeden rok, nicméně na základě výsledků výzkumného šetření nelze jednoznačně stanovit dobu přípravy vojáků na mise. Předpokládám, že se doba přípravy může lišit tím, do které oblasti jsou vojáci nasazeni, ale pravděpodobně i tím, že se v průběhu let příprava vojáků na zahraniční mise mění a informanti nemuseli absolvovat přípravu v podobný čas, a proto má každý jiné zkušenosti.

V kategorii Průběh zahraničních misí byla stanovena podkategorie s názvem Podpora vojáků v průběhu zahraničních misí, která přinesla překvapivá zjištění. Informantka 5, která má díky své odborné pracovní pozici velké povědomí ohledně této problematiky, sdělila, že přítomnost psychologa a kaplana není na misích samozřejmostí. Dříve byli psychologové, kaplani i psychiatři běžně součástí větších misí, kde byla přítomna celá polní nemocnice. V současnosti to však již není pravidlem, což potvrdil i informant 1 sdělením, že psycholog a kaplan byli součástí misí s větším vojenským kontingentem, ale při menších operacích chyběli. Informantka 5 také uvedla, že vojáci mohou využít psychologickou pomoc na zahraniční základně, což potvrdil i informant 3. Informace z této podkapitoly mě velmi překvapily, jelikož jsem se po zpracování teoretické části (viz podkapitola 2.4) domnívala, že vojenský psycholog i vojenský kaplan jsou součástí každé mise. Ve skutečnosti však žádný zdroj výslovně neuvádí, že je jejich přítomnost vždy zajištěna. Na základě odpovědí informantů můžeme říci, že se poskytovaná odborná pomoc na zahraničních misích může lišit – někteří zmiňovali přítomnost pouze psychologa, jiní pouze kaplana.

V této podkategorii jsem se také od informantky 5 dozvěděla, že vnímá jako podstatné, aby byla zajištěna i podpora rodinám vojáků v průběhu jejich nasazení v zahraničních misích, kterou vnímá v současné době jako nedostatečnou. Informantky 5 jsem se zeptala na informace ohledně komise pro rodinu, o jejíž existenci jsem se dozvěděla při zpracování kapitoly 2.3, která by měla v rámci vojenských útvarů zajišťovat podporu rodin vojáků i v průběhu misí. Její odpověď však ukázala, že tato forma podpory rodin vojáků funguje pouze výjimečně a závisí na dobrovolnosti jednotlivých útvarů a aktivitě přítomného vojenského psychologa. Chybí jednotný přístup Armády České republiky, který by rodinám pomohl zvládnout každodenní výzvy spojené s nepřítomností člena jejich rodiny.

Při rozhovoru s informantkou 5 bylo také velmi zajímavé zjištění informace ohledně takzvané oběti mise, kdy se u vojáků může po návratu z mise stát, že mají pocit, že by na misi chtěli jet znovu, což jsem slyšela poprvé a přišlo mi to velmi zajímavé. **Informantka 5** uvádí: „... *jsem typická oběť mise, kdy ten život na misi má jiná pravidla oproti tomu reálu, že když se vrátíte, my jsme tomu říkali takzvaně misijní syndrom, že prostě víte, že byste na tu misi chtěla jet znova.*“ Nikde v odborné literatuře jsem se doposud s podobným tvrzením nesešla. Pravděpodobně je to opět velmi individuální zkušenost, protože každý voják má po návratu ze zahraničních misí jiné pocity.

Od informantů jsem se v průběhu výzkumného šetření dozvěděla stěžejní informace ohledně jejich osobních zkušeností s nasazením v zahraničních misích, čehož si velmi vážím. Někteří absolvovali ve svém životě více zahraničních misí a sdělovali zkušenosti ze všech těchto misí, někteří se zúčastnili jedné zahraniční mise a mluvili pouze o ní. Odpovědi informantů byly pro výzkumné šetření velmi přínosné, od všech informantů jsem získala velmi zajímavé a cenné informace a někdy i velmi osobní. V mnoha odpovědích byli informanti velmi otevření, což přispělo ke spoustě zajímavých poznatků. Spoustu zajímavých informací, na které každý odpověď nezná, ohledně nejrůznějších témat, jsem získala od informantky 5. Pravděpodobně i z důvodu její pracovní pozice.

Jako přínos diplomové práce pokládám možnost porozumět tomu, jak vojáci Armády České republiky vnímají zahraniční mise a jaké zkušenosti s nimi mají. Díky rozhovorům s informanty jsem získala detailní pohled na to, jak mohou vojáci prožívat období před odjezdem na mise a s čím se mohou v průběhu misí potýkat. Dozvěděla jsem se také, jak může probíhat jejich návrat do civilního života, s jakými problémy se mohou potýkat, jak někteří vnímají podporu, která je vojákům po návratu ze zahraničních misí poskytována či jaký vliv mohou mít mise celkově na život vojáků.

ZÁVĚR

Hlavní cílem diplomové práce s názvem „*Resocializace vojáků Armády České republiky po návratu ze zahraničních misí*” bylo zjistit, jakým způsobem dochází k znovuzачlenění vojáků Armády České republiky do společnosti po návratu ze zahraničních misí. Dalším cílem bylo zjistit, jak probíhá readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí a jakou roli v tomto procesu má jejich rodina, blízcí a přátelé. Dále bylo zjišťováno, jaká podpora je vojákům po návratu ze zahraničních misí poskytovaná Armádou České republiky a jak ovlivňují mise osobní a profesní život vojáků. Jedním z cílů bylo také odhalit s jakými fyzickými a psychickými problémy se vojáci po návratu ze zahraničních misí nejčastěji potýkají.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část vymezuje Armádu České republiky, vznik novodobé Armády České republiky, první předpisy související s Armádou České republiky, ale také vojáky. Součástí této kapitoly je mimo jiné podkapitola vymezující Severoatlantickou alianci, jejíž součástí je Česká republika od roku 1999. Druhá kapitola teoretické části se zabývá zahraničními misemi Armády České republiky, zmiňuje mise, kterých se Česká republika v průběhu let zúčastnila, popřípadě stále účastní. Dále je v této kapitole shrnuta motivace vojáků k účasti v zahraničních misích na základě vybraných výzkumů, také je zde popsána příprava vojáků na zahraniční mise a podpora, která je vojákům v průběhu zahraničních misí poskytovaná. V neposlední řadě je součástí této kapitoly i charakteristika válečného veterána, kterým se vojáci mohou po absolvování zahraničních misí a po splnění stanovených podmínek stát. Třetí kapitola teoretické části definuje termín resocializace a zabývá se tématem návratu vojáků ze zahraničních misí, včetně různých problémů, se kterými se v tomto období mohou potýkat.

Praktická část diplomové práce zahrnuje výzkumné šetření, které bylo realizováno pomocí kvalitativního výzkumu. Metodou sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor, který byl veden s šesti informanty, vojáky, kteří absolvovali alespoň jednu zahraniční misi. Získaná data byla analyzována pomocí otevřeného kódování, na základě kterého vzniklo 8 kategorií. Tyto kategorie zahrnují různá témata související se zahraničními misemi a návratem vojáků do civilního života.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že proces znovuzачlenění vojáků do společnosti po návratu ze zahraničních misí je vysoce individuální proces a ovlivňují ho jak osobní faktory, tak podpora rodiny, blízkých a přátel vojáků či institucionální podpora. U většiny vojáků, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, probíhala resocializace bez větších obtíží, přičemž důležitá je

v tomto procesu pro vojáky i podpora rodiny a přátel. Přestože se u vojáků mohou objevit po návratu ze zahraničních misí fyzické či psychické potíže, informanti výzkumu tyto problémy neuváděli jako zásadní. Naopak nejčastějším důsledkem zahraničních misí byly vztahové problémy, především rozpad manželství. Podpora poskytovaná Armádou České republiky je vojáky vnímána jako dostatečná, avšak její využití je individuální. Celkově lze říci, že přestože mise mohou mít na vojáky různý dopad, většina z nich se s návratem vyrovnává relativně dobře.

Téma diplomové práce je v současné době aktuální, protože vojáci Armády České republiky jsou stále nasazováni do různých zahraničních misí. Výsledky výzkumného šetření mohou pomoci lépe porozumět tomu, jak probíhá návrat vojáků ze zahraničních misí do civilního života a s jakými problémy se někteří z nich v procesu resocializace mohou potýkat. Výzkum zároveň přináší nápady, jak zlepšit podporu, kterou po návratu ze zahraničních misí vojáci dostávají a také informace ohledně důležitosti podpory rodin vojáků v době, kdy vykonávají službu v zahraničí.

POUŽITÁ LITERATURA

Tištěné zdroje:

ANDERSEN, Margaret L. a TAYLOR, Howard F, 2012. *Sociology: the essentials*. 7th edition. Wadsworth Publishing. ISBN 978-1-111-83156-1.

Armáda České republiky: symbol demokracie a státní suverenity: 1993-2012, 2013. 2., dopl. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR, odbor komunikace a propagace (OKP MO). ISBN 978-80-7278-614-5.

Armáda České republiky v roce 2023, [2024]. [Praha]: Ministerstvo obrany České republiky – VHÚ Praha. ISBN 978-80-7278-876-7.

Aktivní záloha, dobrovolné vojenské cvičení a dobrovolné předurčení, 2023. Praha: MO ČR – Agentura personalistiky AČR.

Bílá kniha o obraně, 2011. Praha: Ministerstvo obrany ČR. ISBN 978-80-7278-564-3.

BREMNER, J. Douglas, 2016. *Posttraumatic stress disorder: from neurobiology to treatment*. Hoboken. New Jersey: Wiley Blackwell. ISBN 978-1-118-35612-8.

BRIT, Thomas W. a ADLER, Amy B, 2003. *The psychology of the peacekeeper: Lessons from the field*. Westport: Praeger. ISBN 0-275-97596-7.

DZIAKOVÁ, Olga, 2009a. *Vojenská psychologie*. Psyché. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-156-7.

FIDLER, Jiří a MAREŠ, Petr, 1997. *Dějiny NATO*. Praha: Paseka. ISBN 80-7185-145-0.

GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

HELUS, Zdeněk, 2018. *Úvod do psychologie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Psyché. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4675-3.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

HOSÁK, Ladislav; HRDLIČKA, Michal a LIBIGER, Jan, 2015. *Psychiatrie a pedopsychiatrie*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-2998-8.

JANDOUREK, Jan, 2012. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3679-2.

KOPECKÁ, Ilona, 2015. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. 3. díl. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3877-2.

MACHOVÁ, Zuzana, 2013. *Základy ergoterapie pro sociální pracovníky*. Texty k sociální práci. Vybrané kapitoly z teorií a metod sociální práce. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-310-9.

MAJER, Petr, 2003. *Armáda České republiky a zahraniční mise*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Agentura vojenských informací a služeb. Edice vojenského profesionála. ISBN 80-7278-183-9.

MAREŠ, Jiří, 2012. *Posttraumatický rozvoj člověka*. Psyché. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3007-3.

NOVOTNÁ, Hedvika; ŠPAČEK, Ondřej a ŠTOVÍČKOVÁ, Magdaléna (ed.), 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-7571-025-3.

PAVLICA, Karel; BUCHAR, Bohuslav; DIANIŠKA, Gustav et al., 1986. *Základy vojenské psychologie*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko.

POLÍVKA, Michal, 1994. *Psychologická příprava ve výcviku a v boji*. V-profil. Praha: Magnet-Press. ISBN 80-85469-68-5.

Profesionální voják, 2023. Praha: MO ČR – Agentura personalistiky AČR.

Profesionální voják: odpovědnost, obětavost, odvaha, věrnost, čest, 2017. Praha: MO ČR – Agentura personalistiky AČR.

PRŮCHA, Jan, 2014. *Andragogický výzkum*. Pedagogika. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5232-7.

Příručka vojáka AČR, 2015. IV. vydání. Vyškov: Velitelství výcviku – Vojenská akademie, Institut doktrín.

PUNCH, Keith, 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Přeložil Jan HENDL. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.

ROUŠAR, Jaroslav, 2006. *Česká republika a její profesionální armáda*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky. ISBN 80-7278-312-2.

SKUTIL, Martin, 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.

SOJKA, Milan, 2011. *Pozemní síly v operacích*. Vojenská doktrína. Vyškov: Odbor doktrín VeV–VA.

ŠKOVIERA, Albín, 2021. *Metody resocializační výchovy*. 2., dopl. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7560-347-0.

ŠKOVIERA, Albín, 2018. *Resocializační pedagogika – kontexty a trendy*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7560-139-1.

ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĎOVÁ, Klára, 2010. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

TIMKO, Ján, 1986. *Voják v psychické zátěži*. Překlad Helena Kopalová. 1. vyd. Praha: Naše vojsko.

TŮMA, Miroslav; JANOŠEC, Josef a PROCHÁZKA, Josef, 2009. *Obranná politika Československé a České republiky (1989-2009)*. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum MO. ISBN 978-80-7278-522-3.

URBAN, Lukáš, 2022. *Sociologie: klíčová témata a pojmy*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3056-6.

VETEŠKA, Jaroslav a FISCHER, Slavomil, 2020. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Psyché. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0731-5.

ZETOCHA, Karel et al., 2007. *Obranné zdroje České republiky 2007*. Vyd. 1. Brno: Univerzita obrany. ISBN 978-80-7231-306-8.

Internetové zdroje:

ADLER, Nancy J, 1981. Re-Entry: Managing Cross-Cultural Transitions. Online. *Group & Organization Studies*. Roč. 6, č. 3, s. 341-356. ISSN 0364-1082. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/105960118100600310>. [cit. 2025-02-19].

AKTIVNÍ ZÁLOHA, 2025a. *Finanční podmínky*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2025. Dostupné z: <https://aktivnizaloha.mo.gov.cz/o-nas/financni-podminky>. [cit. 2025-01-31].

AKTIVNÍ ZÁLOHA, 2025b. *Legislativa a dokumenty*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2025. Dostupné z: <https://aktivnizaloha.army.cz/o-nas/legislativa-dokumenty>. [cit. 2024-11-23].

AKTIVNÍ ZÁLOHA, 2025c. *O nás*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2025. Dostupné z: <https://aktivnizaloha.army.cz/o-nas>. [cit. 2024-11-08].

BAJMAKU, Violeta, 2017. *Čeští vojáci v zahraničních misích z pohledu rodinných a partnerských vazeb*. Online. Bakalářská práce, vedoucí PhDr. Kazimír Večerka, CSc. Praha: Univerzita Karlova. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/91421/130216316.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [cit. 2025-02-10].

BALLOVÁ, Nataša; HODNÝ, Jiří; SALIGER, Radomír a PAVLÁT, Jiří, 2009. Zahraniční vojenské mise a partnerské soužití (Poznatky z armádního sociologického výzkumu). Online. *Vojenské rozhledy*. Roč. 18, č. 4, s. 154-167. ISSN 2336-2995. Dostupné z: https://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/rozhledy2009-4.pdf. [cit. 2025-02-07].

BATTISTELLI, Fabrizio, 1997. Peacekeeping and the Postmodern Soldier. Online. *Armed Forces & Society*. Roč. 23, č. 3, s. 467-484. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45347085?seq=1>. [cit. 2025-02-12].

ČAPV, 2013. *Etický kodex ČAPV*. Online. Česká asociace pedagogického výzkumu. Dostupné z: <https://capv.cz/eticky-kodex-capv/>. [cit. 2025-03-07].

Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5-TR, 2022. Online. Fifth edition, text revision. Washington: American Psychiatric Association Publishing. ISBN 978-0-89042-576-3. Dostupné z: <https://www.mredscircleoftrust.com/storage/app/media/DSM%205%20TR.pdf>. [cit. 2025-03-07].

DO ARMÁDY, 2025a. *Časté dotazy*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/caste-dotazy/dobrovolnost-zahranicnich-misi>. [cit. 2024-02-03].

DO ARMÁDY, 2025b. *Dobrovolné vojenské cvičení*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/koho-hledame/vojak-v-zaloze/dobrovolne-vojske-cviceni>. [cit. 2025-02-02].

DO ARMÁDY, 2025c. *Druhy sil Armády ČR*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/armypedia/druhy-sil-acr>. [cit. 2025-01-02].

DO ARMÁDY, 2025d. *Historie Armády České republiky*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/poznejte-armadu/historie-armady-cr>. [cit. 2025-01-02].

DO ARMÁDY, 2025e. *Hodnoty vojáka*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/poznejte-armadu/hodnoty>. [cit. 2025-01-23].

DO ARMÁDY, 2025f. *Operační nasazení Armády ČR*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/poznejte-armadu/operacni-nasazeni>. [cit. 2025-02-02].

DO ARMÁDY, 2025g. *Organizační struktura*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/poznejte-armadu/organizacni-struktura>. [cit. 2025-01-08].

DO ARMÁDY, 2025h. *Poslání armády*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/poznejte-armadu/poslani-armady>. [cit. 2025-01-02].

DO ARMÁDY, 2025i. *Univerzita obrany*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/koho-hledame/student-vojenske-skoly/univerzita-obrany>. [cit. 2025-01-04].

DO ARMÁDY, 2025j. *Voják v záloze*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/uplatneni-v-armade/vojak-v-zaloze>. [cit. 2025-01-04].

DO ARMÁDY, 2025k. *Výcvik ve Vyškově*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/uplatneni-v-armade/vas-zacatek-v-armade-vycvik-ve-vyskove>. [cit. 2025-01-04].

DO ARMÁDY, 2025l. *Základní podmínky a služební poměr*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/uplatneni-v-armade/zakladni-podminky-a-sluzebni-pomer>. [cit. 2025-01-04].

armade/uplatneni-v-armade/vojak-z-povolani/zakladni-podminky-a-sluzebni-pomer. [cit. 2024-01-03].

DO ARMÁDY, 2025m. *Základní podmínky pro vstup do aktivní zálohy*. Online. Agentura personalistiky AČR, odbor doplňování personálu. © 2025. Dostupné z: <https://doarmady.mo.gov.cz/o-armade/uplatneni-v-armade/vojak-v-zaloze/vojak-v-aktivni-zaloze/podminky-zarazeni-do-zaloh>. [cit. 2025-01-29].

DVOŘÁKOVÁ, Magda, 2020. *Príslušníci 13. strážní roty BAF se vrátili z Afghánistánu*. Online. In: CZDEFENCE. © 2025. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/prislusnici-13-strazni-roty-baf-se-vratili-z-afghanistanu>. [cit. 2025-02-26].

DVOŘÁKOVÁ, Michaela, 2017. *Společná bezpečnostní a obranná politika*. Online. Praha. Dostupné také z: https://www.studentsummit.cz/wp-content/uploads/2019/02/BGR-Spolecna_bezpecnostni_a_obranna_politika-EU.pdf. [cit. 2024-12-02].

DZIAKOVÁ, Olga, 2009b. *Vliv osobnostních vlastností a sociálně pracovních podmínek na činnost vojenských jednotek působících v zahraničních misích*. Online. Disertační práce, vedoucí Prof. PhDr. Oldřich Mikšík, DrCS. Praha: Univerzita Karlova. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/23286/140027953.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [cit. 2025-02-10].

GOV.CZ, 2019. *Vydávání osvědčení válečného veterána*. Online. Digitální a informační agentura. © 2025. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/vydavani-osvedceni-valecneho-veterana-S1076>. [cit. 2025-02-22].

GOV.CZ, 2021. *Poskytnutí vojenského výcviku*. Online. Digitální a informační agentura. © 2025. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/poskytnuti-vojenskeho-vycviku-S10577>. [cit. 2025-02-02].

HÖLZELOVÁ, Daniela, 2022. *Zahraniční mise*. Online. In: POKOS. Ministerstvo obrany. © 2004-2025. Dostupné z: <https://pokos.mo.gov.cz/aktuality/poznejpokos-zahranicni-mise>. [cit. 2025-02-02].

JANKŮ, Kateřina, 2019. *Resocializační pedagogika: Distanční studijní text*. Online. Opava. Dostupné z: https://is.slu.cz/publication/39542/Resocializacni_pedagogika.pdf. [cit. 2025-02-21].

JELUSIČ, Ljubica, 2004. Motivation for Participation in Peace Support Operations: Initial Findings among Slovenian Soldiers. *Connections*. Roč. 3, č. 4, s. 35-42. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/26323062>. [cit. 2025-02-10].

KREJČA, Leoš, 2024. *Zahraniční operace Armády České republiky*. Online. In: Vojenský historický ústav Praha. © 2020. Dostupné z: <https://www.vhu.cz/prehled-cesti-vojaci-v-novodobych-zahranicnich-operacich/>. [cit. 2025-02-02].

KRUTIŠ, Jan; MAREŠ, Jiří a JEŽEK, Stanislav, 2011. Posttraumatický rozvoj u vojáků AČR po návratu ze zahraniční mise. Online. *Československá psychologie*. Roč. 55, č. 3, s. 245-256. ISSN 1804-6436. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Jiri_Mares/publication/298957320_Post-traumatic_growth_in_soldiers_of_the_Army_of_the_Czech_Republic_after_return_from_foreign_mission/links/5bf26f3492851c6b27c978fe/Post-traumatic-growth-in-soldiers-of-the-Army-of-the-Czech-Republic-after-return-from-foreign-mission.pdf. [cit. 2025-02-27].

KUČEROVÁ, Eliška, 2009. *Psychologické aspekty pobytu v cizí kultuře*. Online, Diplomová práce, vedoucí PhDr. Monika Morgensternová, PhD. Praha: Univerzita Karlova. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/21370/DPTX_2008_2_11210_ASZK10001_126956_0_75429.pdf?sequence=1&isAllowed=y. [cit. 2025-02-20].

KUNČOVÁ, Adéla a KAJANOVÁ, Alena, 2018. Psychická zátěž na zahraničních operacích z pohledu českých vojáků. Online. *Vojenské rozhledy*. Roč. 27, č. 3, s. 141-153. ISSN 12103292. Dostupné z: https://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/Od_roku_2017/VR2018-3.pdf. [cit. 2025-02-10].

LAŠTOVKOVÁ, Jitka a BERNARDOVÁ, Kateřina, 2014. Proč Afghánistán? Profesionalita, peníze nebo ideály? Online. *Vojenské rozhledy*. Roč. 23, č. 4, s. 40-50. ISSN 12103292. Dostupné z: https://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/rozhledy2014-4.pdf. [cit. 2025-02-11].

MARYŠKA, Jiří, 2020. *Hrozby a rizika vojáků na zahraničních misích Armády České republiky*. Bakalářská práce, vedoucí doc. Ing. Karel Kubečka, Ph.D., Ing. Paed-IGIP. Praha: AMBIS vysoká škola, a.s. Dostupné z: https://is.ambis.cz/th/dq8l7/Plny_text_prace.pdf. [cit. 2024-12-02].

MINISTERSTVO OBRANY, 2018. *Odbor biologické ochrany – Těchonín*. Online. © 2025. Dostupné z: <https://acr.mo.gov.cz/struktur/generalni/podpora/avz/odbor-biologicke-ochrany---techonin-86980/>. [cit. 2025-02-26].

MINISTERSTVO OBRANY, 2019a. *Historie misi*. Online. © 2025. Dostupné z: <https://mise.mo.gov.cz/historie-misi/default.htm>. [cit. 2025-02-05].

MINISTERSTVO OBRANY, 2019b. *Nasazení Armády v ČR*. Online. © 2025. Dostupné z: <https://acr.mo.gov.cz/vycvik-a-nasazeni/nasazeni-armady-v-cr-15819/>. [cit. 2025-01-21].

MINISTERSTVO OBRANY, 2024. *Víte, kdo je válečný veterán?* Online. © 2025. Dostupné z: <https://mocr.mo.gov.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/vite--kdo-je-valecny-veteran---254565/>. [cit. 2025-02-22].

MINISTERSTVO OBRANY, 2025a. *Náčelník Generálního štábu České republiky*. Online. © 2025. Dostupné z: <https://acr.mo.gov.cz/informacni-servis/nacelnik-generalniho-stabu-armady-ceske-republiky--237088/>. [cit. 2025-01-20].

MINISTERSTVO OBRANY, 2025b. *Zálohy ozbrojených sil ČR*. Online. © 2025. Dostupné z: <https://acr.mo.gov.cz/vycvik-a-nasazeni/zalohy-ozbrojenych-sil-cr-124974/>. [cit. 2025-01-08].

NZIP.CZ, 2020. *Posttraumatická stresová porucha: diagnóza*. Online. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/709-posttraumaticka-stresova-porucha-diagnoza>. [cit. 2025-02-15].

NETCZUK-GWOŹDZIEWICZ, Marzena, 2018. Consequences of chronic stress-related functioning of soldiers participating in missions. Online. *Zeszyty Naukowe SGSP*. Roč. 65, č. 1, s. 147-158. Dostupné z: <https://open.icm.edu.pl/bitstreams/d545fc05-5a37-423e-a4cc-13b9369d89fe/download>. [cit. 2025-02-27].

NATO, 2022. *Founding treaty*. Online. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_67656.htm. [cit. 2024-12-02].

NATO, 2024a. *NATO member countries*. Online. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm. [cit. 2024-12-02].

NATO, 2024b. *What is NATO?* Online. Dostupné z: <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>. [cit. 2024-12-02].

- NIH, 2023. *Post-Traumatic Stress Disorder*. Online. National Institute of Mental Health. Dostupné také z: https://www.nimh.nih.gov/sites/default/files/documents/health/publications/post-traumatic-stress-disorder-ptsd/post-traumatic-stress-disorder_1.pdf. [cit. 2025-02-26].
- NOVÝ, Marek, 2012. K otázce délky nasazení vojáků v zahraniční mírové operaci. Online. *Vojenské rozhledy*. Roč. 21, č. 4, s. 122-128. ISSN 12103292. Dostupné z: https://www.vojenskerozhledy.cz/images/archiv_voj_rozhl/cele_cisla/rozhledy2012-4.pdf. [cit. 2025-02-10].
- NOVÝ, Marek, 2025. *Psychické obtíže po návratu ze zahraniční operace*. Online. In: Psychologové AČR. Ministerstvo obrany. © 2004-2025. Dostupné z: <https://psychologove.mo.gov.cz/psychicke-obtize-po-navratu-ze-zahranicni-operace>. [cit. 2025-02-22].
- PAVLIŠOVÁ, Kateřina, 2019. *Radost nebo kulturní šok? Resocializace vojáků po zahraničních misích*. Online, Bakalářská práce, vedoucí Mgr. Tomáš Samek, M.A., Ph.D. Praha: Univerzita Karlova. Dostupné z: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/110104/130265803.pdf?sequence=1>. [cit. 2025-02-16].
- PIVOŇKA, Michal, 2020. *Helena Sováková: Vojáci se učí rozeznávat své limity a fungování svého těla i mysli*. Online. In: CZDEFENCE. © 2025. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/helena-sovakova-vojaci-se-uci-rozeznavat-sve-limity-a-fungovani-sveho-tela-i-mysli>. [cit. 2025-02-16].
- POKOS, 2024a. *Právní předpisy*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2024. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/pravni-predpisy>. [cit. 2024-11-23].
- POKOS, 2024b. *Vymezení POKOS*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2024. Dostupné z: <https://pokos.army.cz/vymezeni-pokos>. [cit. 2024-11-23].
- PSYCHOLOGOVÉ AČR, 2025a. *Psycholog v zahraniční operaci*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2025. Dostupné z: <https://psychologove.mo.gov.cz/zahranicni-operace/psycholog-v-zahranicni-operaci>. [cit. 2025-02-15].
- PSYCHOLOGOVÉ AČR, 2025b. *Zahranicní operace*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2025. Dostupné z: <https://psychologove.mo.gov.cz/zahranicni-operace>. [cit. 2025-02-15].

SKOTNICKA, Justyna, 2013. Analysis of posttraumatic stress disorders in Polish soldiers who returned from stabilization mission in Iraq. Online. *Psychiatria polska*. Roč. 47, article 6, s. 1065-1075. ISSN 2391-5854. Dostupné z: <https://www.psychiatriapolska.pl/pdf-154616-79156?filename=79156.pdf>. [cit. 2025-02-26].

ŠANCE DĚTEM, 2025. Slovník pojmů. Online. Obecně prospěšná společnost Sirius. © 2011–2025. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/slovník-pojmu?page=2>. [cit. 2025-02-22].

UNIVERZITA OBRANY, 2024. *Často kladené otázky*. Online. © 2024 Dostupné z: <https://unob.cz/univerzita/co-muzu-studovat/casto-kladene-otazky/jak-probiha-vojenska-sluzba-studentu-vojenskeho-prezencniho-studia/>. [cit. 2024-12-04].

ÚVN, 2024. *Kaplan Tomáš Mlýnek: Čeští armádní kaplani jsou ve světě unikát. Musí se učit střílet*. Online. © 2025. Dostupné z: <https://www.uvn.cz/cs/rozhovory-a-zpravy/7154-kaplan-mlynek-kaplani-acr-jsou-unikat>. [cit. 2025-02-15].

VÁLEČNÍ VETERÁNI MO, 2024. *Kdo je válečný veterán?* Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2024. Dostupné z: <https://veterani.mo.gov.cz/kdo-je-valecny-veteran>. [cit. 2025-02-28].

VOJENSKÝ FOND SOLIDARITY, 2024. *Programy pomoci*. Online. Ministerstvo obrany. © 2004-2024. Dostupné z: <https://fondsolidarity.mo.gov.cz/programy-pomoci>. [cit. 2025-02-28].

WALANCIK, Marek, 2009. Mission syndrome in soldiers coming back from their military service in Iraq. Online. *The New Educational Review*. Roč. 17, č. 1, s. 175-181. Dostupné z: https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/16776/1/Walancik_Mission_syndrome_in_soldiers.pdf. [cit. 2025-03-27].

Legislativa:

ČESKO, 2016. Zákon č. 45/2016 Sb., o službě vojáků v záloze, ve znění pozdějších předpisů. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS. ©2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-45>. [cit. 2024-11-08].

ČESKO, 2002. Zákon č. 170/2002 Sb., o válečných veteránech, ve znění pozdějších předpisů. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS. ©2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-170>. [cit. 2025-02-16].

ČESKO, 1999a. Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS. ©2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>. [cit. 2024-11-08].

ČESKO, 1999b. Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS. ©2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-221>. [cit. 2024-11-07].

ČESKO, 2004. Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů. Online. In: *Zákony pro lidi*. AION CS. ©2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-585>. [cit. 2024-11-07].

NATO, 1949. Severoatlantická smlouva. Online. In: *Ministerstvo obrany ČR*. © 2025. Dostupné z: <https://mocr.mo.gov.cz/assets/nato/strategie-a-cile/severoatlanticka-smlouva.pdf>. [cit. 2024-12-02].

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1: 4 styly readaptačního chování	43
Tabulka 1: Období před odjezdem vojáků na zahraniční mise.....	51
Tabulka 2: Průběh zahraničních misí.....	55
Tabulka 3: První dny a readaptace vojáků po návratu ze zahraničních misí	58
Tabulka 4: Role rodiny, blízkých a přátel vojáků po návratu ze zahraničních misí.....	60
Tabulka 5: Podpora vojáků od Armády ČR po návratu ze zahraničních misí.....	61
Tabulka 6: Vliv zahraničních misí na osobní a profesní život vojáků.....	64
Tabulka 7: Psychické a fyzické obtíže vojáků po návratu ze zahraničních misí.....	67
Tabulka 8: Rady pro ostatní vojáky	69

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Otázky k rozhovoru

PŘÍLOHA A: Otázky k rozhovoru

1. Kolik je Vám let?
2. Jste/byl/a jste voják z povolání nebo voják v aktivní záloze?
3. Jak dlouho jste/byl/a jste ve služebním poměru?
4. Na kolika zahraničních misích jste byl/a?
5. Kde jste byl/a na zahraničních misích a jak dlouho?
6. Jaké byly hlavní úkoly, které jste během misí plnil/a?
7. Co Vás motivovalo k účasti v zahraniční misi?
8. Jaká byla Vaše očekávání před odjezdem na misi? Naplnila se?
9. Jak reagovala Vaše rodina/blízcí na Vaše rozhodnutí odjet na misi?
10. Jak probíhala Vaše příprava na misi?
11. Co pro Vás bylo během mise nejnáročnější?
12. Měl/a jste před misí a v průběhu mise k dispozici psychologickou či jinou pomoc? Využil/a jste ji?
13. Jak byste popsal/a svůj návrat ze zahraniční mise do svého běžného civilního života – jaké byly Vaše pocity a dojmy během prvních dnů/týdnů?
14. Bylo pro Vás náročné přizpůsobit se zpátky svému běžnému životu? Proč ano/ne?
15. Jak dlouho trvalo, než jste se cítil/a opět „součástí“ běžného života a co Vám nejvíce pomohlo po Vašem návratu?
16. Setkal/a jste se s nějakými psychickými, fyzickými nebo sociálními obtížemi v důsledku zahraniční mise? Pokud ano, s jakými? (např. návrat nepříjemných pocitů, potlačování pocitů, potíže se spánkem, vyhýbání se ostatním lidem)
17. Jaký vliv měl Váš návrat na vztah s Vaší partnerkou/partnerem, dětmi nebo jinými blízkými osobami?
18. Objevily se nějaké problémy, se kterými jste se musel/a vypořádat? Pokud ano, jaké? (rodinného, partnerského, přátelského charakteru)
19. Změnil se způsob trávení času s Vaší rodinou, blízkými a přáteli po návratu ze zahraniční mise? Pokud ano, jak?
20. Jak Vám pomohla Vaše rodina, blízcí a přátelé po návratu ze zahraniční mise?
21. Byl pro Vás v tomto období někdo z Vaší rodiny, blízkých či přátel obzvláště důležitý?
22. Byla pro Vás podpora Vašeho blízkého okolí klíčová, nebo jste měl/a pocit, že jste musel/a zvládnout přechod sám/sama?
23. Jakým způsobem ovlivnila zahraniční mise Váš profesní život?

24. Jaká podpora Vám byla po návratu ze zahraniční mise poskytnuta ze strany Armády České republiky/státu?
25. Využil/a jste psychologické nebo jiné služby nabízené Armádou ČR? Byly podle Vás dostačující? Které Vám v rámci Vašeho znovuzачlenění do společnosti nejvíce pomohly?
26. Jak hodnotíte celkový přístup Armády ČR ke znovuzачlenění vojáků do společnosti po návratu ze zahraniční mise?
27. Jak byste popsal/a rozdíl mezi svým životem před a po zahraniční misi?
28. Jaké doporučení byste dal/a vojákům, kteří se chystají na misi, z hlediska přípravy a návratu?
29. Změnily se Vaše životní hodnoty, pohled na život po návratu z mise? Pokud ano, jak?
30. Jaký je Váš pohled na budoucnost – plánujete další misi, nebo byste se jí raději vyhnul/a? Proč ano/ne?